

מדינת ישראל

משרד הממשלה

מדינת ישראל
גנזך המדינה

יש להחזיר את התיקים לגנזך המדינה, לא יאוחר
מ-60 ימים מתאריך 12.5.13

משרד לפיטא

ליוז, מ.מ.

הכותל המערבי הכותל

- 873 -

- 64.53 -

5/96-2/98

ככק ב

מחלקה לשירות

מס. חק. מקור. 18/2

שם: הכותל המערבי הר הבית כרך ב'

52423 / 2 - גל

מזהה פיזי: 74.1/5 - 805
מזהה לוגי: 02-120-09-09-05
מס פריט: 1303842
כתובת: 08/05/2013

873

שר המשפטים

ירושלים, י"ד שבט, תשנ"ח
10 פברואר, 1998

מס' מכתב: 1873/98
פנימי: א-ב / ג-ע
(בתשובה נא לציין מס' מכתבנו)

WP

ל כ ב ו ד
מר ש. שמני, מנכ"ל
אגודת דורשי המקדש
ת.ד. 1797
ירושלים

שלום רב,

שמחתי לקבל את מכתבכם אלי מיום כ"ה בכסלו התשנ"ח, בו הבעתם תמיכה במהלכיה
המדיניים של הממשלה ביחס למעמדו של הר-הבית.

המשוב החיובי שטרחתם לשגר אלי מעודד ומחזק את ידיי - תודה מקרב-לב.

בברכה,

צחי הנגבי

דורשי המקדש

אגודה ליצוג הדרישה לבנין המקדש בהר הבית

ת.ד. 1797 ירושלים עיה"ק טל' 02-5371904

בס"ד, תאריך כ"ה כסלו תשנ"ח

הנדון: התגייסות השרים לשמירה על הר הבית

אגודת דורשי המקדש שמחה לברך אתכם שרי הממשלה על התגייסותכם החשובה לשמירה על ייחודו של הר הבית.

שנים רבות הר הבית - המקום החשוב ביותר לעם היהודי - סבל מחוסר תשומת לב מספקת, הן מצד הממסד הפוליטי וכן במידה מסוימת מצד הממסד הדתי. תוך האשמות הדדיות, כאשר כל צד מטיל את האחריות על הצד שכנגד. לאחרונה עם פעילותם החיובית של תנועות רבות, גדולות וקטנות, השתנה המצב כאשר הן הרבנים והן אישי ציבור ובראשם אתם השרים, החלו להביע בפומבי את עמדתם הנחרצת נגד הסגרת ההר לידיהם של החומסים הערבים.

השתלטותם האינטסיבית של הוואקף המוכוון ומודרך ע"י גורמי הרשות הפלשתינית בניצוחו האישי של ערפאת ימ"ש, אינה מותרת זמן רב לשיבוש מזימותיהם, עליכם השרים - אשר האפשרות בידיכם - למנוע זאת מהם, ולגרום חזרה לייחודו של הר הבית, סלע קיומנו בארצנו הקדושה.

לאור דברים אלו מבקשים אנו לברך ולעודד אתכם על הצהרותיכם החיוביות, אשר שנים שלא נשמעו כמותם. ואנו תקווה שכבר בעתיד הקרוב יינתנו לדברים ביטוי מעשי בשמחה.

זאת ועוד, אנו מאמינים שבבוא היום יסולקו המוסלמים שהשתלטו על הר הבית, ובית המקדש יבנה בו לתפארת. ואם לא אתם תבצעו זאת אזי ממשלה אחרת תזקוף לזכותה את התפנית ההיסטורית, אך בינתיים הנכם מתבקשים להעביר למצער את הסעיפים הבאים: (א) סילוק שלטון הוואקף הערפאתי, ומסירת הפיקוח הבלעדי על הר הבית לידי מועצת הרבנות הראשית לישראל.

(ב) פתיחת כל שערי הר הבית לכל יהודי החפץ להתפלל בו.

(ג) ייזום פרויקט חפירות ארכיאולוגיות בהר הבית לחשיפת צפונותיו ההיסטוריים ועברו היהודי המפואר.

בתודה ובברכה
דורשי המקדש
ש. שמני - מנכ"ל

Sh. Shmani

חדשות הנעשה ונשמע בחצרות בית השם

בס"ד, אגודת הכמהים לבנין בית המקדש ועבודותיו 24

שרי הממשלה מתעוררים לשמירת הבעלות על הר הבית?

השר יצחק לוי מצטרף לדרישת הרבנים לאפשר תפילות יהודים על הר הבית

שר התחבורה הרב יצחק לוי הגיז בכך, שבמדינת ישראל יהיה אסור ליהודים להתפלל בהר הבית. הדרישה הובעה ע"י השר בראיון באחד העיתונים הנפוצים במדינה, ולאחר מכן חזר עליה השר פעמים מספר בשאר כלי התקשורת. בראיון ב"ערוץ 7" אמר השר לוי כי לדעתו "אין שום שר התחבורה הרב יצחק לוי יצא בדרישה פומבית להתיר בלבד, ובשעת מבחן כבר יומצאו התואנות השונות שיאפשרו לשר ליסוג מיישום ההחלטה בפועל. כראיה לטענותיו הם מביאים את החלק השני בדבריו, שלפיהם אמר השר שבנוגע להשתלטות על "אורוות שלמה" המשרה לא תינקט שום פעולה לסילוק הוואקף מהמקום.

הערכים מכצעים על ההר, ואת השיפוצים למיניהם. ראוייה, ולא כדוהבא כנגבים אני חושב שצריך לעשות את כלילה, סיים השר.

ראש השב"כ סיר בהר הבית ראש השב"כ עמי איילון בתגובה לביקורו, אמרו ערך במפתיע ביקור בהר הכותל המערבי את ההתעניינות השב"כ הוא סימן מעודד, והם מצפים לשינוי גישתם בנושא.

היועהמ"ש לממשלה מתריע: הערבים מכשירים בהר הבית בונקרים ענקיים לקליטת אלפי לוחמים ואמצעי לחימה

שיעמדו הכן למקרה של מלחמה עם ישראל • רשות
העתיקות: יש למנוע את הכנסת כלי הרכב הכבדים להר

היועץ המשפטי לממשלה להפוך את הר הבית ליעד אלקים רובינשטיין מזהיר מהתנהגות הדרג המדיני בכל הקשור לעבודות הערביות בהר הבית. בשנה האחרונה עובדים הערבים באינטסיביות רבה, גייס מאות עובדים ערבים להפוך את הר הבית ליעד מבוצר, שיוכל להכיל בעת מלחמה, מאות אלפי איש ומספר עצום של כלי נשק. הוואקף המוסלמי המתורך על ידי הרשות הפלשתינית גייס מאות עובדים ערבים המרחיבים את אולמות הענק המצויות מתחת לפני השטח בהר הבית. ושופכים כמויות אדירות של בטון המבצרים את המקום מפני הפגזות. כל העבודות המנוגדות גם לחוק העתיקות וחוק המקומות הקדושים לא קיבלו כמובן שום אישור, וברשות העתיקות קראו לממשלה למנוע מיידית את כניסתם של הפועלים הרבים ושל כלי הרכב הכבדים לתוך מתחם ההר.

ל"מנוי חינום": 02-5371904 צלצלו והרשמו!

השר אביגדור קהלני בראיון לעיתון כל העיר:

נכסה את בנייני הוואקף בהר הבית

אך באורוות שלמה לא יתערב • קורת רוח בקרב דורשי המקדש
מדברי השר • חוגים פנימיים מפקקים באמינות הצהרותיו

הצהרה תקדימית נשמעה בימים אלו מפיו של השר לבטחון פנים אביגדור קהלני, שאמר כי המשטרה מאומה נגד אף אחד להשתלט על הר הבית, "תכסה" את בנייני הוואקף בתחומי הר הבית. השר קהלני אמר את דבריו בתגובה לתלונתו של עוה"ד שמואל בקר שקבל על כך שהמשטרה אינה עושה מהשתלטות הבנייה שמכצע הוואקף המוסלמי בשבע מקומות שונים בהר הבית. המוגרבים אמר השר, "אנו נכסה את הבניינים החדשים שהוואקף בונה בהר". כצפוי, עוררה הצהרתו של השר גל של תגובות חיוביות בקרב דורשי המקדש, המברכים את השר קהלני על שסוף סוף, יש מי שמבקש ליישם את השילטון היהודי בהר הבית.

מפכ"ל חדש - תקוות חדשות:

נ. עמית חשוד בזיוף מסמך ממשלתי כדי לאסור תפילות יהודים בהר הבית

שביעות רצון בקרב דורשי המקדש מפיתוריו של ניצב עמית

תלונה חמורה הוגשה בימים אלו נגד ניצב אריה עמית, בטענה שהוא זיף מסמך ממשלתי כדי למנוע תפילות יהודים בהר הבית. בתלונה שהוגשה ע"י יהודה עזרון יו"ר תנועת "חי וקיים" נטען, כי בתקופת כהונתו כמפקד מחוז ירושלים זיף עמית פרוטוקול שלישיבת ממשלה שדנה בענייניו של הרב שלמה גורן זצ"ל בעת שהלה אירגן מגיינים לתפילה על הר הבית. הממשלה שנמנעה מלאסור את כניסת המתפללים להר, החליטה להסתפק בהוראה לשוטרים המוצבים בשערי ההר, להפנות את היהודים שיעלו להתפלל שם, אל עבר הכותל המערבי של ההר. ניצב עמית אשר פעמים רבות נירש מההר יהודים שביקשו להתפלל, נזקק לשם כך לכסות ממשלתי, ולצורך זה מחק שנים מסעיפיו הראשונים של החלטת הממשלה, בכדי ליצור את הרושם כאילו מדובר בהחלטה גורפת וכללית. דורשי המקדש הביעו את דרשן אל-אקצא בנאום הסתה נגד הרבנים: **הרבנים והדתיים רוצים להרוס את המסגדים ולבנות את בית המקדש.** בנאום רצוף דברי הסתה "האשים" דרשן מסגד אל אקצה כי הרבנים והדתיים מבקשים להרוס את מסגדי הר הבית, כדי לבנות

לכבוד, אגודת כמהי המקדש. ת.ד. 1797 י-ם עיה"ק.

אני מעוניין להיות מנוי חינום על "כחצרות בית השם".
אני מבקש לעלות לשטח המותר בהר הבית עם הדרכת רב.
אני רוצה להפיץ את "כחצרות בית השם" באזור מגוריי.

אני רוצה ליטול חלק במאבק החשוב, ומצרף בזה את השתתפותי בסך

טלפון:

כתובת:

שם ומשפחה:

גזור
ושלח!

רוחות חמות מקרית הממשלה

השר יצחק לוי מצטרף לדרישתו של השר נתן שרנסקי להתיר תפילות יהודים בהר הבית • רוח"מ בנימין נתניהו והשרים קהלני קצב ואדלשטיין מבקשים לבסס ולחזק את השלטון היהודי בהר • ראש השב"כ מסייר בהר הבית • דורשי המקדש מצפים לשינוי המדיניות ומתלבטים בשאלת עיתוי סילוקה של כל נוכחות זרה מהר הבית • האם שיחרור הר הבית הוא סופי? לשרים פתרונים

קר, הבטיח להעלות את הנושא על שולחן הממשלה לאחר בדיקתו. גם השר אביגדור קהלני (הדרך השלישית) אמר בראיון עימו בשבועון ירושלמי, שהמטרה "תכסח" כלשוננו, את המכנים שבונה הוואקה בהר הבית, (ראה ידיעה נפרדת). בענין זה ראוייה לציון עבודתו המקיפה של העורך דין שמואל בקר, שעוקב ברציפות אחר כל פעולות הוואקה בהר הבית. גם רשות העתיקות אשר תמיד משכה ידיה מתחומי הר הבית, החלה עתה להתעניין בנעשה על ההר, והיא אף התריעה על כך בפני היוע"מ, וקראה לו למנוע את ההרס על ההר, על ידי מניעת כניסתם של פועלי הבנייה והכלים המכניים כטרקטורים ומשאיות לתחומי ההר.

דרשו בתוקף לקבל דיווחים מלאים על ה"שיפוצים" ככיכול, שמבצע הוואקה בכל מרחב הר הבית, תוך השמדת טוטלית של שרידים יהודיים בהר מתקופות בתי המקדש, פעילות יום-יומית שנעשית בהכוונת הרשות הפלשתינית, במטרה לשרש את הזיקה היהודית להר הבית. בישיבה הציג השר אדלשטיין מסמך של רשות העתיקות, לפיו הוואקה פוגע קשות בעתיקות הר הבית, והוא טען גם שאם הממשלה לא תביע עמדה בנושא זה - היא תעורר בכך פעילות של יהודים לאומיים נגד ערבים. רוח"מ נתניהו שאמר אף הוא בראיון ל"הצופה" ש"יש להיאבק בצד הערבי המוסלמי, שמנסה לשנות את הסטטוס

התפתחות מפתיעה וחיוכית חלה לאחרונה ביחסם של שרי הממשלה לענין הר הבית בכללותו, ולתפילות יהודים על ההר בפרט, ראשון השרים שנחלץ לנושא הבורע, הוא כזכור השר נתן שרנסקי (ישראל בעליה), שחתם על העצומה שמארגנת התנועה לכינון המקדש להתרת תפילות יהודים על הר הבית. לכתבנו נודע, כי המונים כבר חתמו על העצומה, אשר עדיין נמצאת בעיצומה, ורבים פונים למשרדי התנועה לקבלת טפסים להחתמה. תוך זמן לא רב, והנה גם שר התחבורה הרב יצחק לוי (מפד"ל) מצטרף לרבים הרורשים את זכות התפילה בהר הבית, ויש מי שטוען שעמדתו מושפעת לא במעט מיועצו המשפטי חגי יקותיאל, אשר כבר ידוע במסירותו הרבה ליהוד הר הבית, אחריהם באו השרים משה קצב (הליכוד) ויו"ל אדלשטיין (ישראל בעליה), וכישיבתה של הממשלה

בהצרות בית השם

! בפקס - אצלך בבית !

התקשר לטל' 02-5317904

חדש והגליונות בדרך אליך חדש

אזהרה

בהוראת הרבנים יש להימנע

מלהיכנס למקום העזרות וההיכל.

בפעם הראשונה שאתה עולה להר הבית

הילוה למי שכבר מכיר את הגבולות

להדרכה הלכתית פנו בטל' 02-5371940

זמני הפתיחה ליהודים בהר הבית

בוקר: 7:30 - 10:30

צהריים: 12:30 - 1:30

טרם העלייה יש לטבול כראוי,

לנעול נעלי בד, ולדעת היכן מותר לעלות.

ניתן לתאם את העלייה בטל' 02-5371904

חמישה יהודים שנעצרו בגלל שהתפללו בהר הבית בצורה גלויה שוחררו אח"כ בבית המשפט השופטת: טענות המשטרה נגדם ריקות מתוכן ממשי

שליווגרטל לשחררם מיד, כאשר אמרה שטענות המשטרה תבחן שוב את תוך שהיא גוערת בכניגוי המשטרה "ריקות מתוכן הנושא, ותפסיק להשתמש המשטרה על המעצר הבלתי ממשי". בנשק המעצרים, נגד מוצדק, באמצע ההתדיינות דורשי המקדש מקוים שעם המבקשים להתפלל במנין התבטאה השופטת בחריפות החלטתה החד משמעית, בהר הבית.

שופטת בית משפט השלום בירושלים הורתה למשטרה לשחרר אלאחר חמישה יהודים שנעצרו, לאחר שביקשו להתפלל יחדיו בהר הבית בניגוד להחלטת המשטרה.

תחת לאפה של הממשלה הלאומית:

האלוף שמואל ארד חתם על צווי הגבלה כדי למנוע מ-15 יהודים לעלות להר הבית

פעם אחר פעם כביהמ"ש, כאשר ביקשה לעצור את היהודים המבקשים לממש את זכותם ולהתפלל בהר הבית, החליט האלוף שמואל ארד להשתמש בנשק צווי ההגבלה המנהליים, אשר עדיין זכורים לדע מימי ממשלתהשמאל.

ביקורת קשה מוטחת בימים אלו נגד אלוף פיקוד העורף למנוע מהם את העליה להר שמואל ארד, על החלטתו הבית. להטיל צווי הגבלה על לאחר שמהשטרה נכשלה

החמישה שביקשו להתפלל בהר בניגוד לצו השוטרים שאסרו זאת, נעצרו מיד עם עלייתם להר, ולאחר שסירבו להתחייב שלא לעלות שוב, הובאו להארכת מעצר בבית המשפט. כאמור, הורתה השופטת רחל

בג"ץ דחה את עתירת "חי וקיים" נגד הבנייה וההרס האיסלמי על הר הבית

בג"ץ דחה את העתירה שהגישה תנועת "חי וקיים" נגד הבנייה הבלתי חוקית של הוואקה בהר הבית. בעתירתה ביקשה תנועת "חי וקיים" מבית המשפט שיורה לעיריית ירושלים, ואנגלרד קיבלו את טענות ליועץ המשפטי לממשלה המשיבים, אשר טענו שהם ולמשטרה, שיאכפו את חוקי העתיקות וחוקי התכנון והבנייה בהר הבית, ולמנוע את המשך העבודות מעל אורוותשלמה. כי הן יפקחו ויעקבו על השופטים זמיר דורנר הנעשה בהר-הבית.

בג"ץ דחה את העתירה שהגישה תנועת "חי וקיים" נגד הבנייה הבלתי חוקית של הוואקה בהר הבית. בעתירתה ביקשה תנועת "חי וקיים" מבית המשפט שיורה לעיריית ירושלים, ואנגלרד קיבלו את טענות ליועץ המשפטי לממשלה המשיבים, אשר טענו שהם ולמשטרה, שיאכפו את חוקי העתיקות וחוקי התכנון והבנייה בהר הבית, ולמנוע את המשך העבודות מעל אורוותשלמה. כי הן יפקחו ויעקבו על השופטים זמיר דורנר הנעשה בהר-הבית.

המשטרה מנעה מנאמני הר הבית לקיים טקס סימלי להנחת אבן פינה לבית המקדש

הכניסה להר הבית, חברי התנועה הביע את תרעומתם על שהמשטרה מרחיקה יהודים מן ההר בכדי להשיג שקט במקום. והבטיחו שהם לא ירפו, מנעה זאת מהם המשטרה, בחול המועד סוכות באו והרחיקה אותם מעבר לסוללה המובילה לשער חברי התנועה להר הבית,

כפי שהם נוהגים מירי חג, והפעם הביאו איתם אבן סלע גדול בכדי להניחו כאבן פינה לבית המקדש, כבכל הפעמים הקודמים מנעה זאת מהם המשטרה, בחול המועד סוכות באו והרחיקה אותם מעבר לסוללה המובילה לשער חברי התנועה להר הבית,

הגליון הוקדש לעילוי נשמת חיה שרה בת שמואל חיים ת.נ.צ.ב.ה.

החברות בית השם

מ"ל: אגודת הכמהים
לכנין ביהמ"ק
ועבודותיו

כתובת המערכת:
ת.ד. 1797-ים
טל' 02-5371904
נדפס בדפוס דיינים

א"ז המערכת אחראית
על תוכן המרעזות וסגנון

עיריית ירושלים
אגף היועץ המשפטי לעירייה

بلدية اورشليم القدس

قسم المستشار القضائي للبلدية

כ"ב באלול התשנ"ז

24 בספטמבר 1997

אא 12-238

לכבוד
מר עוזי פוגלמן, עו"ד
מנהל מחלקת הכנצ"ים
פרקליטות המדינה
משרד המשפטים

ירושלים

א.נ.א.

הנדון: בג"צ 5410/97 תנועת חי וקיים נגד היועץ המשפטי לממשלה
נאחי - הר הבית

בהמשך לשיחתנו הנני להבהיר כי ביום 24.9.97 ביקרנו בהר הבית (מר זאב זינגר, מנהל חטיבת הרישוי והפיקוח על הבניה והח"מ) בקשר לעתירה הנדונה וראינו כי בשטחו הדרומי - מזרחי מעל לאורות שלמה מבוצעות עבודות של ריצוף.

העבודות מרס הסתיימו וראינו ערימות של מרצפות.

מכירך בחטיבת הרישוי והפיקוח על הבניה, עלי להבהיר כי בגין ריצוף על פני הארקע אין העירייה נוהגת לבקש היתר בניה.

בברכה

אסא אליאב, עו"ד
היועץ המשפטי לעירייה

העתק: ח"כ אהוד אולמרט - רה"ע

מר רענן דינור - מנכ"ל העירייה

מר זאב זינגר - מנהל חטיבת רישוי ופיקוח על הבניה

כ"ב ספרא, 8, ת.ד. 775 מיקוד 91000
מלפון 6397993, 6397593-בס, פקס' 6396490-02

רשות העתיקות
משרד המנכ"ל

24/09/97
40508

לכבוד
עו"ד עוזי פוגלמן
מנהל מחלקת בנצ"ים
משרד המשפטים

שלום,

הנדון: החלפת ריצוף מעל אוכרות שלמה
בהמשך לשיחה טלפונית מיום 24 ספט' 97

בהמשך לדווחים הקודמים בנדון, הריני לדווח כי העבודות באתר נמשכות לגבי העבודות שנעשו עד כה אציין:-

- א. מדובר בהחלפת שכבת הריצוף העליונה, שהיא רובה ככולה מוזרנית. רוב אבני הריצוף הישן הם לוחות אבן מנוסרות שהונחו במקומם, ככל הנראה, במהלך שיפוץ הריצוף בתקופת המנדט הבריטי ובשנות ה-70.
- ב. החלפת הריצוף נעשית תוד עבירה על חוק העתיקות אולם אינה גורמת לפגיעה בעתיקות.
- ג. יחד עם זאת יש להדגיש כי איננו יכולים לקבוע באיזה מידה תשפיע פעולת החלפת הריצוף לטווח הארוך בכל הנוגע ליציבות החלל התת קרקעי הקדום של אורות שלמה, זאת בשל שינוי המשקל המועמס עליו לרבות יציקת שכבת הבטון המודרנית המהווה תשתית לריצוף החדש. כאמור תכניות הביצוע לא הוצגו ולא אושרו על-ידנו ואין לנו אפשרות לחעריך מבחינה הנדסית את טיבן של העבודות ומשמעותן לגבי החללים הקדומים.
- ד. לגבי מחלך העבודה בשטח, זו כוללת הפירה מתחת לריצוף המודרני לעומק של כ- 30 עד 40 ס"מ בתוך חומר מילוני המונח מעל לקמרונות אורות שלמה. הפירה זו נעשית שלא על פי השיטות הארכיאולוגיות המקובלות. לשון אחר - אין רשיון הפירה ארכיאולוגית, אין מוסד וארכיאולוג שהנם בעלי הרשיון, אין תיעוד, סינון העפר, איסוף חרסים וכו'. לא מתקיימת במקום הפירה ארכיאולוגית כהילכתה. רשות העתיקות מקיימת במקום פיקוח אקראי.

בברכה
אמיר דרורי
מנהל רשות העתיקות

העתק: היועץ המשפטי לממשלה.

רשות העתיקות
משרד המנכ"ל

24/09/97
40509

לכבוד
מר אליקים רובינשטיין
היועץ המשפטי לממשלה

שלום,

הנדון: דווח על פעולות בנייה בהר-הבית

1. מצ"ב דווח, נכון ליום 24 ספטמבר '97, אודות עבודות בנייה בהר-הבית הנעשות תוך הפרה של חוק העתיקות.
 2. בהמשך למכתבנו האחרון לווקף (ריצוף אורוות שלמה והסכנה הבטיחותית) ופגישת נצ"מ גבעתי אתם אני מבין שהדברים יובאו בפני הדרג המדיני.
 3. כדי למנוע או לצמצם בג"צים עתידיים אציע שהדרג המדיני ישב "כועדת שרים", כקבוע בסעיף 29 ג' לחוק העתיקות תשל"ח-1978, יאשר או יסמך אחרים לאשר פעולות של אחזקה, שיפוץ ושימור בהר-הבית ובדרך זו גם ייקבעו כללי התנהגות ברורים יותר לעבודות במתחם.
- החלטה כזאת עשויה לעשות סדר לגבי המותר והאסור, עם מה אפשר לחיות ולמה אסור להסכים.

ב ב ר כ ה

אמיר דרורי
מנהל רשות העתיקות

העתק: מר עוזי פוגלמן, מנהל מחלקת בג"צים.

רשות העתיקות
לשכת המנכ"ל

24-09-1997

התקבל

רשות העתיקות
מרחב ירושלים

24.9.97
הרהבית24

לכבוד
אמיר דרורי
כאן

הנדון: פעולות כנייה בהר הבית

לאחרונה מבוצעות על ידי הווקף המוסלמי בונווס הר הבית הפעולות שלהלן:

1. החלפת ריצוף מעל אורות שלמה (ראה דיווח כנפרד).
2. החלפת ריצוף באזור באב חוטה שבצפון הר הבית. עבודות אלו התחילו בשבוע שעבר. מדובר ככל הנראה בהחלפת קטעי ריצוף גדולים ובהסדרת הניקוז מתחתם על מנת למנוע הצפות ושלוליות גדולות בחורף.
3. עבודות כיחול כדופן הדרומית של הר הבית, ליד הפינה הדרומית מערבית. אלו נמשכות כבר כמה חדשים. לאחרונה הוחלפו הפיגומים שהיו קיימים בשטח ועוגנו בקרקע בפיגום תלוי נייד, שאינו מחייב עיגון בקרקע. העבודות נעשו לעתים תוך פגיעה באבנים העתיקות בחלק העליון של הקיר (מעל המפלסים ההרודיאניים), על ידי הרחבת הפוגות בין האבנים לצורך הכנסת חומר וטיחול, שיטה שאינה מקובלת בעבודות מסוג זה.

(Handwritten signature)

גדעון אבני
ארכיאולוג מרחב ירושלים

בג"צ 5410/97

בבית המשפט העליון בירושלים
בשבתו כבית-דין גבוה לצדק.

תנועת חי וקיים
ע"י ב"כ, עו"ד נפתלי וורצברג, רח' המעלות 6,
טל. 02-6222388, פקס: 02-6222373

העותרת

נגד

1. היועץ המשפטי לממשלה, מר אליקים רובינשטיין
2. שר החינוך והתרבות, מר זבולון המר
3. ראש עיריית ירושלים, מר אהוד אולמרט
4. ניצב יאיר יצחקי, מפקד מחוז ירושלים במשטרת ישראל
- כולם ע"י פרקליטות המדינה, משרד המשפטים, רח' צאלח-א-דין 29, ירושלים
5. הו"אקד המוסלמי

המשיבים

בקשה נוספת לקיום דיון דחוף

כב' ביהמ"ש קבע כי העתירה תידון בהקדם - ולעותרים נמסר כי היא תישמע כבר בשבוע שחלף - אך עד עתה היא פרס נקבעה.

כמפורט - וכמצולם - בבקשה לתיקון העתירה, המוגשת עם בקשה זו, מתנהלות עבודות הבניה הבלתי חוקיות בקצב מזורז ביותר, ויציקת בטון ענקית בוצעה למז הגשת העתירה ועד עתה (!) - ועוד ידו של משיב 5 נטויה.

אשר על כן עבה העותרת ומבקשת כי העתירה לצע"ת וצו-ביניים תישמע מיד, עוד לפני פרוס חג ראש השנה.

עו"ד נפתלי וורצברג, ב"כ העותרת.

בית המשפט העליון מדור קליטה
28-9-1997
נתקבל/נדק
חתימה _____

13651/97

בג"צ 5410/97

בית המשפט העליון בירושלים
בשבתו כבית-דין גבוה לצדק.

תנועת חי וקיים
ע"י ב"כ, עו"ד נפתלי וורצברגר, רח' המעלות 6,
טל. 02-6222388, פקס: 02-6222373

העותר

נגד

1. היועץ המשפטי לממשלה, מר אליקים רובינשטיין
2. שר החינוך והתרבות, מר זבולון המר
3. ראש עיריית ירושלים, מר אהוד אולמרט
4. ניצב יאיר יצחקי, מפקד מחוז ירושלים במשטרת ישראל כולם ע"י פרקליטות המדינה, משרד המשפטים, רח' צאלח-א-דין 29, ירושלים
5. הו'אקף המוסלמי

המשיבים

בקשה להוספה ולתיקון בעתירה

כב' ביהמ"ש קבע כי עתירה זו תידון בהקדם, אך העבודות הבלתי-חוקיות הנעשות ע"י משיב 5 מתקדמות במהירות רבה - בקצב המפגיע את העותרת - ובינתיים גם קיבל ב"כ- העותרת חומר חשוב נוסף, ושקל שוב בדעתו עם חברי העותרת, ועל כן יתבקש כב' ביהמ"ש לאפשר הגשת הוספה ותיקון, כלהלן:

1. במסגרת הבקשה לצו-על-תנאי יתבקש כב' ביהמ"ש גם לצוות על משיב 1 להתייצב וליתן טעם מדוע לא יורה לפתוח בחקירה - ובהמשכה להעמיד לדין - את הממונים והמבצעים של כל עבודת בניה בלתי חוקית, אנשי משיב 5 וכל מי מטעמו השותף לעבודות.
2. במסגרת הבקשה לצו-ביניים יתבקש כב' ביהמ"ש להורות, לחלופין, למשיב 4 לפעול כהמלצתו של מנהל רשות העתיקות בסוף מכתבו, נספח א' לעתירה, היינו:

"מניעת הכנסת חומרי בניה למיתחם הר הבית, כמו-גם מניעת כניסתם למקום של העובדים המתנדבים, שהם אזרחי ישראל".

בהמשך הדיון בעתירה יתבקש כב' ביהמ"ש להורות על צעדים אלה כצו קבוע במסגרת פסק דינו - על-אף שצו כזה יהא דלוונסי. תמיד רק לעתיד, למה שעוד-לא-נעשה - ולא לסיפול בגוף העבירה אשר כבר נעשתה.

3. ביום 18 ספט' 1997 - חודש לאחר הפניה אליו, אך יומיים לאחר הגשת העתירה - קיבל ב"כ העותרת תשובה מלשכתו של משיב 1 לפנייתו הראשונה, נספח ג' לעתירה. התשובה מצורפת בנספח א' לבקשה זו.

בית המשפט העליון
מדור קליטה
28-9-1997

לדעת העותרת, אין האמור כחשובה זו משנה דבר - והיא אל שבה ומלמדת על גישתה הידועה משכבר של הרשות המבצעת, שכולה היסוס ואי-עשייה נוכח הפרות החוק המתמשכות ע"י משיב 5 וחבריו (=גורמים איסלמיים מכפרי המשולש, המבצעים את עבודות הבניה).

4. לאחר הגשת העתירה קיבלה העותרת תצלומים המתעדים את עבודות הריצוף, והלכו מצורפים כנספח ב' לבקשה זו:

הדף הראשון - המסומן ב-1 - שעליו שלוש תמונות מעובדות מסרס וידאו אשר צולם ממסוק ביום 28 אוג' 1997 - מתאר את עקירת הריצוף בשמח שאליו התייחס מר אמיר דרורי במכתבו (נספח א' לעתירה), שבועיים קודם לכן, אלא שיציקת הבטון המזויין התקדמה עוד. יושם לב לערימות הגדולות של הצץ וחול ים - (מרכז תמונות תחתונות) - המשמשים כתשתית לבטון, והמוכנסים במשאיות אל ההר. יושם לב לערימת רשתות הברזל המוכנות, נראות כמלבן שחור ליד החומה הדרומית, אמצע תמונה תחתונה.

התצלום הגדול המסומן ב-2, מראה את המצב ביום 10 ספט' 1997, כשבוע לפני הגשת העתירה. על שטח היציקה נפרסים גלילי יריעות-זפת, מהודקות באמצעות זפת חמה מז החביות. יושם לב לקצב המהיר של עקירת הריצוף הישן בשמח גדול נוסף, וההכנות לריצוף חדש. השמח המסופל, בשלב בו צולם ההר כאן, מגיע כבר לכשני דונם.

שני התצלומים המסומנים ב-3, מראים את המצב הנוכחי, ביום 26 ספט' 1997. עתה הושלמה כבר יציקת בטון ענקית נוספת, על השמח שהוכן בשלב הקודם, (דונם לערך). יושם לב למארזים הכחולים שהונחו, כנראה אבן נסורה לריצוף החדש. ניתן להבחין היטב בסימני צמיגיהן של עשרות המשאיות אשר הביאו את הבטון המוכן. העובדה שכניסת משאיות להר אפשרית רק דרך שער אחד (=שער השבטים) - אשר מוצבים בו אנשי משטרה דרך-קבע - רק מחדדת את חומרת העלמת העין של המשטרה מהפרת החוק המסיבית, הנועשית לנגד עיניה.

התצלום הגדול המסומן ב-4, צולם בסוף חודש מאי 1997, בסרם החלו העבודות, והוא מצורף לצורך השוואה והתרשמות.

5. אגב, יושם-נא לב למבנה הפח עם הגג המשופע, בצפון הרחבה המרוצפת וממזרח למסגד אל-אקצא. (הפחון נראה גם בדף המסומן ב-1, בצד שמאל של התמונה התחתונה, ונראה היטב בחלקו העליון של התמונות המסומנות ב-3). זהו מבנה הכניסה למדרגות היורדות לאורוות שלמה, פתח חדש יחסית שנפרק ללא היתר. לעותרת אין ספק שמשיב 5 מתכוונן לבנות במקומו בניין אבן קבוע - כראוי למקום התפילה המרו'אני שהומצא, שופץ ונחנך, בשנה האחרונה. למבנה העתיד לא יתבקש כל היתר, כשם שגם מבנה הפח הקיים הוקם ללא היתר. כל נמשכת - ותימשך הלאה - שיטת הסלמי, בה מעז משיב 5 להפר את החוק בריש גלי ובאופן חמור-גנור ויותר, ככל שנוכח הוא שוב ושוב בהעלמת העין של רשויות השלטון ובאוזקת ידן.

עו"ד נפתלי וורצברג, ב"כ העותרת.

א

מדינת ישראל
משרד המשפטים
לשכת היועץ המשפטי לממשלה

ירושלים, ט"ו אלול תשנ"ז
18 ספטמבר 1997

מס' ארכיב :
מס' מכתב : 13204/97
(בתשובה נא לציון מספר מכתב)

לכבוד
עו"ד נ' ורצברגר
רחוב המעלות 6
ירושלים 94263

שלום רב,

הנדון: עבודות בנייה במתחם הר-הבית
מכתביך מיום 17.8.97 ומיום 31.8.97

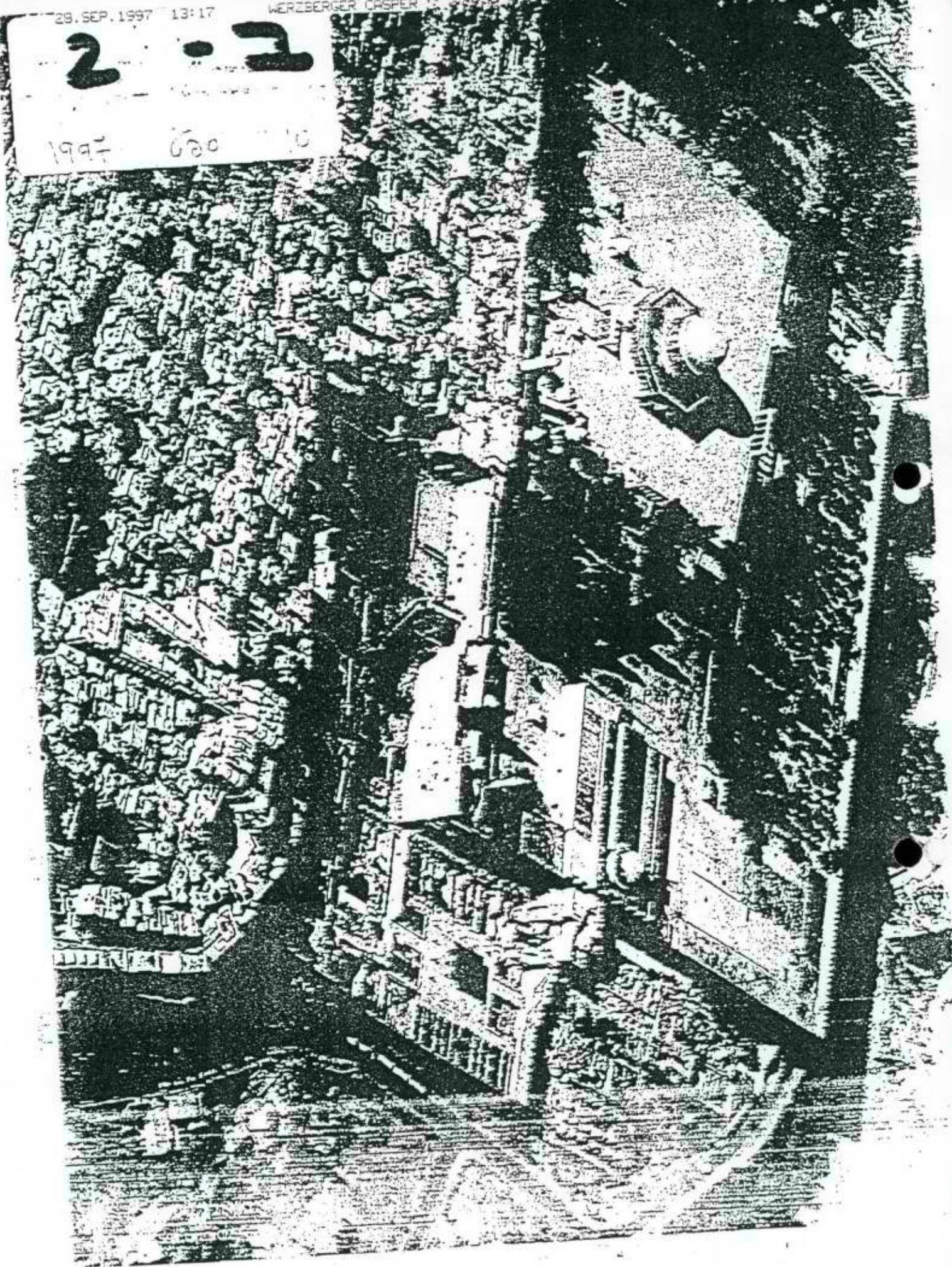
בלשכת היועץ המשפטי לממשלה התקיים דיון בעניין נושא מכתבו של מנהל רשות העתיקות.
בשלב זה נוכל לומר אך, כי ייעשה לבירור מצב הדברים העדכני בקשר לעבודות הבנייה
שנעשות במתחם הר הבית; הפגיעה בעתיקות; הסכנה הבטיחותית בעבודות הבנייה; העבירות
לכאורה שמבוצעות שם ודרכי המעולה המשפטיות האפשריות.

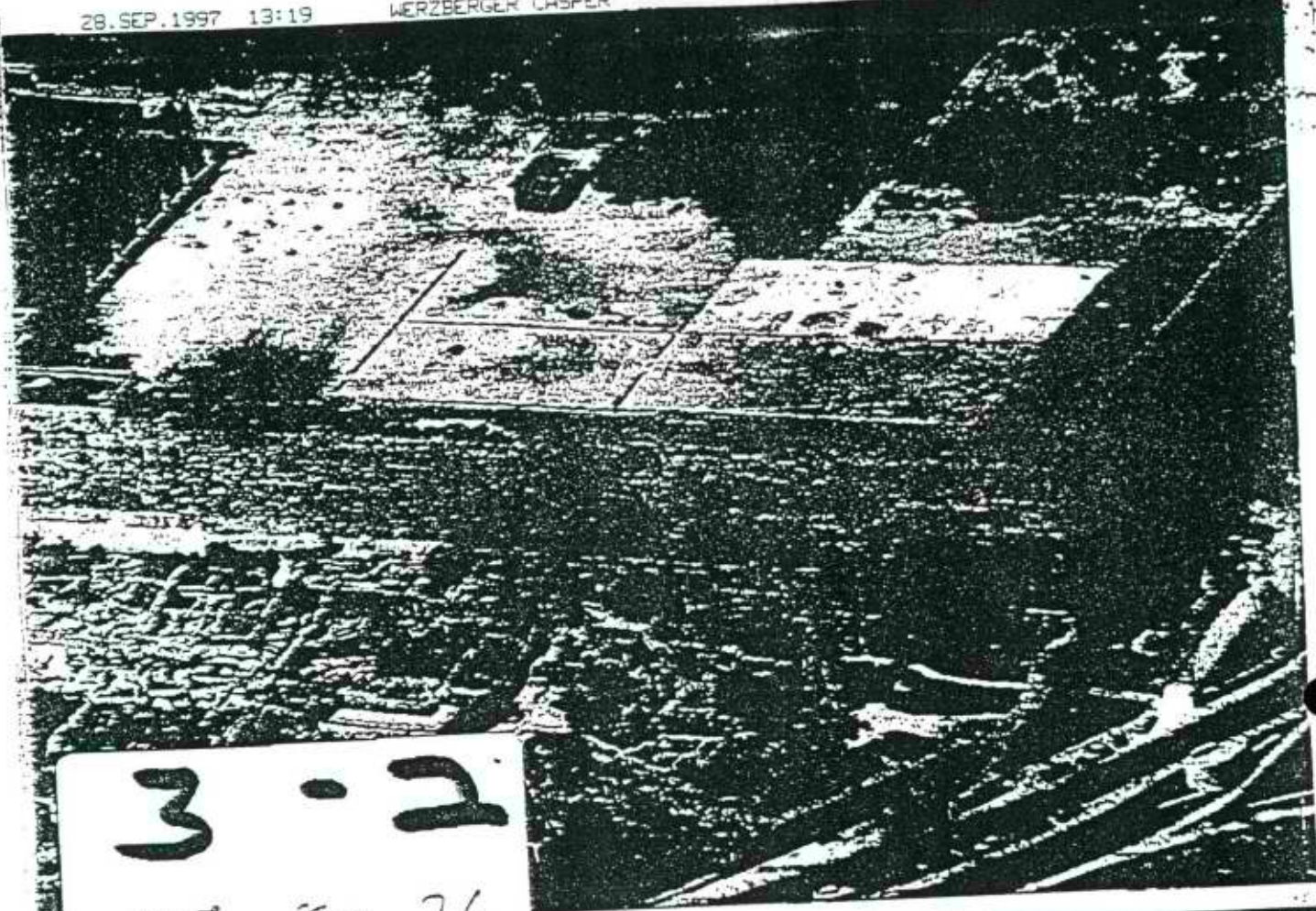
בכבוד רב,
נעם סולברג, עו"ד
עוזר בכיר ליועץ המשפטי לממשלה

2-3

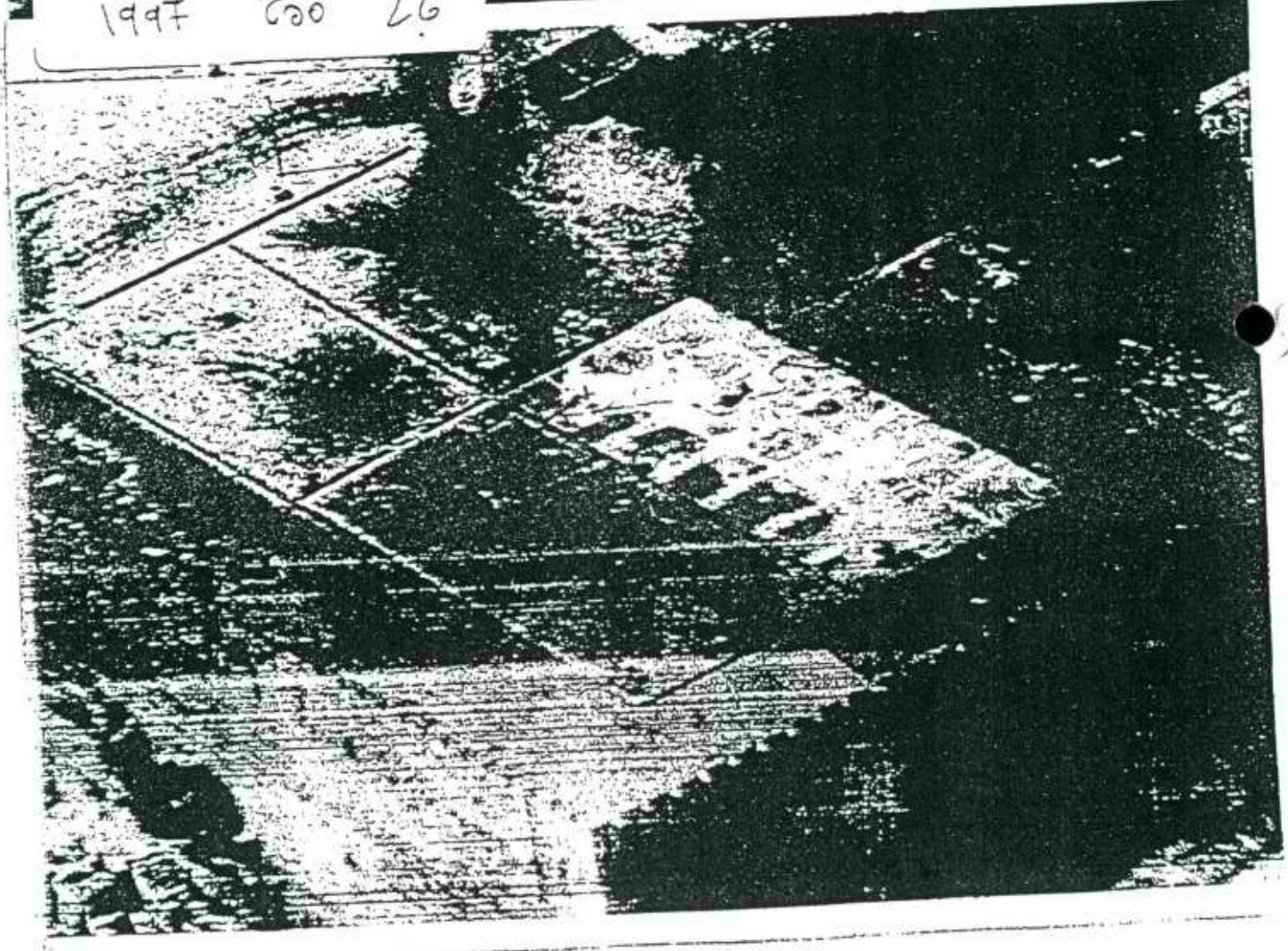
1997

000

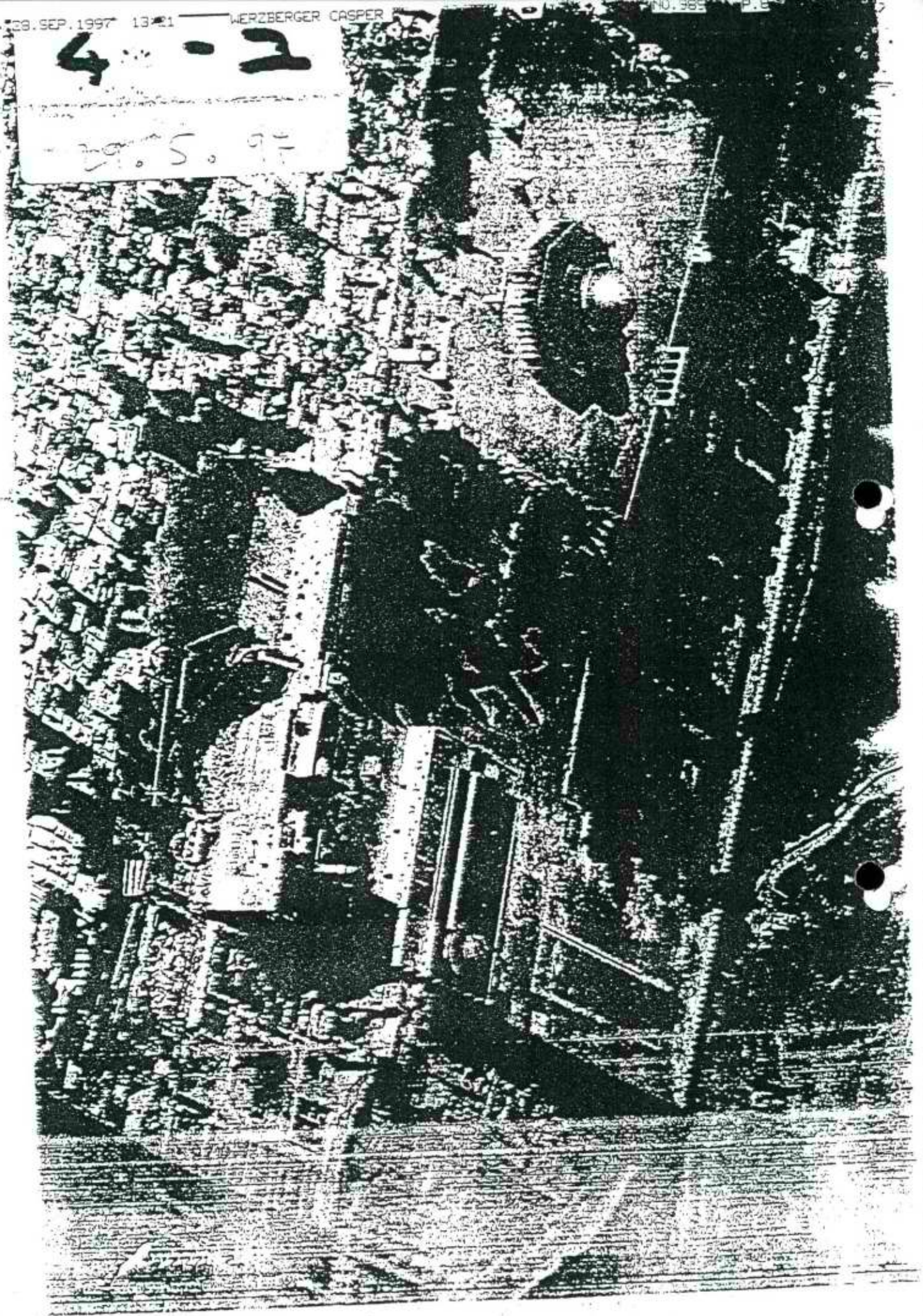

3 - 2
1997 000 26

4-2

20.5.97

לשכת שר המשפטים

אבתי

אבא שלי הייתי בילן, אלא הייתי לילית,
אבא שלי הייתי נוי.

אבא שלי הייתי אבא שלי.

א.א.

בברכה

381
18.6.96
8

873

המרכז לפלורליזם יהודי The Israel Religious Action Center

לשוויון ערך חאדם, צדק חברתי וסובלנות דתית
For Human Equality, Social Justice, Religious Tolerance

ירושלים, כ"ו באייר תשנ"ו
15 במאי 1996

0750-40

משרד המטפטים
לשכת השר
דואר נכנס

16-05-1996

נוס' _____
מופתח _____

153284

145

התא

לכבוד
פרופ' דוד ליבאי
שר המשפטים
בפקס: 285 438

נכבד,

הנדון: ועדת השרים לענין חופש הגישה והתפילה ברחבת הכותל המערבי

1. לאור החלטת הממשלה בדבר מינוי ועדת שרים בראשותך לענין חופש הגישה והתפילה ברחבת הכותל המערבי, הריני מתכבד לפנות אליך בנדון זה.
2. כידוע לך, וכפי שעולה ממסמכי ועדת המנכ"לים, העליתי בפניה את נושא הפגיעה בקבוצות של יהודים רפורמים וקונסרבטיבים, אשר נמנע מהם לקיים תפילה באזור הכותל המערבי עפ"י אמונתן והמקובל עליהן בכל מקום בעולם, היינו במגן שווייצי (נשיט וגברים) ובנטו והנהוג בתנועות אלה.
3. הכרתי בכתב ובהופעתי בפני ועדת המנכ"לים כי פנייתנו אל הוועדה נעשתה לשם הזהירות ומיצוי ההליכים, טרם נעלה פגיעה זו בפני ערכאות המשפט, וזאת לאור וזמלצות בית המשפט העליון בבג"צ 257/87 וחמנדט שניתן לוועדת המנכ"לים.
4. כמו כן הדגשתי את תמליכתנו בדרישתן הצורך של נשות הכותל ואת עמדתנו כי אין כל יסוד להשהות או להתנות בירור ונביעתן בשל הנשוא הנוסף שהובא על ידינו בצג הוועדה.
5. לצערי השהתה ועדת המנכ"לים את עבודתה מעבר לראוי ולנדרש, ועובדת מינוי ועדת השרים הנכבדה שבראשותך, כעתויה ובנסיבות הענין, מעורר חשש לקיום רצון לדחות דחיח נוספת את ההכרעה בסוגיה זו.
6. לעותר הוא לציין, שחמלצות ועדת המנכ"לים אינן מקובלות עלינו, ואין לי אלא להפנות למכתבי אל הוועדה מיום 15.2.96, בתגובה ל"מצע לדיון בוועדת המנכ"לים לענין הסדרי התפילה בכותל המערבי", חמדכר בעד עצמו.
7. כפי שניתן לראות, הוועדה בחרה להתעלם מעמדתנו ומחחנחיה העולה מפסק דינו של כיון המשפט העליון, לפיה יש "להגיע לפתרון שיקיים את חופש הגישה לכותל ויצמצם הפגיעה ברגשות המתפללים". במסקנות הוועדה אין כדי לקיים חופש הגישה והתפילה, ויש העדפה מוחלטת ומלאה של רגשות מי מן המתפללים אשר ביקש למנוע בכח הזרוע און ונפילתם של הפונים אל הוועדה.
8. ועדת המנכ"לים שילמה נוס שפתיים לעקרון חיסוד העולה מפסיקת בית המשפט העליון, בחכירה ככך ש"זכות התפילה בכותל המערבי וברחבתו שמורה לכולם", ומיד לאחר מכן איינה עקרון זה הלכה למעשה בקובעה כי הואיל וחמחלוקות פוגעת בקדושת הכותל יש להגן על קדושה זו ולמנוע המחלוקת. חדרך למגיעות וחמחלוקות, לשיטת הוועדה, היא על ידי קבלת דרישתם של בעלי אגרוף למנוע זכות התפילה באיזור הכותל מגשים מחד גיסא,

- ומקחילות היהדות המתקדמת (רפורמית) והמסורתית (קונסרבטיבית) (אחרות), הואמנות לערך השוויון בין המינים, מאידך גיסא.
8. התמיחה גוברת למקרא מסקנת הועדה כי אין המדובר על אי יכולת המשטרה להתמודד עם האיום במחומות, אלא על העקרון האמל כי "מפני דרכי שלום נדרשים הצודים לויתורים הדדיים".
יקשה על הקורא דברים אלה ומעיין במכלול דו"ח הועדה לחלום עקרון ראוי זה עם העובדה חפוטח כי אין המדובר באיוון עליו דיבר כבי בית המשפט העליון ואף לא על "ויתורים הדדיים" כנוכר לעיל, אלא בכניעה פשוטה ומלאה לתביעות של המאוימים באלימות ולתכתיבת של הרבנות הראשית אשר קבעה כי "מורים אנו שאין לשנות את חסטטוס קוו חקיים ויש לחמשיך ולתתפלל בכותל המערבי כפי שהיה נהוג למקובל עד היום".
9. הוראתה של הרבנות הראשית היא שגברה בדיניה ובמסקנותיה של הועדה על פני הערכים הגלומים בפסיקות בג"צ והמתחייב ממנה בכל חוגע לרשויות תמוינה, ככל שתן נאמנות לשלטון חוזק ולמושגי היסוד של שוויון ורופש דת ומצפון. בניגוד להצחרת הערכים והכוננות של הועדה, אין הנקטים דרכי אלימות ואיומים להשגת מבוקשם ושליטתם באתר הכותל המערבי נדרשים לויתורים כלשהם, ואת נשות הכותל וקהילתו היהדות הרפורמית והקונסרבטיבית מכל רחבי העולם מבקשים לסלק הרחק ככל האפשר מרחבת הכותל המערבי, מרוץ לאווה הראיה והשמיעה, בבחינת "מחוץ לגדר".
10. מאליו יובן שלא נוכל להשלים עם מסקנות והמלצות הועדה ואוו מצרים על העכוב הנוסף בהעמדת הדברים על מכונם, אשר עלול להגרם בשל מינוי הועדה הנכבדה בראשותך. ברור לנו כי איוון ראוי מחייב חלוקת זמן ואו חלוקת שטח ברחבת הכותל המערבי גופא, וכל מתרון אחר יחייבנו לתביא עניינינו להכרעה בפני בית המשפט העליון, בהמשך לדברי כבי הנשיא דאז, כי "שערי בית המשפט פתוחים תמיד, אך, כאמור, ראוי תחילת למצות דרכים אחרות".
11. אנו סבורים כי הדיונים וחשחויים במהלך השנתיים שחלפו מאו מונתה ועדות המנכ"לים, שלא לדבר על השנים שחלפו מאו חוגשה ונדונה עתירתך של נשות הכותל, הם בבחינת מצוי מלא, אם לא למעלה מכך, של "חדרכים האחרות". עתה הגיעה העת להכרעה שמוטית בנדון, משנכובה תקוותנו כי ניתן יהיה לתביא לאיוון הראוי באמצעות ובשיתוף עם הרשויות האחרות.
12. אשר על כן, ככל שלהערכתך ניתן לתביא לתיקון המעוות במסגרת ועדת חשרים שכראשותך - נשמח להופיע ולחביא עמדתנו בפני הועדה. מאידך גיסא, אם אין לעפות כי הועדה תסטה ממסקנות הועדה ומתכתיבי הרבנות הראשית, ראוי להודיע זאת כבר עתה, ולא נרצה לבטל את זמנה של הועדה הנכבדה בהופעה מיותרת אשר רק תאריך שלא לצורך את ההליכים.
13. בין כך ובין כך, נבקשך לחודיענו מתי צפויה החלטתה של ועדת חשרים, כדי שנוכל לכלכל את המשך צעדינו לאור כל האמור לעיל.

בכבוד רב,

הרב אנוי רב, א"ד
ראש המרכז ללורליוס יהודי

מדינת ישראל

373

המשנה לפרקליטת המדינה
(חוקתי מינהלי)

תאריך: ד' בסיון התשנ"ו
22 במאי 1996

משרד המשפטים
לשכת הסך
דואר נכנס
26-05-1996
מס' _____
גופתח _____
154216
אראל -
26.05

אל: ✓ שר המשפטים
מזכיר הממשלה

הנדון: בג"צ 3358/95 ענת הופמן ואח' - התפילה ברחבת הכותל

1. בתאריך 19.5.96 התקיים דיון תזכורת בנושא הנדון בפני הרכב השופטים בראשותו של הנשיא ברק, השופטת דורנר והשופטת בייניש.
2. ברוח הדברים שסוכמו עם שר המשפטים, ביקשתי מבית המשפט לדחות את הדיון לתזכורת נוספת, כחודשיים ימים לאחר שתכונן הממשלה, על מנת לאפשר לממשלה החדשה שתקום לבחון העניין, במסגרת ועדת השרים או בדיון בממשלה.
3. באי כח העותרים מצידם, ביקשו מבית המשפט ליתן צו ביניים, שיורה על התרת קיומן של תפילות ברחבת הכותל, לפי דרכן של העותרות ואמונתן, כבר עתה, וכן ביקשו כי יוצא צו על תנאי.
4. בית המשפט, בקבלו את עמדתנו, הורה על קיומה של תזכורת תוך כחודשיים ולא יאוחר מיום 29.7.96, כאשר לקראתה עלינו להגיש הודעה בכתב לבית המשפט ובה עידכון אודות ההתפתחויות, לרבות, ההחלטות שהתקבלו בעניין הנדון.
5. מצ"ב לעיונכם החלטת בית המשפט, כאשר בבוא המועד, בסמוך לאחר כינונה של הממשלה, נבקש ממזכיר הממשלה שיביא את הנושא לדיון בפני ראש הממשלה לשם קבלת החלטה בדבר המשך טיפולה של ממשלת ישראל בפרשה סבוכה זו.

בברכה,
נילי ארז

משנה לפרקליטת המדינה
(חוקתי מינהלי)

כג"צ 3358/95

כבוד הנשיא א. ברק
כבוד השופטת ד. דורנר
כבוד השופטת ד. ביניש

כפני:

1. ענת הופמן
2. חיה בקרמן
3. הועד הבינלאומי למען נשות הכותל אינק

העותרות:

נגד

1. מנכ"ל משרד ראש הממשלה
2. מנכ"ל משרד הדתות
3. מנכ"ל משרד הפנים
4. מנכ"ל משרד המשטרה
5. היועץ המשפטי, משרד ראש הממשלה
6. יועצת ראש הממשלה למעמד האשה
7. ממשלת ישראל

המשיבים:

ת ז כ ו ר ת

- תאריך הישיבה: א' סיוון התשנ"ו (19.5.96)
בשם העותרות: עו"ד פרנסס רדאי; עו"ד יונתן מישיקר
בשם המשיבים: עו"ד נילי ארד

ה ח ל ט ה

הנשיא א. ברק:

עם פתיחת הדיון היום - שנועד לתזכורת - הודיעה לנו גב' ארד על החלטת הממשלה מס' 777, הקובעת:

"777. הסדרי תפילה ברחבת הכותל המערבי

מחליטים:

(א) הממשלה רושמת לפנייה את המלצות ועדת המנכ"לים בראשות מנכ"ל משרד ראש הממשלה לענין הסדרי תפילה ברחבת הכותל המערבי.

(דו"ח הוועדה נמצא במזכירות הממשלה).

ב) למנות ועדת שרים בראשות שר המשפטים ובהשתתפות השר לענייני דתות, שר החינוך, התרבות והספורט, השר לבטחון הפנים, השר יוסי ביילין והשר יהודה עמיטל, אשר תבחן את המלצות ועדת המנכ"לים ודרכי יישומן ותחליט בעניין זה על דעת הממשלה".

גב' ארד ביקשה דחיית המשך הדיון בעתירה לחודשיים לאחר הבחירות, על מנת לאפשר לממשלה החדשה שתקום לבחון העניין - אם במסגרת ועדת השרים המוצעת - ואם בדיון בממשלה עצמה.

לבקשה זו אנו נענים. העתירה תיקבע לתזכורת, בפני כל הרכב, בעוד כחודשיים, ולא יאוחר מיום 29.7.96. לקראת הדיון על המשיבים להגיש הודעה ובה פירוט ההחלטות שנתקבלו בעניין זה.

בנסיבות העניין, אין מקום ליתן עתה צו ביניים.

ניתנה היום, א' סיוון התשנ"ו (19.5.96), בפני באי כוח הצדדים.

שׁוֹפֵט

שׁוֹפֵט

הַנְּשִׂיא

596/בג335895/דז

העתק מתאים למקור

שמריהו כהן

מזכיר ראשי

873

פיתוח רחבת הכותל המערבי - תגובה על הצעת שר התיירות

~~873~~

משרד התיירות
לשכת השר
דואר מיוחד
24-09-1996
מס' _____
מסמך _____
171496
הח' _____

"אין לי התנגדות להצעתו הנדונה של שר התיירות, ובתנאי כי המקור התקציבי למימון הפיתוח יהיה מתקציב המשרדים השותפים בפרוייקט וללא תוספת תקציב.

יחד עם זאת, מכיוון שהמסגרת התקציבית ותוכנית הפיתוח אינם מוכרים למשרדים שהשתתפתם מבוקשת, אני מציע כי נושאים אלו, וכן פרישת התוכנית על פני השנים ייבחנו ע"י המשרדים הרלוונטים טרם ההחלטה. לחילופין, אני מציע כי בהחלטה לא ייקבע סכום הפיתוח. יוטל על הוועדה הבינמשרדית לקבוע את הסכום הדרוש ואופן חלוקתו."

מוגש על ידי שר האוצר

Handwritten notes in top left corner.

Handwritten signature/initials in top right corner.

BROWDY AND NEIMARK, P.L.L.C.

ATTORNEYS AT LAW
PATENT AND TRADEMARK CAUSES

SUITE 300
419 SEVENTH STREET, N. W.
WASHINGTON, D. C. 20004-2299
TELEPHONE (202)-628-5197

TELECOPIER FACSIMILE
(202) 737-3528
(202) 393-1012

TELEX: 248633

SENIOR COUNSEL
ALVIN BROWDY

PATENT AGENT,
ALLEN C. YUN, Ph.D.

SHERIDAN NEIMARK
ROGER L. BROWDY

ANNE M. KORNBAU
NORMAN J. LATKER
NICK BROMER*
(*PA BAR ONLY)

OF COUNSEL
IVER P. COOPER

Handwritten circled number 573

May 10, 1996

Postmark and routing slip with handwritten '15' and Hebrew text.

The Honorable
David LiBai
Minister of Law
Jerusalem, ISRAEL

Dear Sir:

The Torah tells us, "justice, justice" Where is the justice in the report to the Government of the Israeli Directors General Commission, submitted April 2, 1996, which recommended that Women of the Wall be denied access to the Kotel and instead exiled to a prayer space at the Southeastern corner of the Old City Wall. With respect, it would seem that the Directors General Commissioner's report is not justice but instead constitutes a flagrant violation of their mandate; indeed, it appears to represent a clear capitulation to terror or the threat of terror.

We are informed that the Government appointed a Ministerial Commission, headed by you, to decide if and how to implement the Directors General Commission's report. We respectfully ask you to do justice, i.e. to provide Women of the Wall with an opportunity to pray at the Kotel just as do men, and in particular to at the very least provide Women of the Wall with a time-sharing arrangement at the women's section of the Kotel where they will be permitted to wear Talitot, to bring and read from the Torah Scroll, and to pray out loud as a group.

I am informed that such a time-sharing arrangement has been assured at the Cave of Machpela for Jews and Arabs, and certainly the rights of Jewish women at the Kotel should be no less important.

Thank you.

Postmark: משרד המשפטים, לשכת השד, 10-06-1996, SN:al 156329, sn/liBai-ltr

Sincerely,

Handwritten signature of Sheridan Neimark

Mr. Sheridan Neimark

Handwritten number 26.49

BROWDY AND NEIMARK, P.L.L.C.

419 SEVENTH STREET, N.W.
WASHINGTON, D. C. 20004

A PRIORITAIRE
SENDER:
ROYALVIKINGPOST
Hans Nissensvej • DK-2770 Kastrop

18.5.96

PP Porto betalt
Danmark

686

VIA AIR MAIL

The Honorable
David LiBai
Minister of Law
Jerusalem, ISRAEL

28-05-1996
MILITARY

Handwritten signature
Handwritten signature

021/1
הממשלה
אשר

מדינת ישראל

873

תאריך: באייר התשנ"ו
29 באפריל 1996

מספרנו: בג"צ 3358/95

מס' תיק: 14990

מס' סדר: 3

תאריך: 04-1996

מס' סדר: 3

אל: ✓ שר המשפטים
מזכיר הממשלה

אריאל

26.49

נכבדי,

הנדון: בג"צ 3358/95 ענת הופמן - בנושא: התפילה ברחבת הכותל

בהמשך לדיון שנועד ביום 14.4.96 ולאור הודעתנו בדבר החלטת ממשלה העתידה להתקבל בתוך חודש ימים, הוזמנו לדיון שיתקיים ביום 19.5.96, בשעה 11:30.

בשעתו, הודענו לבאי-כוח העותרים על החלטת הממשלה בדבר מינוי ועדת שרים בראשותו של שר המשפטים, ולבקשתם המצאנו להם עותק מדו"ח ועדת המנכ"לים. יש להניח כי לקראת הדיון יגישו עמדתם בנוגע להתפתחויות האמורות ובהתאם נידרש אף אנו לומר דברנו.

אשוב להודיעכם דבר.

בכר כה,
נילי ארד

משנה לפרקליטת המדינה
(חוקתי מינהלי)

העתק: היועץ המשפטי לממשלה
היועץ המשפטי משרד רוה"מ

קובץ: C:\QTX\FILES - 9(3358-95)

hmb

9

26.4.96

973

ירושלים, ט' באייר התשנ"ו
28 באפריל 1996

מספרנו: (149645)

לכבוד
פרופ' אליס שלוי
יו"ר שדולת הנשים
ת.ד. 3171
ירושלים 91031

פרופ שלוי היקר,

קבלתי את מכתבך מיום ו' באייר תשנ"ו 25 באפריל
1996 בעניין תפילת הנשים ליד הכותל.

נראה לי כי ועדת השרים, שהממשלה מינתה, לא תספיק
להתכנס לפני הבחירות, משום הקושי להתפנות חודש לפני
הבחירות לדיון ענייני בסוגיה.

מיד לאחר הבחירות, ובהתחשב בתוצאותיהן, נחזיר את
הנושא לסדר היום.

תודה על מכתבך.

בכבוד רב,

דוד ליבאי

דל/אל

מזכר

(להתכתבות פנימית במשרדי הממשלה)

אל: ד"ר

התאריך 26/4/96

מאת:

תיק מס'

הערך:

תפילה וישום סגולת התאריך

סימוכין:

מס' 37 תאריך 26/4/96

אוי"א

למען הצדק והשוויון
 من أجل العدل والمساواة
 for justice and equality

150/03
 446

י' אייר תשנ"ו
 25 באפריל 1996

לכבוד
 שר המשפטים
 פרופ' דוד ליבאי
 משרד המשפטים
 רח' צלאח א-דין 29
 ירושלים

פרופ' ליבאי הנכבד,

הנדון: (תפילת) נשות הכותל (בכותל)

אני מתכבדת לפנות אליך לאחר שמונית ע"י הממשלה לעמוד בראש ועדת שרים שתבחן את המלצות ועדת המנכ"לים לבדיקת הסדרי התפילה בכותל המערבי.

אנו רואות בחומרה רבה את המלצות ועדת המנכ"לים שמשמעותן מתן גושפנקא להוצאתן של נשות הכותל מכלל ישראל. ההמלצות הן בבחינת לעג לרש ויש בהן פגיעה בקבוצת נשים בעלות הכרה דתית שביקשו בכנות ומתוך כוונה לממש את זכותן להתפלל בכותל.

מפליא כי ועדת המנכ"לים נדושה לנוקפה של שנתיים כדי להמליץ המלצות שיש בהן משום התחמקות מקביעתו של בית המשפט העליון לפיה יש למצוא פתרון שיאפשר חופש גישה לכל לכותל המערבי, ולא לחומות העיר העתיקה.

נשות הכותל הרי לא נאבקו על זכותן להתפלל בכותל ועתרו לכג"צ, רק כדי לקבל פתרון פוגע ומשפיל זה.

אין לנו ספק כי בחינת הנושא מתוך תפיסה ואמונה ברורות לגבי זכותן המלאה של נשות הכותל להתפלל בכותל בדרך בה ביקשו לעשות זאת, תביא למציאת פתרונות אמיתיים שיאפשרו להן לממש זכות זו.

אנו קוראות לממשלה לרחות את המלצות ועדת המנכ"לים ולעשות למציאת פתרון אמיתי וכן לתפילתן של נשות הכותל בכותל ולא נפתח במאבק ציבורי כדי לשנות החלטה זו.

בכבוד רב,

אליס שלוי
 פרופ' אליס שלוי
 יו"ר

1YP658

שרות הנשים בישראל ת.ד. 3171, ירושלים 91031 סלפון: 02-439966 פקס: 02-435976
 لوي النساء في اسرائيل ص.ب. 3171. القدس 91031. تليفون 02-439966. فاكس: 02-435976
 The Israel Women's Network P.O.B. 3171, Jerusalem 91031 Telephone: 02-439966 Fax: 02-435976

מזכיר הממשלה
ירושלים, ב' באייר התשנ"ו
21 באפריל 1996

ש מ ו ר

אל : ראש הממשלה
השר לבטחון הפנים
שר החינוך, התרבות והספורט
שר המשפטים ✓
השר לענייני דתות
השר יוסי ביילין
השר יהודה עמיטל

שלום רב,

הנני מתכבד להביא לתשומת-לבכם את החלטה מס. 777 של
הממשלה משיבתה ביום א', ב' באייר התשנ"ו (21.4.96):

"777. הסדרי תפילה ברחבת הכותל המערבי

מ ח ל י ט י ם :

א. הממשלה רושמת לפנייה את המלצות ועדת המנכ"לים
בראשות מנכ"ל משרד ראש הממשלה לעניין הסדרי
תפילה ברחבת הכותל המערבי.

(דו"ח הועדה נמצא במזכירות הממשלה).

ב. למנות ועדת שרים בראשות שר המשפטים ובהשתתפות
השר לענייני דתות, שר החינוך, התרבות והספורט,
השר לבטחון הפנים, השר יוסי ביילין והשר יהודה
עמיטל, אשר תבחן את המלצות ועדת המנכ"לים ודרכי
יישומן ותחליט בעניין זה על-דעת הממשלה.

ב ב ר כ ה,

שמואל הולנדר

העתק: המנהל הכללי, משרד ראש הממשלה
גב' נילי ארד, משנה לפרקליטת המדינה, משרד המשפטים
מר אחז בן-ארי, היועץ המשפטי, משרד ראש הממשלה

שלי המשפטים
יורה על בג"צ 3358/95 התפילה להחליט - המשלה
אכטון יורד - (113) שנים בישראל -
(הגנרל) - גם א. ז. י. ו. מ.
המשלה - בג"צ 3358/95
של המשפטים, אנוסים להחליט
י.א.

לשכת המשפטים

המשנה לפרקליטת המדינה
(חוקתי מינהלי)

תאריך: כ"ח בניסן התשנ"ו
17 באפריל 1996
מספרנו: בג"צ 3358/95

אריה

אל: מזכיר הממשלה
מנכ"ל משרד ראש הממשלה
היועץ המשפטי משרד ראש הממשלה
מנכ"ל משרד הדתות
מנכ"ל משרד הפנים
מנכ"ל משרד המשטרה
היועצת המשפטית משטרת ישראל

נכבדי,

הנדון: בג"צ 3358/95 ענת הופמן - בנושא: התפילה ברחבת הכותל

1. בהמשך למכתבי אליכם מה-11 דנא, אודיעכם כי בדיון שהתקיים ביום 14.4.96 בפני הרכב השופטים מצא, טל ודורנר, קיבל בית המשפט את העמדה שהצגתי, ולמרות התנגדות שהשמיעו באי-כוח העותרים, ניתנה ההחלטה הבאה:

"משהוגשו לממשלה מסקנות ועדת המנכ"לים יש ליתן לה שהות סבירה לגבש עמדתה. רשמנו לפנינו הצהרת עו"ד ארד, כי הנושא יועמד על סדר יומה של הממשלה באחת מישיבותיה הקרובות. בנסיבות אלו הננו מקבלים את בקשתה ודוחים את הדיון בעתירה. העתירה תיקבע לתזכורת, בפני כל הרכב, בעוד כחודש."

2. אבקש, איפוא, ממזכיר הממשלה להמציא לי את החלטת הממשלה, אותה אביא לידיעת באי-כוח העותרים ולידיעת בית המשפט בתזכורת שתתקיים, כאמור, בעוד כחודש ימים.

בב"כ ה.
נילי ארד

משנה לפרקליטת המדינה
(חוקתי מינהלי)

העתק: שר המשפטים
היועץ המשפטי לממשלה

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"צ 3358/95
בשג"צ 2468/96
בשג"צ 2467/96

בפני: כבוד השופט א' מצא
כבוד השופט צ' א' טל
כבוד השופט ד' דורנר

העותרים: 1. ענת הופמן
2. חיה בקרמן
3. הועד הבינלאומי למען נשות הכותל אינק
תאגיד משפטי

נ ג ד

המשיבים: 1. מנכ"ל משרד ראש הממשלה
2. מנכ"ל משרד הדתות
3. מנכ"ל משרד הפנים
4. מנכ"ל משרד המשטרה
5. היועץ המשפטי, משרד ראש הממשלה
6. יועצת ראש הממשלה למעמד האשה
7. ממשלת ישראל, בנין הכנסת, ירושלים

עתירה למתן צו על תנאי
ובקשה להתיר הגשת תצהיר נוסף מטעם העותרת

תאריך הישיבה: כ"ה בניסן תשנ"ו (14.4.96)

בשם העותרים: עו"ד פרנסס רדאי

בשם המשיבים: עו"ד נילי ארד

ה ח ל ט ה

משהוגשו לממשלה מסקנות ועדת המנכ"לים יש ליתן לה שהות סבירה לגבש עמדתה. רשמנו לפנינו הצהרת עורכת דין ארד, כי הנושא יועמד על סדר יומה של הממשלה באחת משיבותיה הקרובות. בנסיבות אלו הננו מקבלים את בקשתה ודוחים הדיון בעתירה. העתירה תיקבע לתזכורת, בפני כל הרכב, בעוד כחודש.

ניתנה היום, כו' בניסן תשנ"ו (15.4.96).

ש ו פ ט ת

ש ו פ ט

ש ו פ ט

העתק מתאים למקור
שמריהו כהן - מזכיר ראשי
עכ/
335895

הסדרי תפילה ברחבת הכותל המערבי

ה צ ע ה ל ה ח ל ט ה

מ ח ל י ט י ם :

א. הממשלה רושמת לפנייה את המלצות ועדת המנכ"לים בראשות מנכ"ל משרד ראש הממשלה לענין הסדרי תפילה ברחבת הכותל המערבי.

מצורף דו"ח הועדה.

ב. למנות ועדת שרים בראשות שר המשפטים ובהשתתפות השר לענייני דתות, שר החינוך, התרבות והספורט, השר לבטחון הפנים, השר יוסי ביילין והשר יהודה עמיטל, אשר תבחן את המלצות ועדת המנכ"לים ודרכי יישומן ותחליט בענין זה על דעת הממשלה.

ד ב ר י ה ס ב ר

א. הממשלה, בהחלטתה מס' 3123 מיום 17.5.94, מינתה ועדת מנכ"לים בראשות מנכ"ל משרד ראש הממשלה במגמה למצוא פתרון לבעיית קבוצת "נשות הכותל", המבקשות להתפלל ליד הכותל באופן השונה מהמסורת.

ב. הרקע למינוי הועדה הוא נסיונותיהן של הנשים להתפלל ליד הכותל באופן שונה מהמסורת, דבר שגרם להתפרעויות מצד מתפללים חרדים ופגיעה פיזית בנשים. הנשים פנו לבג"צ וזה המליץ על מינוי הועדה.

ג. לאור רגישות הנושא והצורך לפתור אותו באופן שיניח את דעתם של כל הנוגעים בדבר, מומלץ למנות ועדת שרים אשר תבחן את המלצות ועדת המנכ"לים ודרכי יישומן ותחליט בענין זה על דעת הממשלה.

מוגש על ידי ראש הממשלה

כ"ו בניסן התשנ"ו
15.04.96

149718

בב

למען הצדק והשוויון
من أجل العدل والمساواة
for justice and equality

משרד המשפטים
לשכת השר
דואר כרטיז
78-04-1000

149718

איוואה
(גוף השאק אהל)

ו' אייר תשנ"ו
25 באפריל 1996

לכבוד
שר המשפטים
פרופ' דוד ליבאי
משרד המשפטים
רח' צלאח א-דין 29
ירושלים

פרופ' ליבאי הנכבד,

הנדון: תפילת נשות הכותל (בכותל)

אני מתכבדת לפנות אליך לאחר שמונית ע"י הממשלה לעמוד בראש ועדת שרים שתבחן את המלצות ועדת המנכ"לים לבדיקת הסדרי התפילה בכותל המערבי.

אנו רואות בחומרה רבה את המלצות ועדת המנכ"לים שמשמעותן מתן גושפנקא להוצאתן של נשות הכותל מכלל ישראל. ההמלצות הן בבחינת לעג לרש ויש בהן פגיעה בקבוצת נשים בעלות הכרה דתית שביקשו בכנות ומתוך כוונה לממש את זכותן להתפלל בכותל.

מפליא כי ועדת המנכ"לים נדרשה לתקופה של שנתיים כדי להמליץ המלצות שיש בהן משום התחמקות מקביעתו של בית המשפט העליון לפיה יש למצוא פתרון שיאפשר חופש גישה לכל לכותל המערבי, ולא לחומות העיר העתיקה.

נשות הכותל הרי לא נאבקו על זכותן להתפלל בכותל ועתרו לבג"צ, רק כדי לקבל פתרון פוגע ומשפיל זה.

אין לנו ספק כי בחינת הנושא מתוך תפיסה ואמונה ברורות לגבי זכותן המלאה של נשות הכותל להתפלל בכותל בדרך בה ביקשו לעשות זאת, תביא למציאת פתרונות אמיתיים שיאפשרו להן לממש זכות זו.

אנו קוראות לממשלה לדחות את המלצות ועדת המנכ"לים ולעשות למציאת פתרון אמיתי וכן לתפילתן של נשות הכותל בכותל ולא נפתח במאבק ציבורי כדי לשנות החלטה זו.

בכבוד רב,

אליס שלוי
פרופ' אליס שלוי
יו"ר

1YP658

Handwritten notes in the top left corner, including "למען הצדק והשוויון" and "من أجل العدل والمساواة".

למען הצדק והשוויון
من أجل العدل والمساواة
for justice and equality

Handwritten number '149' in red, circled in red.

משרד המשפטים
לשכות השו"ת
דוג"ר נכנס
28-04-1996
מס' _____
מכתב 149693
תיק _____

Handwritten signature 'אחיא'.

Handwritten number '446'.

ג' אייר תשנ"ו
25 באפריל 1996

לכבוד
שר המשפטים
פרופ' ד"ר ליבאי
משרד המשפטים
רח' צלאח א-דין 29
ירושלים

פרופ' ליבאי הנכבד,

הנדון: תפילות נשות הכותל (בכותל)

אנו מתכבדות למנות אליך לאחר שמונית ע"י המשלה לעמוד בראש ועדת שרים שתבחן את המלצות ועדת המנכ"ל לים לבדיקת הסדרי התפילה בכותל המערבי.

אנו רואות בוועדה רבה את המלצות ועדת המנכ"ל לים שמשמעותן מתן גושפנקא להוצאתן של נשות הכותל מכלל ישראל. המלצות הן בכתובת לעג לרש ויש בהן פגיעה בקבוצת נשים בעלות הכרה דתית שביקשו בכנות ומתוך כוונה לממש את זכותן להתפלל בכותל.

ממליא כי ועדת המנכ"ל לים נדרשה לנקופה של שנתנים כדי להמליץ המלצות שיש בהן משום התחמקות מקביעתו של בית המשפט העליון לפיה יש למצוא פתרון שיאפשר תופש נישא לכל לכותל המערבי, ולא לחומות העיר העתיקה.

נשות הכותל הרי לא נאבקו על זכותן להתפלל בכותל ועתרו לבג"צ, וק כדי לקבל פתרון פוגע ומשפיל זה.

אין לנו ספק כי כתינת הנושא מתוך תפיסה ואמונה ברורות לגבי זכותן המלאה של נשות הכותל להתפלל בכותל בדרך בה ביקשו לעשות זאת, תביא למציאת פתרונות אמיתיים שיאפשרו להן לממש זכות זו.

אנו קוראות לממשלה לדחות את המלצות ועדת המנכ"ל לים ולעשות למציאת פתרון אמיתי וכן לתפילתן של נשות הכותל בכותל ולא נפתח במאבק ציבורי כדי לשנות וחלטה זו.

בכבוד רב,
פרופ' אליס שלוי
ד"ר

1YP658

שדולת הנשים בישראל ת.ד. 3171, ירושלים 91031 טלפון: 02-439966 פלנט'מיליה: 02-435976
لوبي النساء في اسرائيل ص.ب. 3171 القدس 91031 : 02-439966 : 02-435976
The Israel Women's Network P.O.B. 3171, Jerusalem 91031 Telephone: 02-439966 Fax: 02-435976

97/c

א"ל 7

משרד המשפטים
המנהל הכללי

משרד המשפטים
לשכת פרקליט המדינה
דואר נכנס
26.08.1997
מלוח מופתח:
תמו: 31995
הועבר:

ירושלים, כ"ב אב תשנ"ז
25 אוגוסט 1997

מספרנו: 5527/97

משרד המשפטים
לשכת השר
דואר נכנס
15-09-1997
תמו: 10459/97
ת:

א"ל

אל: היועץ המשפטי לממשלה

הנדון: הסדרי תפילה ברחבת הכותל המערבי - בג"צ נשות הכותל

עתה הודע לנו, כי המשך הדיון בעתירה שבנדון נועד ליום 24.9.97. עלינו להגיש תגובתנו בכתב לבג"צ לא יאוחר מה-19.9.97.

בהתאם, מתבקשת היערכות דחופה לקראת הבאת הנושא, עוד קודם לכן, לדיון ולהחלטה בוועדת השרים לענייני ירושלים וזאת, לפי החלטתה מה-2.6.97. לשם הסדר הטוב, מצ"ב תצהיר התשובה שהוגש לבג"צ, אליו מצורפת החלטת ועדת השרים.

בברכה,
ניגארד

העתק: שר המשפטים
פרקליטת המדינה
מזכיר הממשלה
מנהל מחלקת בג"צים

8

בג"צ 3358/95
בשג"צ 7501/96

בבית המשפט העליון
בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

ענת הופמן ואח'

ע"י עו"ד פרנסיס רדאי ו/או עו"ד יונתן מוישיקר
רח' משה חס 12 ירושלים, טל: 251522 פקס: 259262

העותרות

נ ג ד

מנכ"ל משרד ראש הממשלה ואח'

ע"י פרקליטות המדינה
משרד המשפטים, ירושלים, טל: 708533 פקס: 6287757

המשיבים

תצהיר תשובה מטעם המשיבים

אני הח"מ אריה זוהר, המשנה למזכיר הממשלה מצהיר בזה לאמור:

נושא הדיון בעתירה מוכר לי, והריני עושה תצהירי זה בשם המשיבים ומטעמם.

מבוא

1. לפי שנאמר בצו על תנאי שיצא מלפני בית המשפט הנכבד, התבקשו המשיבים ו עד 5 - מי שמונו בשעתו להיות חברים בוועדת מנכ"לים - ליתן טעם מדוע לא יגישו את ההצעות שהוטל עליהם להגישן לממשלת ישראל, בהתאם להחלטות הממשלה משנת 1994; ואילו המשיבה מספר 7 - ממשלת ישראל - התבקשה ליתן טעם מדוע לא תימנע מלהחליט על הארכה נוספת של המועד להגשת הצעותיהם של חברי ועדת המנכ"לים, שמונתה בשעתו על ידי הממשלה.

בבקשה לתיקון העתירה (בשג"צ 7501/96), הוסיפו העותרות וביקשו סעד נוסף: " לחלופין - אם החלטת המשיבה 7 כמו המלצות הועדה לא תאפשר לעותרות להתפלל בדרכן בכתל המערבי, מתבקש כבוד בית המשפט לקבוע את החסדרים למימוש זכות העותרות לגישה ולתפילה בכותל המערבי". זאת, לפי שיטתן של העותרות, כמתואר בעתירה, לאמור: "... להתפלל בכותל המערבי בקבוצות תפילה של נשים, ביחד עם נשים יהודיות אחרות, כשהן עטופות בטלית וקוראות בקול מהתורה".

העותרות אינן מתעלמות מכך שקיום התפילה ברחבת הכותל על פי דרכן, עלול לעורר מהומות במקום הקדוש. על כן ביקשו הן בעתירתן את הגנת המשטרה והתערבותה "לשם אבטחת שלומן ובריאותן של העותרות בפרט ושל נשים יהודיות בכלל בעת התפילה בכותל המערבי".

השתלשלות העיניים

2. בפתח דבר, נבקש לשטוח את גלגוליה של הפרשה נושא דיונו.
3. ביום 5.10.95 הוגשה לבית המשפט הנכבד, הודעה מטעם היועץ המשפטי לממשלה ובה תיאור המהלכים שנקטה בהם ממשלת ישראל, בשים לב להמלצות שנלמדו מפסק הדין בבג"צ 257/89, בו נדחתה עתירתן של העותרות לקיים "קבוצות תפילה" ברחבת הכותל המערבי, לפי דרכן. לפי המפורט בהודעה, כוננה ממשלת ישראל ועדת מנכ"לים בראשותו של מנכ"ל משרד ראש הממשלה, אשר נדרשה לסוגיה האמורה, אשר מעצם טיבה וטבעה הינה מוקשית וסבוכה על מכלול פניה.
4. בהחלטתו מיום 5.10.96 נעתר בית המשפט הנכבד לבקשת המשיבים, בהסכמת ב"כ העותרות, לדחיית הדיון בעתירה העיקרית "על מנת לאפשר לוועדת המנכ"לים היושבת על המדוכה לסיים את עבודתה ולהגיש לממשלה את המלצותיה". בקשת העותרות למתן צו ביניים שיאפשר להן לממש את זכותן הנטענת לתפילה ברחבת הכותל כמנהגן, נדחתה באותה החלטה, לאחר שבית המשפט הנכבד הגיע למסקנה, כי "בשלב זה אין זה ראוי שבית המשפט יתערב בנושא העתירה במתן צו ביניים".
5. ביום 2.4.96 הוגשו המלצות ועדת המנכ"לים לראש הממשלה באשר להסדרי התפילה ברחבת הכותל המערבי תוך התייחסות מיוחדת למבוקשן של העותרות. עותק מהמלצות הועדה נמסר לב"כ העותרות. בהמלצותיה, הגיעה הועדה למסקנה כי אין ניתן לקיים את תפילת העותרות לפי דרכן ברחבת הכותל המערבי, ובמסגרת החלופות שנבחנו, המליצה הועדה, בסופו של דבר, כי יוקצה לעותרות אתר תפילה בפינה הדרום מזרחית של הכותל.

6. דו"ח ועדת המנכ"לים והמלצותיה הוגשו לממשלה, ובדיון שנועד בפני בית המשפט הנכבד, ביום 14.4.96 נרשמה הודעתה של באת כח המשיבים, "כי הנושא יועמד על סדר יומה של הממשלה באחת מישיבותיה הקרובות", ומתוך שנמצא שנכון הוא ליתן לממשלת ישראל להידרש לסוגיה זו, נדחה המשך הדיון לתזכורת.
 7. בישיבתה מיום 21.4.96, בהחלטה 777 בנושא הסדרי תפילה ברחבת הכותל המערבי, קיבלה ממשלת ישראל החלטה לפיה נרשמו המלצות ועדת המנכ"לים בנדון ומונתה ועדת שרים בראשות שר המשפטים "אשר תבחן את המלצות הועדה ודרכי יישומן, ותחליט בענין זה על דעת הממשלה".
 8. בין לבין, התקיימו בחירות, כוננה ממשלה חדשה, הנושא הובא בפני שר המשפטים והיועץ המשפטי לממשלה, והוחל בדיונים בנושא, תוך שהתבקשה חוות דעת עדכנית ועמדתם של הגורמים הנוגעים בדבר.
 9. בישיבת התזכורת שנועדה ביום 24.10.96, נעתר בית המשפט הנכבד לבקשת המשיבים והחליט, לדחות את המשך הדיון בעתירה לתקופה של לא יותר מארבעה חדשים.
 10. במרוצת הזמן ועד לדיון שנועד ביום 4.3.97, נערכו סיורים באזור רחבת הכותל, ונועדו דיונים הן אצל שר המשפטים והן אצל היועץ המשפטי לממשלה, במהלכם שבו ונדרשו לנושא הגורמים השונים במגמה למצוא מענה הולם לבקשתן של העותרות להתפלל באזור לפי דרכן ואמונתן.
לאור הערכת המשטרה לפיה, הוברר כי לא ניתן יהיה לאפשר לעותרות לקיים את תפילתן ברחבת הכותל המערבי מתוך חשש לפגיעה בסדר הציבורי במקום, נבחנו אחת לאחת החלופות שנבחנו בשעתו על ידי ועדת המנכ"לים, ואלה הן :
הכותל הקטן (מצוי ברובע המוסלמי ליד ישיבת עטרת הכהנים), הפינה הדרום מזרחית של הכותל, ושני אתרים המצויים בתוך תחומי הגן הארכאולוגי :
"מדרגות חולדה" ו"מתחם קשת רובינסון".
 11. בדיון שנועד ביום 4.3.97, עובר להוצאתו של הצו-על-תנאי, הוצגה, בין היתר, הערכת המצב שהתגבשה בדיון שהתקיים ביום 28.11.96 אצל היועץ המשפטי דאז, מר מיכאל בן יאיר, לפיה "בהסתמך על חוות דעת המשטרה נמצא כי מטעמים של שמירת הסדר הציבורי אין ניתן לאפשר לעותרות להתפלל ברחבת הכותל המערבי, בשים לב לייחודו של המקום כמקום קדוש, המחייב שלא לפגוע ברגשות המתפללים ולהמנע מהפרות סדר חמורות".
- בשים לב להערכה זו, נאמר בהודעה שהוגשה מטעם היועץ המשפטי לממשלה, כי לפי הצעה שהסתמנה באותם ימים, יוכלו העותרות לממש את מבוקשן להתפלל לפי דרכן, בשני אתרים סמוכים, בתחומי הגן הארכאולוגי, והם "מדרגות חולדה" ו"קשת רובינסון", וזאת, מבלי שתוקנה להן "חזקה כלשהי על מקום מסויים במתחם הזה.

12. בתגובה לאותה הצעה הודיעו העותרות. כי היו מוכנות "לשקול הצעה רצינית להפוך את מתחם קשת רובינסון לרחבת תפילה הדומה לרחבת הכותל המערבי במצבה כיום, לרבות עזרת נשים נפרדת, בדרך שתהפוך את מתחם קשת רובינסון להמשך ישיר של רחבת הכותל בצד המערבי של הר הבית".
13. על רקע האמור לעיל, ולאחר שיצא הצו-על-תנאי, נדרש גם היועץ המשפטי לממשלה לבירור הנושא בהשתתפות הנוגעים בדבר, לרבות גורמי הבטחון. במהלך הצגת הדברים נעשתה בחינה נוספת של האפשרות להיענות למבוקשן של העותרות ובסופו של דבר, התגבשה נטיה לאפשר לעותרות תפילה במתחם "קשת רובינסון", בלא שיעשו בו שינויים או הסדרים אחרים בהקשר זה. אולם, בשל הסתייגויות שהעלו גורמי הבטחון וכן גורמים אחרים מקרב המופקדים על הענין ולנוכח מורכבותה וקשיותה של הסוגיה הנדונה, על מכלול פניה, הוברר כי נדרשת הכרעתו של הדרג המדיני לקבלת החלטה בהתחשב, בין היתר, גם בהערכות גורמי הבטחון לימים אלה.
14. בהתאם, הובא הנושא בפני ועדת השרים לעניני ירושלים, שהתכנסה ביום 2.6.97, ולאחר שהתקיים דיון מקיף בנושא, בו נשמעה גם הערכתם של גורמי הבטחון, התקבלה החלטה יס 14, המצ"ב כנספח מש/א, בה נאמר :

"מחליטים :

- א. לרשום את הודעתו של ראש הממשלה לפיה ממשלת ישראל מכירה בזכות חופש הפולחן והדת של כל אדם, והעותרות בכלל זה.
- ב. לקבוע כי בהסתמך על הערכת משטרת ישראל לא ניתן לאפשר תפילת העותרות לפי דרכן, ברחבת הכותל המערבי, וכי לפי הערכת גורמי הבטחון האחרים שהוצגה לאחרונה, שינוי בסטטוס קוו בנוגע להסדרי תפילה, באתרים החילופיים שהוצעו, עלול להוות סכנה לשלום הציבור.
- ג. בהתאם לאמור לעיל, להשאיר בשלב הנוכחי את המוצב הקיים על כנו. לפעול לבחינת אפשרות להסדרת אתר תפילה חלופי מתאים ולבקש דחיית המשך הדיון בבית המשפט לשלושה חודשים נוספים לבחינת המוצב בהיבט הבטחוני באתרים המוצעים.
- ד. הערכת רשויות הבטחון תובא לדיון נוסף בועדת השרים לעניני ירושלים ולהחלטה בנושא."
15. הנה כי כן, ובמענה לשני הראשים של הצו-על-תנאי, המלצות ועדת המנכ"לים הובאו בפני הממשלה, נבחנו לגופן פעמים אחדות, גם על ידי שר המשפטים וגם על ידי היועץ המשפטי לממשלה, וכיום, נמצא הנושא על סדר יומה של ועדת השרים לעניני ירושלים, בראשותו של ראש הממשלה.

16. משכאלה הם פני הדברים, ולאור ההחלטה שהתקבלה בוועדת השרים, מבקשים חמשיבים, כי בית המשפט הנכבד ידחה את המשך הדיון בעתירה למועד שלאחר שלושה חדשים. בפרק זמן זה, תינתן לממשלת ישראל אפשרות לשוב ולבחון את הנושא על מכלול פניו ובהם ההיבט הנוגע לסכנה הנשקפת לשלום הצבור, בהתחשב בהערכת גורמי הבטחון, מעת לעת.

והריני מצהיר כי זה שמי, זו חתימתי וכי האמור בתצהירי אמת.

אריה זוהר

אישור

אני הח"מ, יאק מני עו"ד, מאשר בזה כי ביום 9/6/97 הופיע בפני אריה זוהר המוכר לי, ולאחר שהזהרתיו כי עליו לומר את האמת שאם לא יעשה כן יהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק, חתם בפני על תצהירו.

יואב מני, עו"ד
עורך-דין

מזש/א

מזכירות הממשלה

שמור

החלטה מס. יס/14 של ועדת השרים לעניני ירושלים מיום 02.06.97.

"יס/14.

סדרי תפילה ברחבת הכותל המערבי בנוגע לתירה בבג"צ של "נשות הכותל"

המנהלת הכללית של משרד המשפטים סוקרת את הנושא ואת השתלשלות הטיפול בו עד כה, לרבות בועדת המנכ"לים ובעדת השרים המיוחדת אשר כוננו בשעתו לפי החלטת הממשלה.

בדיון משתתפים: ראש הממשלה בנימין נתניהו, השרים אליהו סויסה, זבולון המר, משה קצב, דן מרידור, צחי הנגבי, דוד לוי, סגן השר אריה גמליאל, הגב' נילי ארד וה"ה אהוד אולמרט, אמיר דרורי; יאיר יצחקי, מפקד מחוז ירושלים במשרת ישראל, וראש מרחב ירושלים של השב"כ.

מ ח ל י ט י ס :

- א. לרשום את הודעתו של ראש הממשלה לפיה ממשלת ישראל מכירה בזכות חופש הפולחן והדת של כל אדם, והעותרות בכלל זה.
- ב. לקבוע כי בהסתמך על הערכת משטרת ישראל לא ניתן לאפשר תפילת העותרות, לפי דרכן, ברחבת הכותל המערבי, וכי לפי הערכת גורמי הבטחון האחרים שהוצגה לאחרונה, שינוי בסטטוס-קוו בנוגע להסדרי תפילה, באתרים החילופיים שהוצעו, עלול להיות סכנה לשלום הציבור.
- ג. בהתאם לאמור לעיל, להשאיר בשלב הנוכחי את המצב הקיים על כנו. לפעול לבחינת אפשרות להסדרת אתר תפילה חילופי מתאים ולבקש דחיית המשך הדיון בבית-המשפט לשלושה חודשים נוספים לבחינת המצב בהיבט הבטחוני באתרים המוצעים.
- ד. הערכת רשויות הבטחון תובא לדיון נוסף בועדת השרים לעניני ירושלים ולהחלטה בנושא.

רשות העתיקות
משרד המנכ"ל

07/08/97
40152

מס' תיק: 9936/97
מפתח: 17-08-1997
מס' מסמך: 40152
תאריך: 07/08/97
שם: רשות העתיקות

לכבוד
מר אליקים רובינשטיין
היועץ המשפטי לממשלה

שלום,

הנדון: עבודות במתחם הר הבית

הנני להודיעך שבסיורם של מפקחי רשות העתיקות בהר הבית הובחן בעבודות החלפת ריצוף אבן סמוך לפינה הדרומית מזרחית של הרחבה, מעל אורות שלמה, בקטע שמדותיו 10X70 מ', סמוך לחומה המזרחית של הר הבית (ר' מרשם מצורף). בוצעה יציקת בטון כתשתית לריצוף חדש שעוביה כ- 10 ס"מ בעומק של כ- 40 ס"מ מתחת למפלס הרחבה.

כמו כן הוכנסו לשטח אבני ריצוף חדשות, כנראה לשם החלפת הריצוף הקיים.

כפי שנמסר לנו מטרת החלפת הריצוף היא אטימת תקרת החלל התת קרקעי של אורות שלמה, בשל בעיות רטיבות ונזילות שהיו שם בחורף האחרון.

ככל הידוע לנו העבודות מבוצעות בפיקוח הנדסי של מהנדסי הווקף וממומנות בכספי תרומות. העובדים בשטח הם ברובם מתנדבים מישובי צפון הארץ, בדומה למבצעי העבודות באורות שלמה לפני שנה.

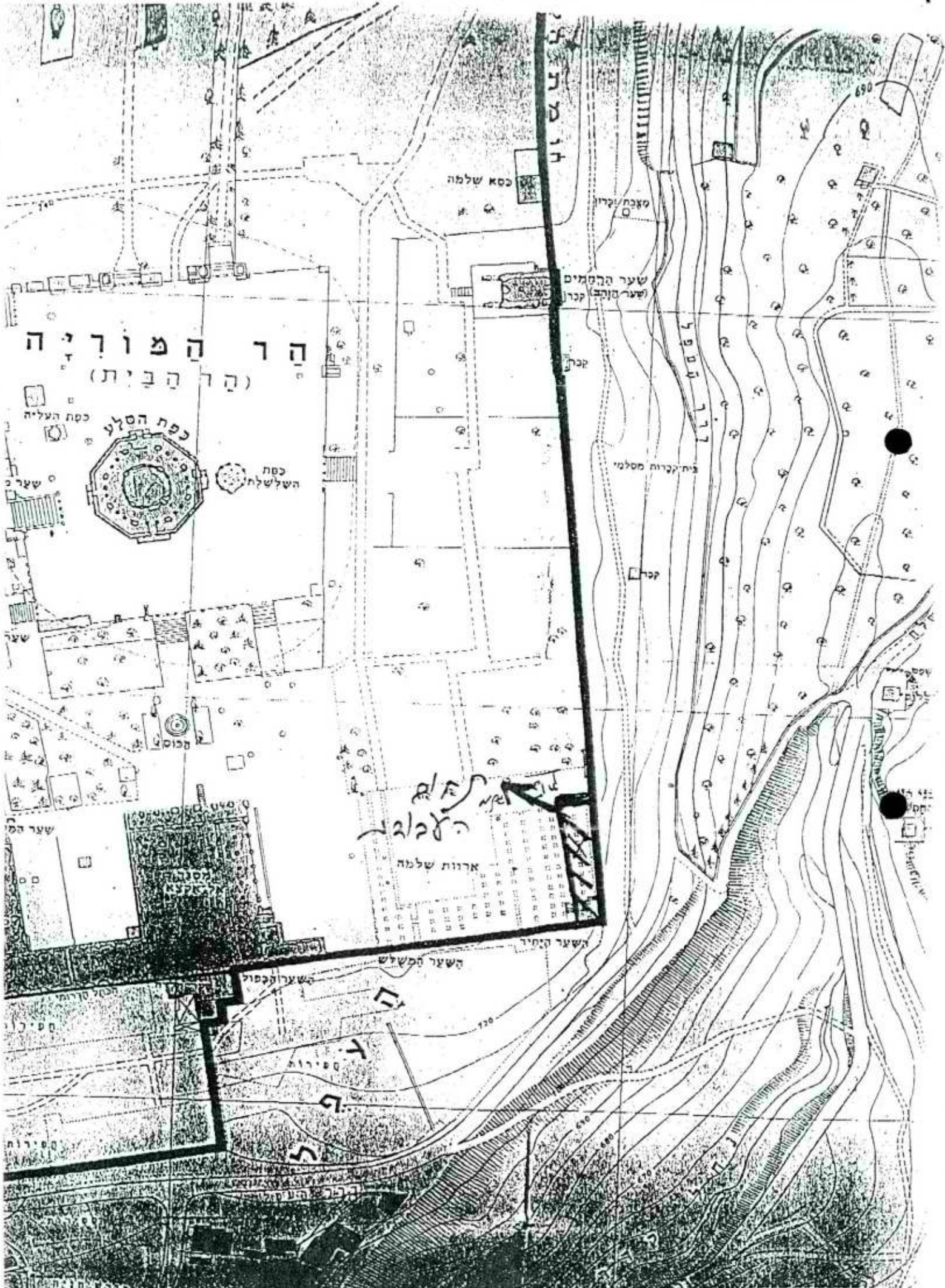
ביצוע העבודות הנ"ל הינו הפרה של חוק העתיקות.

אני חוזר על עצמתי שהדרך הנכונה והיעילה לטיפול בהפרות חוק מעין אלה במקום רגיש זה, הוא במניעת הכנסת חומרי בניה למתחם הר הבית כמו גם מניעת כניסתם למקום של העובדים המתנדבים שהם אזרחי ישראל.

בברכה

אמיר דרורי
מנהל רשות העתיקות

העתקים: מר זבולון המר - שר החינוך, התרבות והספורט.
מר אביגדור קהלני - השר לבטחון פנים.
מר צחי הנגבי - שר המשפטים.
מר אהוד אולמרט - ראש העיר ירושלים.
ניצב יאיר יצחקי - מפקד מחוז ירושלים.
מר עוזי פוגלמן - מחלקת בג"צ, משרד המשפטים.
עו"ד יורם ברסלע, גדעון אבני - רשות העתיקות.

בס"ד

ירושלים, כ"ו אייר תשנ"ז
2.6.97

לכב' השר צחי הנגבי,
שר המשפטים

צ"ל

כבוד השר,

הנדיון: הסדר בהר הבית כחלק אינטגרלי מההסדר הכולל העתידי

עם חחילת הדיונים בהסדר הקבע, הננו רואים מתפקידנו להזכיר שוב את נושא ההסדר בהר הבית.

על הצורך העקרוני להגיע במסגרת תהליך השלום להסדר שיכבד גם את הזכויות של הדת היהודית במקום קדוש זה, נדמה שקיים קונצנזוס רחב בקרב הציבור והמפלגות - ובין העדים לכך התגובות לפניות השדולה.

מצד הצדק, לא יעלה על הדעת שבעידן של שלום, יתמיד המצב הנוכחי, השולל מן העם היהודי את הזכויות הדתיות הבסיסיות, המעוגנות בחוקת אנוש ובחוקת מדינת ישראל, במקום הקדוש ביותר עבורו.

מצד הכרח המציאות, לא יתכן שלום בר קיימא, מבלי שיימצא פתרון מקובל על כל הצדדים למוקד כה מובהק של מתח וחדשנות, אשר עלול בין לילה לסכן את יציבות יחסי העמים באזור.

ללא ספק, זהו נושא עדין ומורכב, אך דווקא משום כך מן הראוי שהוא יזכה כבר עתה לתשומת לב הולמת במתווה ההסדר הכולל עם שכנינו.

בכבוד רב,

מוזכירי השדולה להסדר בהר הבית :

צ"ל
1.6

הרב ד"ר דניאל מאיר ווייל
הרב ד"ר איתמר ורהפטיג

רח' הגאונים 2
ירושלים
טלפקס: 5637223

873

משרד המשפטים
לשכת השר
ד.ו.
06-1997-0
מס' כפתח
5989/97

ה ש ד ו ל ה ל ה ס ד ר ב ה ר - ה ב י ח

השדולה להסדר בהר-הביח קמה בניסן תשנ"ו - מרץ 96, להשגת פתרון מקובל על כל הצדדים במסגרת תהליך השלום. שדולה זו הינה בלתי מפלגתית. כוונתה לתפקד במסגרת כללי המשחק הפרלמנטרים כקטליזטור לקונצנזוס רחב בנושא בניסבות החדשות.

מצורף חלק ממצע השדולה שפורסם כאמור עמדה.

עד הבחירות, השדולה התמקדה בהשגת ההתחייבות המירבית בנושא מהמפלגות הגדולות במסגרת המצע הרשמי שלהן (דרך פניה למועמדים, לאנשי ציבור ממגזרים שונים ולחקשורת), ולאחר-מכן במסגרת קוי-היסוד של הממשלה החדשה.

פעילות נוכחית בכנסת: השדולה פנתה לחברי כנסת ממפלגות שונות כדי לבדוק אפשרות של הקמת לובי פרלמנטארי בנושא, וכן של העלאת נושא ההסדר בהר-הביח בפני קבוצות ההיגוי השונות המתחילות לדון באופי הסדר הקבע הכולל.

פעילויות נוספות אחרונות: במסגרת מאמצים להביא את הנושא ליתר מודעות בציבור הרחב, ופרט בסקטורים שאינם שומרי מצוות, תיכנון מפגש בין משוררים שיוקדש לנושא; בדיקה עם משפטנים בכירים אם קיימות לקונות משפטיות בדבר ההגדרה הפורמאלית של זכויות העם היהודי בהר הביח; אירגון משלחת לרבנות הראשית לשם קידום הנושא.

השדולה מונה עד עתה בסקטור החוץ-פרלמנטארי כארבעים תומכים ומסייעים באופנים שונים (בעיקר פרופסורים, סופרים ורבנים). נשמח כמובן על הצטרפות כוחות רעיוניים נוספים.

לפרטים נוספים, נא לשלוח את הספח הבא למוזכירי השדולה:

הרב ד"ר דניאל מאיר ווייל

הרב ד"ר איתמר ורהפטיג

רח' הקליר 3

ירושלים 92468

טלפקס : 02-5637223 טל : 02-5825755

הנני מעוניין לקבל מידע על פעילות השדולה להסדר בהר הביח:

שם : _____ משלח יד : _____

כחובת : _____ טל : _____

הזכות על הר הבית

מאת דניאל ווייל
ואיתמר ורהפטיג

ביום שחרור ירושלים, 1,900 שנה לאחר חורבן בית שני (אייר תשכ"ז, יוני 1967) חזר הר הבית לרשותנו, וכעבור זמן נחקק חוק יסודי: ירושלים בירת ישראל. כחלק מירושלים, בירת ישראל, הר הבית כפוף לכל חוקי מדינת ישראל, המקנים ליהודים, כמו לשאר הדתות, חופש גישה למקומות הקדושים וחופש פולחן בשטח הר הבית. וכך חזרו ואישרו פסקי בג"ץ: "זכות התפילה של היהודים על הר הבית היא לאין ערוך וזכותו הלאומית וההיסטורית הגדולה של עם ישראל". בפועל, כל ממשלות ישראל נמנעו מלתרגם זכות זו למעשה. התקנת סדרי תפילה ליהודים בהר נחשבה לנושא טעון חומר נפץ הראוי לדחייה למועד אחר.

תהליך השלום יצר מצב המחייב התייחסות חדשה לבעיית הר הבית. שלום בין עמים אינו רק הפסקת מלחמה, אלא יישוב כל מוקדי הסכסוך – כלכליים, תרבותיים, דתיים – הקיימים ביניהם. הסטטוס קוו בהר הבית סותר יערים אלה. בהיותו שולל דהפקטו שוויון זכויות בין הדתות, הוא מנציח מוקד מתח שורשי באזור.

אכן, הסכם השלום ישראל-ירדן מאוקטובר '94 קובע: "כל צד יאפשר חופש גישה למקומות בעלי ערך דתי או היסטורי. בהקשר לכך, ובהתאם להצהרת ואשינגטון, מכבדת ישראל את התפקיד ההיסטורי של הממלכה ההאשמית במקדשים המוסלמיים בירושלים". זאת ועוד, חותמי ההסכם הכירו בצורך לפתוח ערוץ הידברות בין שלוש הדתות המונותאיסטיות במטרה לפעול ל"חופש פולחן, סובלנות ושלום". נכון הוא שצדדים נוספים בעולם הערבי טוענים על זכויותיהם בהר הבית, ובפרט הצד הפלשתיני. גם תחילת המו"מ על הסדר קבע, במאי '96, עליפי הסכמי ארסלו, הנושא של "חארם אל שריף" בהכרח יעלה על סדר היום בדיונים

עם הפלשתינאים.

לנוכח מציאות חדשה זו, צריכה להישמע כבר היום מצד עם ישראל כולו, על כל מפלגותיו, עמדה חד משמעית: ישראל תובעת מהצדדים הערביים הכרה מלאה בזכויות היהודים בהר הבית. ההכרה הערבית צריכה להיות עקרונית, מעשית ובלתי-רמותנית: גם ליהודים זכות לקיים בהר הבית מה שניתן למוסלמים לקיים כבר היום – עצרת תפילה המונית של 100 אלף איש ויותר. זה שהרשויות ההלכתיות נמנעות היום מלהתיר ליהודים את הכניסה להר, משיקולים הלכתיים ומניינים, אינו גרע במאומה מזכות עקרונית זו. בכל הסדר בהר הבית שינוסח, זכות זו צריכה לקבל ביטוי מלא בסעיפים מפורשים ומפורטים, אשר יישומם יהיה הפרווגטיווה הבלעדית של הרשויות ההלכתיות, בעת ובאופן שימצאו לנכון.

מאידך גיסא, ברור שהסדר שכזה צריך להיות מקובל על כל הצדדים. המגבלות של הדין המוסלמי ושל ההלכה היהודית, ודרישות ואילווצים רבים נוספים, מקשים ללא ספק בגרע בוש הסדר כולל בהר הבית. עם זאת, תקדימים להסכמי שלום באזור הוכיחו שניתן למצוא פתרונות טכניים למו"מ מסובך ביותר, אם יש רצון בכך. דגם אפשרי לפתרון עשוי להיות עקרון ההפרדה הפונקציונלית, כדוגמת סדרי התפילה הנוכחיים במערת המכפלה. עליפי עיקרון זה, השימוש בשטח הר הבית מחולק בין אזור לנתפללים המוסלמים לבין אזור למתפללים היהודים, עם רכי גישה נפרדות לשני האזורים.

מן הראוי היה שכל מפלגות ישראל יכללו במצע שלהן זכות זאת. השגת הסדר כולל בהר הבית, שיכבד גם את זכויות הדת היהודית, היא שלב מחויב מציאות בתהליך השלום. העת לפעול למענו הגיעה.

הרב ד"ר ווייל הוא חוקר מרכז כפיסיקה וכמטריקה יהודית באוני' העברית; הרב ד"ר ורהפטיג הוא מרצה למשפטים באוני' בר אילן

הארץ

כ"ז באייר תשנ"ו 16 במאי 1996

לכבוד השר צחי הנגבי
לשכת שר המשפטים
ירושלים 10109

אני מקבלת את
התשובה
הפנימית
של השר

1

היועץ המשפטי לממשלה

ירושלים, י"ד אייר תשנ"ז
21 מאי 1997

מס' ארכיב:
מס' מכתב : 5637/97
(בתשובה נא לציין מספר מכתב)

משרד המשפטים
לשכת השר
דואר נכנס
25-05-1997
מס' _____
מפתח 5611/97
ת"ד _____

3
873

אל: ראש הממשלה

שלום רב,

הנדון: הסדרי תפילה בכותל המערבי - נושא נשות הכותל

- א. מצורף לכאן מזכרה עו"ד נילי ארד, מנכ"ל משרד המשפטים, המייצגת את המדינה בטיפול בנושא. המזכר מדבר בעדו.
- ב. עלינו להשיב לבג"צ עד 4.6.97 (והמדובר בעתירה שהוגשה במאי 1995 ומאז נדחו הדיונים לשם מציאת פתרון).
- ג. לאחר סיור במקום, שנערך זמן קצר לאחר כניסתי לתפקידי, ודיון מקיף ביום 20.5.97 שתמציתו מסוכמת על-ידי גב' ארד, הגענו לידי מסקנה כי במכלול העצוב של הבעייתיות רבת האנפין, בחינת "אוי לי מיצרי ואוי לי מיוצרי", החלופה הסבירה היא קיום תפילה לנשות הכותל (אני מבין שהמדובר בראשי חדשים) במתחם "קשת רובינסון", אף שאין ניתן להכשירו ולייחדו כמקום תפילה להן. לדעתנו, חלופה זו עשויה להישמע, וכמובן בתשובה לבג"צ נידרש לפירוט המגבלות הבטחוניות והאחרות הכרוכות בחלופות שונות שעלו בדיונים.
- ד. הואיל ועל התשובה לבוא בשם הממשלה, נראה לנו כי הפורום המתאים להנחיה הוא ועדת השרים לענייני ירושלים, העומדת להתכנס בקרוב. אודה אם תורה על העלאת הנושא על סדר יומה.

בברכה,

אליקים רובינשטיין

העתק:

- שר המשפטים
- השר לבטחון פנים
- פרקליטת המדינה
- מנכ"ל משרד המשפטים
- ר' השב"כ
- מזכיר הממשלה
- מפקד מחוז ירושלים, משטרת ישראל
- מנהל מחלקת הבג"צים, כאן

A

RECEIVED
FEBRUARY 1954
S. P. S.
1954-23-25
1954-23-25

מסדר המשפטים
המנהל הכללי

ירושלים, י"ד אייר, תשנ"ז
21 מאי, 1997

אל : היועץ המשפטי לממשלה ✓

הנדון : הסדרי התפילה ברחבת הכותל המערבי

1. כידוע, תלויה ועומדת בפני בית המשפט הגבוה לצדק עתירתן של "נשות הכותל", קבוצה של כ- 30 נשים, ביניהן נשים אורתודוקסיות, רפורמיות וקונסרבטיביות, המבקשות לקיים תפילה ברחבת הכותל המערבי לפי דרכן, כשהן עטופות בטלית וקוראות בקול מהתורה.

מאז הגשתה של העתירה, במאי 1995, נעתר בית המשפט לבקשות הדחיה שהוגשו מטעם המדינה, מעת לעת, ולא הוציא צו על תנאי כמבוקש, לאור טענותינו באשר למהלכים בהם נקטה ממשלת ישראל בניסיון למצוא פתרון הולם לסוגיה האמורה. בדיון האחרון שנועד ביום 4.3.97 הורה בג"צ על הוצאתו של צו-על-תנאי בו נקבע המועד לתשובה 90 יום, לאמור, עד ה- 4.6.97.

מפאת רגישותה וקשיותה של הסוגיה וההשלכות הנובעות לה בארץ ובתפוצות, מצאנו לנכון להביא את הנושא לידיעתכם לשם קבלת הנחיה באשר לטיעון שיובא בפני בג"צ בשם ממשלת ישראל ומטעמה.

2. להלן תמצית המהלכים בפרשה עד כה :

א. ראשיתה של הפרשה במהומות שפרצו ברחבת הכותל בשנת 1988 עת באו להתפלל במקום קבוצה של "נשות הכותל", לפי דרכן. בשנת 1989 הגישו נשות קבוצה זו ואחרות עתירה לבג"צ בבקשה להורות למשטרה לאפשר להן את התפילה ברחבת הכותל כנגד חוגים שמנעו מהן בכח לעשות כן. בחלוף חמש שנים ולאחר דיון ממושך ומעמיק נדחתה העתירה. בפסק הדין, הציע הנשיא שמגר לממשלה "לשקול מינוייה של ועדה שתוסיף ותבדוק את הנושא לעומקו כדי להגיע לפתרון שיקיים את חופש הגישה לכותל ויצמצם פגיעה ברגשות המתפללים". בהתאם, החליטה הממשלה בתאריך 18.5.94 (החלטה 3123) על מינוי ועדת מנכ"לים אשר הוסמכה להציע פתרון אפשרי שיקיים את חופש הגישה לכותל המערבי ואת חופש התפילה ברחבתו, תוך מזעור הפגיעה ברגשות המתפללים במקום.

ב. ביום 2.4.96 הוגשו לממשלה המלצות ועדת המנכ"לים, בראשותו של מנכ"ל משרד ראש הממשלה, לאחר שנבחנו כל האופציות האפשריות, החל מרחבת הכותל וכלה בפניה הדרום מזרחית של הכותל, צופה הר הזיתים.

ג. בישיבתה מיום 21.4.97, קיבלה הממשלה החלטה לפיה, נרשמו המלצות ועדת המנכ"לים ומונתה ועדת שרים בראשות שר המשפטים אשר תבחן "את המלצות הועדה ודרכי יישומן ותחליט בענין זה על דעת הממשלה". בפועל, לא התכנסה ועדה זו.

- ד. * לאחר הגשת מסקנות ועדת המנכ"לים ועד הלום, התקיימו דיונים אצל שר המשפטים והיועץ המשפטי לממשלה, וכן נערכו סיורים במקום, בהם נטלו חלק כל הגורמים הנוגעים בנושא, במטרה לנסות ולהגיע להסדר מוסכם עם העותרות ובאי-כוחן, אשר ימנע, במידת האפשר, את הצורך בהכרעה שיפוטית בסוגיה מוקשית זו.
3. לקראת הדיון שנועד בבית המשפט בתאריך 4.3.97, הגשנו לבית המשפט כתב תשובה בו פורטו האפשרויות השונות לפתרון הבעיה, וזאת מחוץ למתחם רחבת הכותל, גופא, תוך שחזרנו וביקשנו מבית המשפט "ליתן למשיבים שהות נוספת לבחינה ולגיבוש עמדה במבוקשן של העותרות". כאמור, חוייבנו בהגשת תצהיר תשובה עד ליום 4.6.97.
4. בדיון שנועד אצלך ביום 20.5.97, בו השתתפו נציגי משטרת ישראל, השב"כ, רשות העתיקות והפרקליטים העוסקים במלאכה, התקבלו הערכות מצב עדכניות בנוגע לכל אחד מן הפתרונות אשר נבחנו בזמנו על ידי ועדת המנכ"לים, ואלה יוצגו להלן:
- א. **תפילה ברחבת הכותל** - מסקנת ועדת המנכ"לים כי אין ניתן לקיים תפילה של נשות הכותל בכותל המערבי, שהתבססה על המלצת המשטרה, עומדת בעינה, ונתמכת בעמדתה העדכנית של משטרת מחוז י-ס, לפיה, מטעמים של שמירת הסדר הציבורי, אין ניתן לאפשר ל"נשות הכותל" להתפלל ברחבת הכותל המערבי.
- ב. **הכותל הקטן** - המצוי ברובע המוסלמי (ליד ישיבת עטרת הכהנים), כשלעצמו אינו מתאים לקיום תפילות הנשים במקום מבחינה בטחונית ובטיחותית כאחד, כאשר בכל מקרה נדרשות להתבצע במקום עבודות הכשרה בהיקף ניכר.
- ג. **הפינה הדרום מזרחית של הכותל** - נדרשת הכשרה פיזית של המקום כדי לאפשר גישה ומקום כינוס לקהל מתפללים. לפי הערכתם המקצועית של נציגי המשטרה והשב"כ, כל שינוי שיעשה בשטח, לרבות בעבודות הכשרתו לתפילה, עלולות לגרום לתסיסה רבתי, על כל הכרוך בכך.
- ד. **מדרגות חולדה** - האזור מצוי במתחם הגן הארכאולוגי אשר נועד לשמש אתר תיירותי ומכאן התנגדות רשות העתיקות לייחוד מקום לתפילה ל"נשות הכותל". הערכה מקצועית של המשטרה והשב"כ גורסת, כי לנוכח רגישותו המיוחדת של מקום זה אל מול הר הבית עלולה פעולה של ייחודו כמקום תפילה, בכלל ולנשים העותרות בפרט, לגרום לתסיסה רבתי של גורמים מהמגזר המוסלמי והיהודי כאחד.
- ה. **מתחם קשת רובינסון - הפינה הדרום מערבית של הכותל** - נחשב להיות המשכו של הכותל המערבי וכזה מאופיין כחלק בלתי נפרד מאזור התפילה היהודי וכהמשכו של הכותל המערבי. המדובר בשטח מצומצם יחסית הנמצא בתחום הגן הארכאולוגי, אשר מעצם טיבו נועד לביקורי תיירים בתשלום ולא נועד להיות מקום תפילה. מן הטעמים שיפורטו להלן, נמצא שמתחם זה הוא בבחינת הרע במיעוטו, והוא עשוי להוות חלופה סבירה וראויה כמקום תפילה לעותרות "כקבוצה של יחידים", במקום רחבת הכותל.
5. רשות העתיקות, הרשות לפיתוח ירושלים ועיריית ירושלים מצידן, עומדות על הצורך להמנע מייחוד מקום תפילה לכל קבוצה שהיא, ובתוך כך, אף ל"נשות הכותל". במתחם הגן הארכאולוגי, הן מפאת החשש מפגיעה ביעודו המקורי של הגן כאתר תיירות והן בשל התקדים העלול לגרור בקשות של קבוצות שונות להקצות אף להן מקום וזמן לתפילה בגן.
6. לפי עמדות השב"כ והמשטרה, כפי שאלה מוצאות את ביטויין בהתייחסותם לאלטרנטיבות שפורטו לעיל, כל שינוי מן הסטטוס קוו באזור הר הבית, לרבות הכשרת שטח כמקום תפילה, טומן בחובו פוטנציאל לתסיסה במקום ובסביבותיו הקרובות והרחוקות.
7. על כל אלה ייאמר, כי העותרות מצידן, עומדות, בראש ובראשונה, על זכותן להתפלל ברחבת הכותל המערבי, ככל עם ישראל ועל כן מבקשות הן כי בית המשפט יורה לכל הרשויות ובמיוחד למשטרת ישראל לסייע להן במימוש תפילתן לפי דרכן. העותרות הביעו התנגדות לכל אחת מן החלופות האמורות להרחיקן מרחבת הכותל, כשעיקר טענתן, כי לכך אין הן צריכות לאישור גם כיום.

עם זאת, היו מוכנות לשמוע דבר בנוגע למתחם קשת רובינסון - אשר, כאמור, "נוגע" בכותל המערבי - וזאת בדרישה שהמקום ייחד לתפילה בעבורן ויוכשר במידה הנדרשת לשם כך. פעולות ייחוד והכשרה כאלה אינן ניתנות לביצוע הן מטעמיהם של גורמי הבטחון והן מטעמיהן של הרשויות המופקדות על הגן הארכיאולוגי.

8. בחינה משפטית של מכלול הדברים האמורים מעלה, מביאה אותנו לידי מסקנה, כי אם אכן אין ניתן לאפשר תפילת הנשים ברחבת הכותל, עשויה להשמע עמדת המדינה כל עוד מוצעת לעותרות חלופה סבירה אחרת וכזה הוא מתחם "קשת רובינסון", הגם שאין ניתן להכשירו ולייחדו כמקום תפילה להן. טיעון כזה עשוי להשמע, תוך שנידרש לפירוט החלופות האחרות והמגבלות הבטחוניות והאחרות הכרוכות בייעודן כמקום תפילה לעותרות.

9. הואיל ועלינו להיערך לקראת הגשתו של תצהיר תשובה לבג"צ לא יאוחר מסוף חודש זה, אנו מציעים כי הנושא יבוא לדיון בפני ועדת שרים לענייני ירושלים בישיבתה הקרובה, לשם גיבוש עמדה וקבלת הנחיות בהתאם.

ברכה,

 נילי ארד

סר המספטים

ירושלים י' אדר א תשנ"ז
17 פברואר 1997

מס' מכתב : 1611/97/96
פנימי : שר / ד-ש
(בתשובה נא לציין מס' מכתבנו)

האג' מנהל
מס' 1611/97/96

ל כ ב ו ד
היועץ המשפטי לממשלה
מר אליקים רובינשטיין
ב א נ

נ כ ב ד י ,

הנדון: עבודות בתחום הר-הבית בירושלים

1. מצ"ב דיווחו התקופתי האחרון של מנהל רשות העתיקות, אמיר דרורי, לקודמך, מיום 29/12/96.
2. בעקבותיו פניתי אל ראש-הממשלה, (מצ"ב העתק מכתבי אליו מיום 7/1/97) והבעתי עמדותי כי מן הראוי להנחות את המשטרה לפעול ברוח המלצתו של מר דרורי.
3. מזכיר הממשלה ביקשני, בשם ראש-הממשלה, לבקש חוות-דעתך בנדון.

בברכה,

צחי הנבי

העתק: מזכיר הממשלה, עו"ד דני נווה

שר המשפטים

ירושלים, כ"ח טבת תשנ"ז
07 ינואר 1997

מס' מכתב : 4838/97
מס' תיק :
(בתשובה נא לציין מס' מכתבנו)

לכבוד
ראש הממשלה
מר בנימין נתניהו
משרד ראש הממשלה
ירושלים

נכבדי,

מצ"ב דיווח עדכני של מנהל רשות העתיקות, מר אמיר דדורי, ליועץ המשפטי לממשלה, ובו נזכרת, בין היתר, העובדה ש"בחודשים האחרונים מתבצעות פעולות בהר-הבית בקנה מידה גדול מבעבר ללא תיאום, ללא קבלת אישורים כנדרש, ובניגוד לחוק".

מנהל רשות העתיקות מציע כי המשטרה תפעל למניעת הכנסת חומרי בניה ו/או פועלים למתחם הר-הבית.

דעתי היא שמן הראוי להנחות את המשטרה ברוח המלצה זו.

צחי הנגבי

צחי הנגבי

רשות העתיקות
משרד המנכ"ל

29/12/96
37648

מ	ד	ה	מ	ש	פ	ט	י	ם
נ	ש	כ	ו	ת	ה	ש	ר	
ד	ו	ל	ר	נ	ב	נ	ס	
30-12-1996								

לכבוד
מר מיכאל בן יאיר
היועץ המשפטי לממשלה

שלום,

חנדון: עבודות בתחום הר הבית בירושלים

בהמשך לדוח התקופתי מיום 17 בדצמ' 96 ולעתירה של נאמני הר הבית מיום 26 דצמ' 96 אודות עבודות המתבצעות ברהט סולימאן באתר אציין:-

א. בחדשים האחרונים מתבצעות פעולות בהר הבית בקנה מידה גדול מבעבר ללא תיאום, ללא קבלת אישורים כנדרש, ובנגוד לחוק.

ב. רשות העתיקות מדווחת על פעולות אלו באופן סדיר וקבוע ליועץ המשפטי לממשלה. רשות העתיקות מנועה כידוע, עפ"י ההנחיות לפעול מעבר לדוח

ג. המצב בשטח הוא שהעבודות נמשכות ללא היתר לגביהן, ואנו עומדים בפני בג"צים חוזרים ונשנים, כאשר בעתיד הנראה לעין חלק מהפעולות יגרום לפגיעה אפשרית של ממש גם בעתיקות (כמו רשות כניסה נוספת לאורות שלמה והעבודות סמוך לשער הרחמים). יצוין כי עיקר העבודות נעשות במימון ובבצוע של אזרחי ישראל ערבים.

כהצעה אופרטיבית אנו חוזרים על עמדתנו שאפשר והדרך הראויה לנסות ולטפל בנושא היא מניעת הכנסת חומרי בניה למתחם הר הבית (ע"י המשטרה) ו/או כאפשרות מחמירה יותר, מניעת כניסתם של קבלנים ופועלים ישראלים המבצעים את הפעולות.

אציע שנושא זה יישקל.

בברכה
אמיר דרורי

מנהל רשות העתיקות

העתקים: שר החינוך, התרבות והספורט.

השר לענייני דתות.

שר המשפטים.

השר לבטחון פנים.

ראש העיר ירושלים.

משרד המשפטים - עוזי פוגלמן, מנהל מחלקת הבג"צים.
רשות העתיקות - ארכ' מרחב ירושלים, יועמ"ש.

24/19/96

573

משרד המשפטים
המנהל הכללי

ירושלים, ה' טבת תשנ"ז
15 דצמבר 1996

מספרנו: 1466/96

אל: שר המשפטים

הנדון: הסדרי תפילה ברחבת הכותל המערבי

1. מצ"ב לעיוןך סיכום הדיון שהתקיים אצל היועץ המשפטי לממשלה ב-27.11.96 בסוגיה הנדונה.
כפי שתראה, לפי חוות דעת המשטרה אין ניתן לאפשר את התפילה ברחבת הכותל, בדרך שמבקשות "נשות הכותל" לקיימה.
עם זאת, ובמגמה לנסות ולהגיע, במידת האפשר, לפתרון מוסכם, הוצע להעמיד לרשותן את מיתחם הגן הארכיאולוגי בפינה הדרום-מערבית של הכותל המערבי המכונה "קשת רובינסון", ובמדרגות חולדה, כאשר למקום אחרון זה עדיפות מסויימת, לנוכח העבודות המתבצעות בתחום "קשת רובינסון".
 2. בנסיון להגיע להסכמה מחוץ לכתלי בית המשפט, הבאתי את סיכום הדברים, בפני ב"כ העותרות, עו"ד יונתן מישייקר, אשר ביקשני להיוועץ בשולחותיו, בטרם ישיבני דבר.
 3. בינתיים, התקבלה אצלנו פניה מטעם האיגוד העולמי ליהדות מתקדמת, אשר מסתמכת, בין היתר, גם על פנייתם אל ראש הממשלה, לאפשר לקהילות יהודיות לא אורתודוקסיות מהארץ ומחו"ל להתפלל ברחבת הכותל על פי דרכן.
(מצ"ב מכתבה של עו"ד בן דור מה-3.12.96).
- בנדון זה תוך שהם כורכים עצמם בעתירת "נשות הכותל", מבקשים הם לקבל את עמדת הממשלה בכל ההקדם, כדי שיוכלו לכלכל צעדיהם, בהתאם.

משרד המשפטים
המנהל הכללי

4. עתה, התקבלה אצלנו הודעה מטעם בית המשפט, כי המשך הדיון בבג"צ נקבע לתאריך
27.2.97.

5. הגם שבפנינו פרק זמן סביר עד להגשת התגובה לבית המשפט, הרי שעלינו לתת את הדעת
כבר עתה לדרישה הנשמעת מן הקהילות היהודיות הלא-אורתודוקסיות ולגבש את עמדת
המדינה בנדון זה.

בתוך כך, עלינו לבדוק אם ההצעה שהתגבשה כלפי דרישתן של "נשות הכותל" ישימה גם
אל מול דרישת הקהילות בחו"ל, קרי, לקיים את תפילתם במיתחם הגן הארכיאולוגי, ולא
ברחבת הכותל המערבי.

מבצעה,
עלי ארד

העתק: היועץ המשפטי לממשלה

היועץ המשפטי, משרד ראש הממשלה

לוט: מכתבה של עו"ד בן-דור מה-2.12.96

מדינת ישראל
משרד המשפטים
לשכת היועץ המשפטי לממשלה

ירושלים, י"ז כסלו תשנ"ז
28 נובמבר 1996

מס' ארכיב:
מס' מכתב : 8875/96
מס' תיק :
(בתשובה נא לציין מספר מכתב)

אל : גב' נ' ארד, מנכ"ל משרד המשפטים
ניצב א' עמית, מפקד מחוז ירושלים, משטרת ישראל
מר א' דרורי, מנהל רשות העתיקות
מר ש' שטיין, היועץ המשפטי של משרד ראש הממשלה
מר י' מרינוב, מנכ"ל החברה לפיתוח מזרח ירושלים בע"מ
הרב י' פונק, הרבנות הראשית לישראל
מר ע' וינר, מנהל המרכז הארצי לפיתוח המקומות הקדושים, המשרד לענייני דתות
גב' ע' שפי, סגנית היועצת המשפטית של משטרת ישראל
גב' ש' בן שאול (ויס), מנהלת מחלקה (יועץ משפטי), משרד ראש הממשלה
מר א' סולומון, מחוז ירושלים, משטרת ישראל
מר א' בן בסט

הנדון: הסדרי תפילה ברחבת הכותל המערבי

היועץ המשפטי לממשלה ביקשני להעלות על הכתב את סיכום הדיון שהתקיים בלשכתו אמש, בנושא שבנדון, כדלקמן:

1. ראוי שהסוגייה שבנדון תבוא על פתרונה מחוץ לכתלי בית המשפט.
2. בהסתמך על חוות דעת המשטרה, מטעמים של שמירת הסדר הציבורי, אין ניתן לאפשר ל"נשות הכותל" להתפלל ברחבת הכותל המערבי.
3. מבין ארבע האלטרנטיבות הנזכרות בדו"ח ועדת המנכ"לים שהוגש בשעתו, לממשלה, ובהסתמך על המידע העדכני שנמסר על ידי נציגי הגורמים הרלבנטיים, נמצא, כי שתי אלטרנטיבות מתוך הארבע - הכותל הקטן והפינה הדרומית-מזרחית של הכותל - אינן מעשיות.
4. בנסיבות אלה, יש לחתור לפתרון מוסכם שיוכל להתבסס על אחת משתי החלופות הנותרות: מדרגות חולדה, והפינה הדרום-מערבית של הכותל המערבי, המכונה "קשת רובינסון".

שתי החלופות המוצעות, ממוקמות בגן הארכיאולוגי, בו מתבצעות עבודות, ועוד ייתבצעו גם בהמשך. כיון שכך, כיום ישנה עדיפות מסויימת למדרגות חולדה.

ניתן להציע מירווח של מקומות לתפילה, בין מדרגות חולדה לבין האתר הדרום-מערבי, לפי התקדמות העבודות שם, מבלי שתוקנה לעותרות "חזקה" כלשהי על מקום מסויים בתוך המיתחם הזה.

5. בהתחשב בכך, שככל הנראה מדובר במספר לא רב של פעמים במהלך השנה, שקבוצת הנשים הזו מעוניינת להתפלל, אפשר לקבוע שעות מתאימות, שלא ייתנגשו עם הפעילות השוטפת במקום.

6. נרשמה הסתייגותם של נציגי החברה לפיתוח מזרח ירושלים, ואולם, אף על פי כן, יש לחתור לפתרון מוסכם על פי הקרים המנחים הנ"ל.

7. עו"ד נילי ארד תבוא בדברים עם באי כוח העותרים, באופן ראשוני, ובהתאם תימסר גם הודעה כנדרש לבית המשפט.

כברכה,
(נועם סולברג, עו"ד)
עוזר בכיר ליועץ המשפטי לממשלה

המרכז לפלורליזם יהודי

The Israel Religious Action Center

לשוויון ערך האדם, צדק חברתי וסובלנות דתית
For Human Equality, Social Justice, Religious Tolerance

ירושלים, כבי' כסלו תשנ"ז
3 בדצמבר 1996
תיקנו: 1720-040

לכבוד
הגב' נילי ארד, עו"ד
מנכ"ל משרד המשפטים
רח' צלאח א-דין 29,
ירושלים

נכבדתי,

הנדון: החלטה בעניין דרישתן של קהילות יהודיות לא אורתודוקסיות להתפלל
על-פי מנהגן ברחבת הכותל המערבי

בשם מרשי, האיגוד העולמי ליהדות מתקדמות, הריני לפנות אל כבי' כדלקמן:

1. כידוע, פנינו בעבר אל ועדת המנכ"לים אשר הוקמה בעקבות פסק-דין של בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק בבג"צ 257/89 הופנץ ואח' נגד הממונה על הכותל המערבי ואח' פ"ד מח (2) 265, והבאנו בפניה דרישתן של קהילות יהודיות לא - אורתודוקסיות מהארץ ומחו"ל להתפלל ברחבת הכותל על-פי דרכן.
 2. המלצות ועדת המנכ"לים לפיהן יערכו תפילות מרשינו ותפילות נשות הכותל בפניה הדרום מזרחית של העיר העתיקה, לא היו מקובלות על מרשינו, כמו גם על נשות הכותל (השגותינו בעניין זה הובאו במכתבנו מיום 15.5.96 אל פרופ' ליבאי, שר המשפטים דאז).
 3. לפני ארבעה חודשים, ביום 4.8.96, פנינו אל ראש הממשלה מר בנימין נתניהו, ודרשנו כי החלטת הממשלה לא תאחר להיתן, וזאת בשים לב לתקופה הארוכה בה נדון הנושא בבתי המשפט ובעדת המנכ"לים אשר הקימה הממשלה.
 4. דרישה זו מתחזקת נוכח החלטת בית המשפט העליון מיום 24.10.96, בבג"צ 3358/95 בשג"צ 7501/96, בה נדרשו המשיבים ליתן הודעה לבית המשפט בדבר החלטתם בתוך ארבעה חודשים.
 5. צפייתנו היא כי, כשם שועדת המנכ"לים דנה בדרישת מרשינו, הרי גם הממשלה לא תתעלם מדרישה זו ובמסגרת נסיונותיה למצוא פתרון אשר יהיה מקובל על העותרות בבג"צ הנ"ל, תמצא פתרון מתאים אף לדרישת מרשינו.
 6. אבקש כי אם אלה אינם פני הדברים ובכוונת הממשלה לשנות נון הדרך בה נהגה ועדת המנכ"לים, תודיענו על-כך לאלתר, על-מנת לאפשר למרשינו לכלכל המשך צעדיהם בנדון.
- בנוסף על האמור, מצטרפים אנו לדרישת העותרות בבג"צ 3358/95 כי החלטת הממשלה תינתן בכל ההקדם האפשרי וללא עיכובים נוספים.

בכבוד רב,

ענת בן-דור, עו"ד
2/3-100 K.V.

העתק:

עו"ד מיישיקר ורדאי, ב"כ העותרות בבג"צ 3358/95

הרב אשר הירש, מזכ"ל האיגוד העולמי ליהדות מתקדמות

התנועה ליהדות מתקדמת בישראל רחוב המלך דוד 13, ירושלים 94101 ■ טל' 02-203484 ■ פקסימיליה: 02-203343
The Israel Movement for Progressive Judaism 13 King David St., Jerusalem 94101 ■ Tel. 02-203484 ■ Fax. 02-203343

משרד המשפטים
המנהל הכללי

ירושלים, ה' טבת תשנ"ז
15 דצמבר 1996

מספרנו: 1466/96

אל: שר המשפטים

הנדון: הסדרי תפילה ברחבת הכותל המערבי

1. מצ"ב לעיון סיכום הדיון שהתקיים אצל היועץ המשפטי לממשלה ב-27.11.96 בסוגיה הנדונה.
כפי שתראה, לפי חוות דעת המשטרה אין ניתן לאפשר את התפילה ברחבת הכותל, בדרך שמבקשות "נשות הכותל" לקיימה.
 - עם זאת, ובמגמה לנסות ולהגיע, במידת האפשר, לפתרון מוסכם, הוצע להעמיד לרשותן את מיתחם הגן הארכיאולוגי בפינה הדרום-מערבית של הכותל המערבי המכונה "קשת רובינסון", ובמדרגות חולדה, כאשר למקום אחרון זה עדיפות מסויימת, לנוכח העבודות המתבצעות בתחום "קשת רובינסון".
 2. בנסיון להגיע להסכמה מחוץ לכתלי בית המשפט, הבאתי את סיכום הדברים, בפני ב"כ העותרות, עו"ד יונתן מישייקר, אשר ביקשני להיוועץ בשולחותיו, בטרם ישיבני דבר.
 3. בינתיים, התקבלה אצלנו פניה מטעם האיגוד העולמי ליהדות מתקדמת, אשר מסתמכת בין היתר, גם על פנייתם אל ראש הממשלה, לאפשר לקהילות יהודיות לא אורתודוכסיות מהארץ ומחו"ל להתפלל ברחבת הכותל על פי דרכן.
(מצ"ב מכתבה של עו"ד בן דור מה-3.12.96).
- בנדון זה תוך שהם כורכים עצמם בעתירת "נשות הכותל", מבקשים הם לקבל את עמדת הממשלה בכל ההקדם, כדי שיוכלו לכלכל צעדיהם, בהתאם.

משרד המשפטים
המנהל הכללי

4. עתה, התקבלה אצלנו הודעה מטעם בית המשפט, כי המשך הדיון בבג"צ נקבע לתאריך
27.2.97.

5. הגם שבפנינו פרק זמן סביר עד להגשת התגובה לבית המשפט, הרי שעלינו לתת את הדעת
כבר עתה לדרישה הנשמעת מן הקהילות היהודיות הלא-אורתודוכסיות ולגבש את עמדת
המדינה בנדון זה.

בתוך כך, עלינו לבדוק אם ההצעה שהתגבשה כלפי דרישתן של "נשות הכותל" ישימה גם
אל מול דרישת הקהילות בחו"ל, קרי, לקיים את תפילתם במיתחם הגן הארכיאולוגי, ולא
ברחבת הכותל המערבי.

מבצעה,
נילי ארד

העתק: היועץ המשפטי לממשלה

היועץ המשפטי, משרד ראש הממשלה

לוט: מכתבה של עו"ד בן-דור מה-2.12.96

מדינת ישראל
משרד המשפטים
לשכת היועץ המשפטי לממשלה

ירושלים, י"ז כסלו תשנ"ז
28 נובמבר 1996

מס' ארכיב:
מס' מכתב : 8875/96
מס' תיק :
(בתשובה נא לציין מספר מכתב)

אל: גב' נ' ארד, מנכ"ל משרד המשפטים
ניצב א' עמית, מפקד מחוז ירושלים, משטרת ישראל
מר א' דרורי, מנהל רשות העתיקות
מר ש' שטיין, היועץ המשפטי של משרד ראש הממשלה
מר י' מרינוב, מנכ"ל החברה לפיתוח מזרח ירושלים בע"מ
הרב י' פרנק, הרבנות הראשית לישראל
מר ע' וינר, מנהל המרכז הארצי לפיתוח המקומות הקדושים, המשרד לענייני דתות
גב' ע' שפי, סגנית היועצת המשפטית של משטרת ישראל
גב' ש' בן שאול (ויס), מנהלת מחלקה (יועץ משפטי), משרד ראש הממשלה
מר א' סולומון, מחוז ירושלים, משטרת ישראל
מר א' בן בסט

הגדון: הסדרי תפילה ברחבת הכותל המערבי

היועץ המשפטי לממשלה ביקשני להעלות על הכתב את סיכום הדיון שהתקיים בלשכתו אמש, בנושא שבנדון, כדלקמן:

1. ראוי שהסוגייה שבנדון תבוא על פתרונה מחוץ לכתלי בית המשפט.
2. בהסתמך על חוות דעת המשטרה, מטעמים של שמירת הסדר הציבורי, אין ניתן לאפשר ל"נשות הכותל" להתפלל ברחבת הכותל המערבי.
3. מבין ארבע האלטרנטיבות הנזכרות בדו"ח ועדת המנכ"לים שהוגש בשעתו, לממשלה, ובהסתמך על המידע העדכני שנמסר על ידי נציגי הגורמים הרלבנטיים, נמצא, כי שתי אלטרנטיבות מתוך הארבע - הכותל הקטן והפינה הדרומית-מזרחית של הכותל - אינן מעשיות.
4. בנסיבות אלה, יש לחתור לפתרון מוסכם שיוכל להתבסס על אחת משתי החלופות הנותרות: מדרגות חולדה, והפינה הדרום-מערבית של הכותל המערבי, המכונה "קשת רובינסון".

שתי החלופות המוצעות, ממוקמות בגן הארכיאולוגי, בו מתבצעות עבודות, ועוד ייתבצעו גם בהמשך. כיון שכך, כיום ישנה עדיפות מסויימת למדרגות חולדה.

ניתן להציע מירווח של מקומות לתפילה, בין מדרגות חולדה לבין האתר הדרום-מערבי, לפי התקדמות העבודות שם, מבלי שתוקנה לעותרות "חזקה" כלשהי על מקום מסויים בתוך המיתחם הזה.

5. בהתחשב בכך, שככל הנראה מדובר במספר לא רב של פעמים במהלך השנה, שקבוצת הנשים הזו מעוניינת להתפלל, אפשר לקבוע שעות מתאימות, שלא ייתנגשו עם הפעילות השוטפת במקום.

6. נרשמה הסתייגותם של נציגי החברה לפיתוח מזרח ירושלים, ואולם, אף על פי כן, יש לחתור לפתרון מוסכם על פי הקיים המנחים הנ"ל.

7. עו"ד גילי ארד תבוא בדברים עם באי כוח העותרים, כאופן ראשוני, ובהתאם תימסר גם הודעה כנדרש לבית המשפט.

כברכה,
(יוקם סולברג)
נועם סולברג, עו"ד
עוזר בכיר ליועץ המשפטי לממשלה

המרכז לפלורליזם יהודי

The Israel Religious Action Center

לשוויון ערך האדם, צדק חברתי וסובלנות דתית
For Human Equality, Social Justice, Religious Tolerance

ירושלים, כבי' כסלו תשנ"ז
3 בדצמבר 1996
תיקנו: 1720-040

לכבוד
הגבי נילי ארד, עו"ד
מנכ"ל משרד המשפטים
רח' צלאח א-דין 29,
ירושלים

נכבדתי,

הנדון: החלטה בעניין דרישתן של קהילות יהודיות לא אורתודוכסיות להתפלל
על-פי מנהגן ברחבת הכותל המערבי

בשם מרשי, האיגוד העולמי ליהדות מתקדמת, הריני לפנות אל כבי' כדלקמן:

1. כידוע, פנינו בעבר אל ועדת המנכליים אשר הוקמה בעקבות פסק-דין של בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק בבג"צ 257/89 הופמך ואח' נגד הממונה על הכותל המערבי ואח' פ"ד מח (2) 265, והבאנו בפניה דרישתן של קהילות יהודיות לא - אורתודוכסיות מהארץ ומחו"ל להתפלל ברחבת הכותל על-פי דרכן.
2. המלצות ועדת המנכליים לפיהן יערכו תפילות מרשינו ותפילות נשות הכותל בפניה הדרום מזרחית של העיר העתיקה, לא היו מקובלות על מרשינו, כמו גם על נשות הכותל (השגותינו בעניין זה הובאו במכתבנו מיום 15.5.96 אל פרופ' ליבאי, שר המשפטים דאז).
3. לפני ארבעה חודשים, ביום 4.8.96, פנינו אל ראש הממשלה מר בנימין נתניהו, ודרשנו כי החלטת הממשלה לא תאחר להינתן, וזאת בשים לב לתקופה הארוכה בה נדון הנושא בבתי המשפט ובעדת המנכליים אשר הקימה הממשלה.
4. דרישה זו מתחזקת נוכח החלטת בית המשפט העליון מיום 24.10.96, בבג"צ 3358/95 בשג"צ 7501/96, בה נדרשו המשיבים ליתן הודעה לבית המשפט בדבר החלטתם בתוך ארבעה חודשים.
5. צפייתנו היא כי, כשם שועדת המנכליים דנה בדרישת מרשינו, הרי גם הממשלה לא תתעלם מדרישה זו ובמסגרת נסיונותיה למצוא פתרון אשר יהיה מקובל על העותרות בבג"צ הנ"ל, תמצא פתרון מתאים אף לדרישת מרשינו.
6. אבקש כי אם אלה אינם פני הדברים ובכוונת הממשלה לשנות מן הדרך בה נהגה ועדת המנכליים, תודיענו על-כך לאלתר, על-מנת לאפשר למרשינו לכלכל המשך צעדיהם בנדון. בנוסף על האמור, מצטרפים אנו לדרישת העותרות בבג"צ 3358/95 כי החלטת הממשלה תינתן בכל ההקדם האפשרי וללא עיכובים נוספים.

בקבוד רב,
ענת כצדוק, עו"ד
2/3-100

העתק:

עוה"ד משיקר ורדאי, ב"כ העותרות בבג"צ 3358/95

הרב אשר הירש, מוכ"ל האיגוד העולמי ליהדות מתקדמת

התנועה ליהדות מתקדמת בישראל רחוב המלך דוד 13, ירושלים 94101 ■ טל' 02-203484 ■ פקסימיליה: 02-203343
The Israel Movement for Progressive Judaism 13 King David St., Jerusalem 94101 ■ Tel. 02-203484 ■ Fax. 02-203343

תאריך: 27/01/97

לשכת ראש הממשלה

רישום דואר/מזכירות

מסי שוטף: 9937

מאת: צחי הנגבי
שר המשפטים
אל: ראש הממשלה

נתקבל ב-: 27/01/97

מתאריך: 07/01/97

הנדון: עבודות בתחום הר הבית בירושלים (דיווחו של מנהל רשות העתיקות ליועץ המשפטי לממשלה)

Handwritten blue ink notes and a signature. The notes include "הנהלת" and "873".

להעביר ל-:

טיפול ומעקב/פנימי

מאת	אל	ה ע ר ו ת / ה נ ח י ו ת	תאריך	חתימה
		אסאנה - אהאסאן	28/1	Handwritten signature

Purple circular stamp: מזכירות הממשלה, 7570-02-8, נתקבל

טיפול מעקב/מזכירות

Handwritten signature and notes in blue ink, including a checkmark and the word "הנהלת".

הוחזר מ- :
בתאריך :
למעקב/טיפול(ת.ת.):
לתיוק ב- :
ה ע ר ו ת : הועבר לרלייש

ע"מ
1

שר המשפטים

ירושלים, כ"ח טבת תשנ"ז
07 ינואר 1997

מס' מכתב : 4838/97
מס' תיק :
(בתשובה נא לציין מס' מכתבנו)

לשכת ראש הממשלה
27-01-1997
נתקבל

ל כ ב ו ד
ראש הממשלה
מר בנימין נתניהו
משרד ראש הממשלה
ירושלים

נכבדי,

מצ"ב דיווח עדכני של מנהל רשות העתיקות, מר אמיר דרורי, ליועץ המשפטי לממשלה, ובו נזכרת, בין היתר, העובדה ש"בחודשים האחרונים מתבצעות פעולות בהר-הבית בקנה מידה גדול מבעבר ללא תיאום, ללא קבלת אישורים כנדרש, ובניגוד לחוק".

מנהל רשות העתיקות מציע כי המשטרה תפעל למניעת הכנסת חומרי בניה ו/או פועלים למתחם הר-הבית.

דעתי היא שמן הראוי להנחות את המשטרה ברוח המלצה זו.

בברכה
צחי הנגבי

44
2

EXHIBIT 1234 10/1/10
100-40-55
L. D. G. E. C.

רשות העתיקות
משרד המנכ"ל

29/12/96
37648

משרד המשפטים
גשר
ד.ו.ר. נכנס
30-12-1996
הח' :
הת' :
ה' :

לכבוד
מר מיכאל בן יאיר
היועץ המשפטי לממשלה

שלום,

הנדון: עבודות בתחום הר הבית בירושלים

בהמשך לדוח התקופתי מיום 17 בדצמ' 96 ולעתירה של נאמני הר הבית מיום 26 דצמ' 96 אודות עבודות המתבצעות ברהט סולימאן באתר אציין:-

- א. בחדשים האחרונים מתבצעות פעולות בהר הבית בקנה מידה גדול מבעבר ללא תיאום, ללא קבלת אישורים כנדרש, ובנגוד לחוק.
 - ב. רשות העתיקות מדווחת על פעולות אלו באופן סדיר וקבוע ליועץ המשפטי לממשלה. רשות העתיקות מנועה כידוע, עפ"י ההנחיות לפעול מעבר לדוח.
 - ג. המצב בשטח הוא שהעבודות נמשכות ללא היתר לגביהן, ואנו עומדים בפני בג"צים חוזרים ונשנים, כאשר בעתיד הנראה לעין חלק מהפעולות יגרום לפגיעה אפשרית של ממש גם בעתיקות (כמו רשות כניסה נוספת לאורות שלמה והעבודות סמוך לשער הרחמים). יצויין כי עיקר העבודות נעשות במימון ובבצוע של אזרחי ישראל ערבים.
- כהצעה אופרטיבית אנו חוזרים על עמדתנו שאפשר והדרך הראויה לנסות ולטפל בנושא היא מניעת הכנסת חומרי בניה למתחם הר הבית (ע"י המשטרה) ו/או כאפשרות מחמירה יותר, מניעת כניסתם של קבלנים ופועלים ישראלים המבצעים את הפעולות.
- אציע שנושא זה יישקל.

בברכה

אמיר דרורי
מנהל רשות העתיקות

העתקים: שר החינוך, התרבות והספורט.
השר לענייני דתות.
שר המשפטים.
השר לבטחון פנים.
ראש העיר ירושלים.
משרד המשפטים - עוזי פוגלמן, מנהל מחלקת הבג"צים.
רשות העתיקות - ארכ' מרחב ירושלים, יועמ"ש.

משרד ראשי: ת"ד 586, ירושלים 91004, טל' 02-5602627, פקס' 02-5802828

משרד המנכ"ל: טל' 02-5602610, 02-5802803, פקס' 02-6288391

סר המסמכים

ירושלים, כ"ח טבת תשנ"ז
07 ינואר 1997

מס' מכתב : 4838/97
מס' תיק :
(בתשובה נא לציין מס' מכתבנו)

ל כ ב ו ד
ראש הממשלה
מר בנימין נתניהו
משרד ראש הממשלה
ירושלים

נכבדי,

מצ"ב דיווח עדכני של מנהל רשות העתיקות, מר אמיר דרורי, ליועץ המשפטי לממשלה, ובו מזכרת, בין היתר, העובדה ש"בחודשים האחרונים מתבצעות פעולות בהר-הבית בקנה מידה גדול מבעבר ללא תיאום, ללא קבלת אישורים כנדרש, ובניגוד לחוק".

מנהל רשות העתיקות מציע כי המשטרה תפעל למניעת הכנסת חומרי בניה ו/או פועלים למתחם הר-הבית.

דעתי היא שמן הראוי להנחות את המשטרה ברוח המלצה זו.

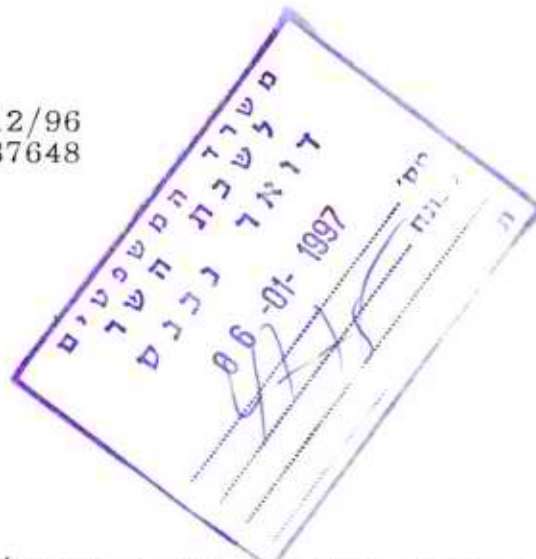
צחי הנגבי

צחי הנגבי

רשות העתיקות
משרד המנכ"ל

29/12/96
37648

לכבוד
מר מיכאל בן יאיר
היועץ המשפטי לממשלה

שלום,

הנדון: עבודות בתחום הר הבית בירושלים

בהמשך לדווח התקופתי מיום 17 בדצמ' 96 ולעתירה של נאמני הר הבית מיום 26 דצמ' 96 אודות עבודות המתבצעות ברהט סולימאן באתר אציין:-

א. בחדשים האחרונים מתבצעות פעולות בהר הבית בקנה מידה גדול מבעבר ללא תיאום, ללא קבלת אישורים כנדרש, ובנגוד לחוק.

ב. רשות העתיקות מדווחת על פעולות אלו באופן סדיר וקבוע ליועץ המשפטי לממשלה. רשות העתיקות מנועה כידוע, עפ"י ההנחיות לפעול מעבר לדווח.

ג. המצב בשטח הוא שהעבודות נמשכות ללא היתר לגביהן, ואנו עומדים בפני בג"צים חוזרים ונשנים, כאשר בעתיד הנראה לעין חלק מהפעולות יגרום לפגיעה אפשרית של ממש גם בעתיקות (כמו רשות כניסה נוספת לאורות שלמה והעבודות סמוך לשער הרחמים). יצויין כי עיקר העבודות נעשות במימון ובבצוע של אזרחי ישראל ערבים.

כהצעה אופרטיבית אנו חוזרים על עמדתנו שאפשר והדרך הראויה לנסות ולטפל בנושא היא מניעת הכנסת חומרי בניה למתחם הר הבית (ע"י המשטרה) ו/או כאפשרות מחמירה יותר, מניעת כניסתם של קבלנים ופועלים ישראלים המבצעים את הפעולות.

אציע שנושא זה יישקל.

אורי דרורי
ב ב ר כ ה

אמיר דרורי
מנהל רשות העתיקות

העתקים: שר החינוך, התרבות והספורט.
השר לענייני דתות.

שר המשפטים.

השר לבטחון פנים.

ראש העיר ירושלים.

משרד המשפטים - עוזי פוגלמן, מנהל מחלקת הבג"צים.
רשות העתיקות - ארכ' מרחב ירושלים, יועמ"ש.

רשות העתיקות
משרד המנכ"ל

29/12/96
37648

משרד המשפטים
רשות השר
דו"ר נבנס

30-12-1996

מס' _____
מסמך **4412**
ת. _____

לכבוד
מר מיכאל בן יאיר
היועץ המשפטי לממשלה

שלום,

הנדון: עבודות בתחום הר הבית בירושלים

בהמשך לדווח התקופתי מיום 17 בדצמ' 96 ולעתירה של נאמני הר הבית מיום 26 דצמ' 96 אודות עבודות המתבצעות ברהט סולימאן באתר אציין:-

- א. בחדשים האחרונים מתבצעות פעולות בהר הבית בקנה מידה גדול מבעבר ללא תיאום, ללא קבלת אישורים כנדרש, ובנגוד לחוק.
 - ב. רשות העתיקות מדווחת על פעולות אלו באופן סדיר וקבוע ליועץ המשפטי לממשלה. רשות העתיקות מנועה כידוע, עפ"י ההנחיות לפעול מעבר לדווח.
 - ג. המצב בשטח הוא שהעבודות נמשכות ללא היתר לגביהן, ואנו עומדים בפני בג"צים חוזרים ונשנים, כאשר בעתיד הנראה לעין חלק מהפעולות יגרום לפגיעה אפשרית של ממש גם בעתיקות (כמו רשות כניסה נוספת לאורות שלמה והעבודות סמוך לשער הרחמים). יצויין כי עיקר העבודות נעשות במימון ובבצוע של אזרחי ישראל ערבים.
- כהצעה אופרטיבית אנו חוזרים על עמדתנו שאפשר והדרך הראויה לנסות ולטפל בנושא היא מניעת הכנסת חומרי בניה למתחם הר הבית (ע"י המשטרה) ו/או כאפשרות מחמירה יותר, מניעת כניסתם של קבלנים ופועלים ישראלים המבצעים את הפעולות.
- אציע שנושא זה יישקל.

בברכה
א.מ.ר. 3/12/96

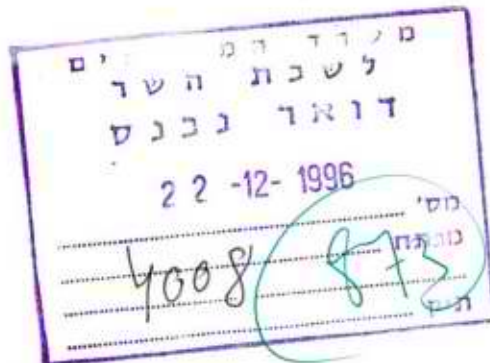
אמיר דרורי
מנהל רשות העתיקות

העתקים: שר החינוך, התרבות והספורט.
השר לענייני דתות.
שר המשפטים.
השר לבטחון פנים.
ראש העיר ירושלים.
משרד המשפטים - עוזי פוגלמן, מנהל מחלקת הבג"צים.
רשות העתיקות - ארכ' מרחב ירושלים, יועמ"ש.

רשות העתיקות
משרד המנכ"ל

17/12/96
37484

לכבוד
מר מיכאל בן יאיר
היועץ המשפטי לממשלה

שלום,

הנדון: הר הבית - דו"ח פקוח ארכיאולוגי חודשים אוקטובר-נובמבר '96

מצ"ב דו"ח מסכם תקופתי של מפקחי רשות העתיקות בהר הבית.

אציין:-

1. אורוות שלמה - נשלמו העבודות לרבות המבואה. לדעתנו ענין כניסה נוספת לאורוות יעלה בעתיד. במקרה כזה הסדרת כניסה תגרום לפגיעה של ממש בעתיקות.
2. גינון באזור שער הרחמים - בשלב זה חלקי ובעצלתיים. לאורך זמן נוצר שינוי שיש להתיחס אליו.

ב ב ר כ ה

אמיר דרוני
מנהל רשות העתיקות

העתקים: שר החינוך, התרבות והספורט.

שר המשפטים.

השר לבטחון פנים.

השר לענייני דתות.

ר' העיר ירושלים.

רשות העתיקות - ארכ' מרחב ירושלים, יועמ"ש.

רשות העתיקות

מחוז ירושלים

15.12.96
הר הבית 2

לכבוד
אמיר דרורי
כאן

הנדון: הר הבית, דו"ח תקופתי לחדשים אוקטובר-נובמבר 1996

להלן סיכום העבודות שנערכו בהר הבית ובצמוד לו בתקופה הנ"ל:

1. אורוות שלמה - הסתיימו העבודות והחלל נפתח לציבור לקראת חודש הרמדאן, המתחיל ב-10.1.97.
2. החלפת שטיחים במבנה כיפת הסלע.
3. ממערב ומדרום לשער הרחמים - נמשכו לסרוגין ובקצב איטי ביותר עבודות הכשרת השטח לגינון, כולל המשך בניית קירות תמך קטנים מבטון.
4. סביל עו'תמאני ליד בב חוטה בצד הצפוני של ההר - נחפרו מילויי אדמת גן עד לעומק 0.8 מ' לצורך הכשרת שטח סביב הסביל. לא התגלו שרידי עתיקות תוך כדי החפירה ובחתכים.
5. הכותל המערבי ליד קשת רובינזון - נמשכו עבודות האיטום והכיחול בקיר בשל בעיות נזילה, באמצעות פיגום חיצוני. הוקם פיגום קטן נוסף באזור שער המוגרבים.

בברכה,

גדעון אבנ
ארכיאולוג מרחב ירושלים

ס ר הפסטים

ירושלים, ב' כסלו תשנ"ז
13 נובמבר 1996

מס' מכתב : 1084/96

מס' תיק : 873

(בתשובה נא לציין מס' מכתבנו)

לכבוד
מר איתן מרקוביץ
סמטת הדרור 6
כפר סבא 44254

מר מרקוביץ הנכבד,

קיבלתי בתודה את מכתבך בו אתה מעורר שאלות שונות בנוגע ל"מנהרת הכותל".

אנסה להלן בקצרה להשיב על שאלותיך ועל תהיותיך.

שתי עובדות יסוד מונחות בבסיס השתלשלות האירועים :

1. היום בנקודת מבט רחוקה קמעא מהאירועים ניתן לומר בוודאות כי פתיחת מנהת הכותל היוותה רק אמתלה בידי הרשות הפלשתינאית לעורר מהומות כאמצעי לחץ מדיני.

2. ממשלתה הנוכחית של מדינת ישראל נבחרה כאשר אחד מהעקרונות בשמם הלכה לבחירות הינה הבטחה לבוחר כי הממשלה תחזק ותבטיח את ריבונות המדינה בכל ירושלים המאוחדת ללא פשרות!

ההסכמה שבשתיקה של ראשי הממשלה הקודמים לתכתיבי הרשות הפלשתינאית בכל הקשור לריבונותינו בירושלים, ובמיוחד לגבי מנהרת הכותל, לא יכלה להנחות את הממשלה הנוכחית דווקא בשל הבדלי הגישה הבסיסיים בין הממשלות. הממשלה הנוכחית היתה נחושה ועודה נחושה שלא לאפשר את חלוקת ירושלים דה-פקטו, ולא לקבל את קיומה של זכות וטו פלשתינאית על מעשינו בירושלים.

ככלל לא ניתן לאפשר לאיום בטרור להשיג תוצאות מדיניות או אחרות. מתן פרס לטרור אך ביא להתחזקותו. לפיכך אין ולא היה מקום להיכנע לאותו איום מוסווה אותו אתה מתאר

במכתבך לפיו אם אך תעז ישראל לפתוח יציאה ממנהרת הכותל, יפתחו הפלשתינאים בטרור בקנה מידה גדול. האם נעלה על הדעת כי נכנע לטרור בכל החשוב והיקר לנו? האם נסכים כי איום כזה ירתיע אותנו בעתיד מהרחבת שכונות רמות או פסגת זאב או שמא כי נוותר על ריבונותינו בכותל!

משא ומתן של קח ותן, ובמיוחד כזה הנוגע לפריסה מחדש באזורי יו"ש רק יחליש את עמדתנו ויביא ללחץ רב יותר, מה גם שכפי שציינתי חציבת פתח יציאת המנהרה היוותה רק אמתלה לצורך הפעלת לחץ.

השיקול בפתיחת היציאה מהמנהרה איפה הינו רחב יותר מהשיקול הביטחוני המייד. הוא כולל אספקטים של אי כניעה לטרור והבטחת ריבונותנו בירושלים. מן האספקט הבטחוני הזמן אף פעם לא היה ולא יהיה מתאים לצעד שכזה. אין ספק כי השיקול הבטחוני צריך להלקח בחשבון, אך זאת תוך איזון עם כלל השיקולים בראייה ארוכת טווח ומפוכחת של המציאות, ותוך ראייה נכוחה לאן פנינו מועדות.

השאלה, שאותה יש לשאול, היא האם על סמך המידע שהיה בידי כוחות הבטחון והממשלה עובר לפתיחת המנהרה צריך היה לנהוג אחרת? סבורני גם כיום כי התשובה שניתנה בזמנו לשאלה היתה נכונה באותה נקודת זמן.

חובתי לציין כי התנהגות הרשות הפלשתינאית לימדה אותנו עד כמה רופפת היא, ברגע של משבר עמוק, מחוייבותם לתהליך של הידברות ושכנוע הדדי. יש להמשיך בתהליך זה של הידברות מתוך רצון להביא לפתרון אמת לסיכסוך, אך תוך עמידה איתנה על דרישות ביטחון על מנת להימנע ממצב בו נשק, שהוענק על ידי ממשלת ישראל, יופנה בשנית כנגדנו.

בכבוד רב,

צחי הנגבי

7 אוקטובר, 1996
תשרי, תשנ"ז

א.א.
אינני מביין גמלה
כפולחן, למעשה

איתן מרקוביץ
ממטת הדרור 6
כפר סבא 44254
ישראל

לכבוד שר המשפטים והבריאות צחי הנגבי

שלום,

לאחר מרחץ הדמים בשטחים בשבוע שעבר, ממנו כולנו הצטמררנו ונרעדנו, לא יכולתי שלא לשאול את עצמי מספר שאלות.

ראשית כל, אינני מבין מדוע נפתחה המנהרה בלילה. מדוע חשש כל כך ראש הממשלה כך שלא פתח אותה באור יום לעיני הקהל שרצה למשוך למנהרה בעקבות פתיחתה.

שנית, אינני מבין מדוע התעלם ראש הממשלה מהמלצותיהם של ראשי מערכת הביטחון שיעצו לו אמנם לפתוח את המנהרה אך גם הוסיפו כי כעת, אין זה הזמן המתאים לפתיחתה.

שלישית, אינני מבין מדוע לא ידע רה"מ את שר הביטחון מוקדם יותר מ- 5 דקות לפני פתיחת המנהרה ומדוע היה צריך שר הביטחון להודיע זאת לרמטכ"ל ולראש השב"כ על פתיחת המנהרה בעת שהקידוחים החלו.

רביעית, אינני מבין מדוע לא הסתמך רה"מ על קודמיו, רבין ופרס, אשר ידעו את גודל הסכנה בפתחת המנהרה.

וחמישית ואחרונה, אינני מבין מדוע לא נהג רה"מ בדרך אחרת. מדוע לא חיכה עם פתיחת המנהרה עד השלמת הנסיגה מחברון. בצורה כזו היה רה"מ נמנע משפיכות הדמים שפקדה אותנו ולמעשה היה מצליח להרוג שני עופות דורסים במכה אחת.

ברור לי שהשאלות קשות ומרובות אך אשמח לקבל את תשובתך.

בכבוד רב
איתן מרקוביץ

3

ש.ד.מ.ש.פ.ט.
לשכת השר
דואר נכנס
16-10-1996
מס' 172483
נפתח
תיק

ISRAEL
ANTIQUITIES
AUTHORITY

רשות
העתיקות

21/10/96

36564

משרד המשפטים
לשכת השר
דואר נכנס
22-10-1996

מס' 174787
נופתח
תיק

לכבוד
מר מיכאל בן יאיר
היועץ המשפטי לממשלה

שלום,

הנדון: הר הבית - דו"ח פקוח ארכיאולוגי

- מצ"ב דו"ח סכום פקוח תקופתי של רשות העתיקות הר הבית. אציין:-
1. לסעיף 1 אורות שלמה - נמסרו דיווחים מפורטים.
 2. לגבי יתרת הסעיפים הרי שאין פגיעה או פגיעה של ממש בעתיקות.

בברכה

אמיר דרורי
מנהל רשות העתיקות

העתקים: שר החינוך.
שר המשפטים.
השר לענייני דתות.
השר לבטחון פנים.
ר' העיר ירושלים.
רשות העתיקות: ארכ' מרחב ירושלים, יועמ"ש.

רשות העתיקות
מרחב ירושלים

17.10.96
הרהבית

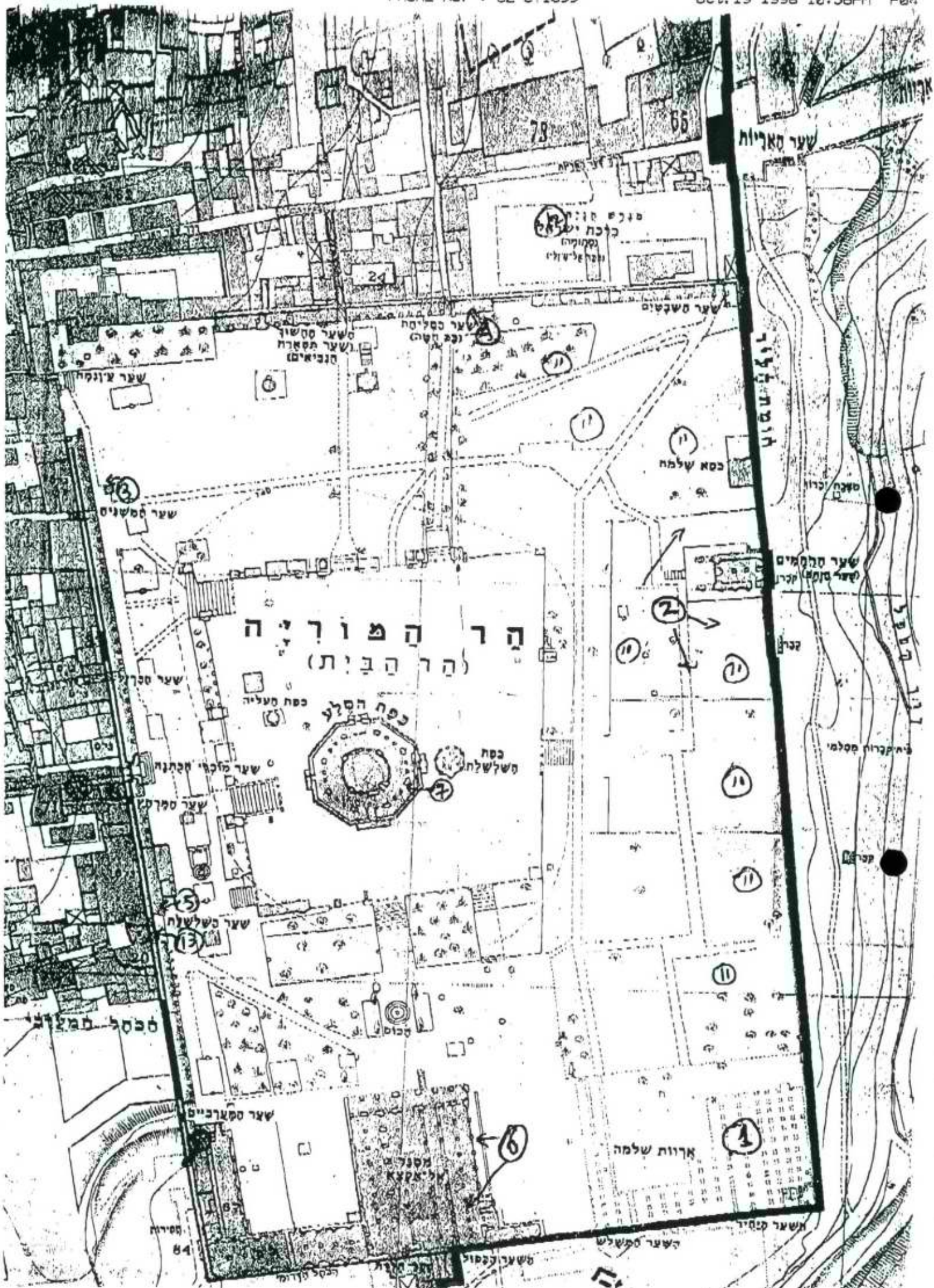
לכבוד
אמיר דרורי
מנכ"ל רשות העתיקות

הנדון: הר הבית - דו"ח תקופתי

- להלן סיכום העבודות שנערכו בהר הבית ובצמוד לו בחדשים האחרונים:
1. אורוות שלמה - עבודות הפילוס, הריצוף והתקנת התאורה בחלל נמושות מתאריך 22.8.96.
 2. ממערב ומדרום מערב לשער הרחמים - עבודות גינון, ריצוף שבילים ובניית קירות תמך נמוכים מתנהלת לסירוגין מזח כחצי שנה. בניית קטע מקיר התמך הופסקה במחצית חודש ספטמבר.
 3. סביל "אל רומי" ליד שער המושגיח - הותקן מקור מים וצנרת בתוך מבנה הסביל העות'מאני.
 4. באב חוטח בצד הצפוני של ההר - נמשכת התקנת מבנה השירותים בתוך מבנה קמרונות עות'מאני (העבודות מבוצעות לסירוגין בשנה האחרונה).
 5. צריו השלשלת - חושלמו עבודות השימור וניקוי והאבן נמינרט. החלק העליון של הצריח צופה בעופרת.
 6. מסגד אל אקצא - הסתיים שיפוץ החלונות בחזית המזרחית של המסגד ועבודות איטום מקומיות בתקרתו.
 7. כיפת הסלע - המשך עבודות איטום מקומיות בתקרה.
 8. חצר חמוזיאון האסלמי בקיר המערבי של המתחם - חפירת גישוש לעומק של כמטר וחצי למציאת מקורות הנזילה בקיר. בשבוע האחרון הוקם הפיגוס החצוני לצורך ביצוע עבודות הבדיקה וחיזוק הקיר.
 9. שער המרחץ - עבודות שימור מקומיות ברבאט "זמני".
 10. חמאם אל שאפעי - עבודות שימור וניקוי פטולת (מחוג לתחומי ההר).
 11. החלק הצפון מזרחי והדרום מזרחי של ההר - עבודות גינון שוטף.
 12. מגרש החנייה שמצפון לח' הבית (ברכת ישראל) - בניית מבנה שירותים (על פי תכניות מאושרות).
 13. שער השלשלת - החלפת דלתות העץ.

בברכה,

גזעון אבני
גזעון אבני
ארכיאולוג מרחב ירושלים

21/10/96
36564

משרד המשפטים
לשכת השר
דואר נכנס

24-10-1996

נוס' _____
175168 _____
מכתב _____
מר מיכאל בן יאיר _____
היועץ המשפטי לממשלה _____

לכבוד
מר מיכאל בן יאיר
היועץ המשפטי לממשלה

שלום,

הנדון: הר הבית - דו"ח פקוח ארכיאולוגי

- מצ"ב דו"ח סכום פקוח תקופתי של רשות העתיקות הר הבית. אציין:-
1. לסעיף 1 אורות שלמה - נמסרו דיווחים מפורטים.
 2. לגבי יתרת הסעיפים הרי שאין פגיעה או פגיעה של ממש בעתיקות.

ב ב ר כ ה

אמיר דרורי
מנהל רשות העתיקות

העתקים: שר החינוך.
שר המשפטים.
השר לענייני דתות.
השר לבטחון פנים.
ר' העיר ירושלים.
רשות העתיקות: ארכ' מרחב ירושלים, יועמ"ש.

רשות העתיקות
מרחב ירושלים

17.10.96
הרהבית

לכבוד
אמיר דרורי
מנכ"ל רשות העתיקות

הנדון: הר הבית - דו"ח תקופתי

- להלן סיכום העבודות שנערכו בהר הבית ובצמוד לו בחדשים האחרונים:
1. אורוות שלמה - עבודות הפילוס, הריצוף והתקנת התאורה בחלל נמשכות מתאריך 22.8.96.
 2. ממערב ומדרום מערב לשער הרחמים - עבודות גינון, ריצוף שבילים ובניית קירות תמך נמוכים מתנהלת לסירוגין מזה כחצי שנה. בניית קטע מקיר התמך הופסקה במחצית חודש ספטמבר.
 3. סביל "אל רומי" ליד שער המושג'יח - הותקן מקור מים וצנרת בתוך מבנה הסביל העות'מאני.
 4. באב חוטה בצד הצפוני של ההר - נמשכת התקנת מבנה השירותים בתוך מבנה קמרונות עות'מאני (העבודות מבוצעות לסירוגין בשנה האחרונה).
 5. צריח השלשלת - הושלמו עבודות השימור וניקוי האבן במינרט. החלק העליון של הצריח צופה בעופרת.
 6. מסגד אל אקצא - הסתיים שיפוץ החלונות בחזית המזרחית של המסגד ועבודות איטום מקומיות בתקרתו.
 7. כיפת הסלע - המשך עבודות איטום מקומיות בתקרה.
 8. חצר חמוזיאון האסלמי בקיר המערבי של המתחם - חפירת גישוש לעומק של כמטר וחצי למציאת מקורות הנזילה בקיר. בשבוע האחרון הוקם הפיגום החצוני לצורך ביצוע עבודות הבדיקה וחיצוק הקיר.
 9. שער המרחץ - עבודות שימור מקומיות ברבאט "זמני".
 10. חמאם אל שאפעי - עבודות שימור וניקוי פסולת (מחוץ לתחומי ההר).
 11. הוולק הצפון מזרחי והדרום מזרחי של ההר - עבודות גינון שוטף.
 12. מגרש החנייה שמצפון לחוף הבית (ברוכת ישראל) - בניית מבנה שירותים (על פי תכניות מאושרות).
 13. שער השלשלת - החלפת דלתות העץ.

בברכה,

ג'עון אבני
ארכיאולוג מרחב ירושלים

Handwritten notes in the top left corner, including the number '77' and some illegible scribbles.

ISRAEL
ANTIQUITIES
AUTHORITY

רשות
העתיקות

משרד המשפטים
לשכת השר
דואר נכנס

24-10-1996

מס' 175393
מפתח
תיק

21/10/96
36559

לכבוד
מר מיכאל בן יאיר
היועץ המשפטי לממשלה

הנדון: אורוות שלמה - דו"ח סיור

מצ"ב דו"ח סיור פיקוח של רשות העתיקות באורוות שלמה מיום 16 אוק' 96.
אציין:-

- א. העבודות באתר הושלמו, או לקראת סיום.
- ב. אין מגבלה לקיים סיורי הפיקוח במקום.

Handwritten signature of Barak

בברכה

אמיר דרורי
מנהל רשות העתיקות

העתקים: שר החינוך.
שר המשפטים.
השר לענייני דתות.

רשות העתיקות
מרחב ירושלים

17.10 96.
אורוות15

לכבוד
אמיר דרורי
מנכ"ל רשות העתיקות

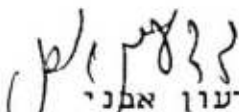
הנדון: אורוות שלמה - דו"ח סיור

בתאריך 16.10.96 התקיים סיור פיקוח באורוות שלמה.

מן הסיור עולים הנתונים הבאים:

1. הריצוף הושלם כולו. כרגע עוסקים בהשלמות של ציפוי המדרגות המחברות בין המפלסים ומדרגות הכניסה המערבית לחלל האורוות. בתוך החלל יש עדיין כמות קטנה של אבני ריצוף שעדיין לא הונחו במקומם, וברחבה שמעל נותרו כמה ערימות חול קטנות, שאריות מחומר התשתית שהונח מתחת לריצוף.
2. התקנת התאורה: הושלמה הנחת הקווים ובתי המנורות. כיום מרכיבים את המנורות האחרונות.
3. ברחבה שמעל החלל נוקד פמה מתעלות הניקוז הקיימות - ככל הנראה במטרה לפתור את בעיות הרטיבות בעת הגשמים.

בברכה,

גדעון אמני
ארכיטולוג מרחב ירושלים

(↖) 8.73

ירושלים
ד' בחשון התשנ"ז
17 באוקטובר 1996

20/10 ✓
צפ"ר

מספרנו: (172884)

לכבוד
מר טוביה שגיב
שגיב שקרקה אדריכלים
רח' שטנד 23
תל אביב 64374

מר שגיב הנכבד שלום,

בהמשך למכתבנו מיום 5 באוגוסט 1996, בענין סכנת
התמוטטות בהר הבית, הריני להודיעך כי העברנו את פניתך
למשרד הדתות וביקשנו כי ישיבוך ישירות.

בכבוד רב,

צפ"ר רבי

דפנה רביד

מספרנו: 165649
כ' באב התשנ"ו
5 באוגוסט 1996

2

ירושלים

כ' באב התשנ"ו
5 באוגוסט 1996

מספרנו: (165649)

לכבוד

מר אהרון בן נון, עוזר למנכ"ל

לשכת המנכ"ל

עירית ירושלים

כיכר ספרא

ירושלים

מר בן-נון הנכבד שלום,

הנדון: פניה בעניין סכנת התמוטטות ברחבת הר הבית

מצ"ב העתק פניה שהגיעה אל לשכת שר המשפטים בעניין

הנדון.

אנא הודיעני בהקדם האפשרי מה העלתה בדיקתכם

בעניין האמור על מנת שהשר יוכל להשיב לפונה.

בכבוד רב

צ'רם רביד

דפנה רביד

אפקיביר למסד
הצטרפת את הפניה
בשמות של
המכתב שנשלח
לעיריית ירושלים

משרד המשפטים
לשכת השר
דואר נהג

1996-08-01

מס' 165289
מכתב
תיק

צנני

28.7.1996

לכבוד

מר יעקב נאמן

שר המשפטים

הנידון: התמטות בהר הבית

בעקבות הכתבות והפרסומים אודות סכנת התמטות בכותל המערבי,
רצ"ב מכתבי בנושא סכנת התמטות ברחבת הר הבית.

נא לידיעתך ולטיפולך.

בכבוד רב

טוביה שגיב

העתקים:

הרב ישראל לאו, הרב הראשי

א. אולמרט, ראש עיריית ירושליים

א. שרון, שר התשתיות

א. קהלני, השר לבטחון פנים

י. מרינוב, מנכ"ל החברה לפיתוח מזרח ירושליים

י. שפר, מנהל תחום שימור, רשות העתיקות

שגיב שקרקה אדריכלות
רח' שטוד 23 ת"א
טל' 5272336 - 03

לכבוד
המפכ"ל יעקב טרנר
המטה הארצי - משטרת ישראל
רח' שיח הירח מיקוד 91905

הנידון: הר הנגב - בורות המים

- כאדריכל אני נוסק מספר שנים בחקר הר הנגב ובראוני להביא לידיעתך כדלהלן:
- א. מתחת לרחבת הר הנגב קיימים כ 40 בורות מים.
 - ב. הבורות בדרום הרחבה, בין אלאקצה וכפת השלע הם גדולים ושטח אחדים מהם מגיע ל 300 מ"ר והגובה כ 16 מ' (ראה תשריט וצילום מצורפים).
 - ג. עקב ההשמים המרובים שירדו בחורף האחרון מן הראוי לבדוק את הבורות מבחינה בטיחותית ולמנוע התמוטטות הרחבה.
 - ד. כידוע לי לא נבדקו הבורות זה למעלה ממאה שנה.
 - ה. יש להדגיש שאזור הבורות הוא אזור התקהלות של המוני ערבים בימי חם ומועד. התמוטטות הבורות בזמן התקהלות עלולה להרוח אסון כבד.
 - ו. אשמח לעמוד לרשותך במתן אינפורמציה נוספת ובטיפול ההודסי לבדיקת הבורות.

בכבוד רב
טוביה שגיב
אדריכל

העתק: - אבי פדל - מפקד העיר השניאקה.
לוט: תשריט + צילום.

16.6.92

בית המועצה

עיריית ירושלים
بلدية اورشليم - القدس

ירושלים
רח' יפו 22. טל. 222222
י"ד בתמוז תשנ"ב
15 ביולי 1992
3262C

לשכת המנהל הכללי
מكتب المدير العام

לכבוד
מר טוביה שגיב
אדריכל
רח' שטונד 23
תל-אביב

שלום רב,

הנדון: בורות מים בהר-הבית
מכתבך למפק"ל המשטרה

מכתבך למפק"ל בנושא הנדון הועבר על ידי מפקד מחוז
י-ם לטיפולו של עיריית ירושלים והוואקף.
תלונתך תבדק על ידי מר זאב זינגר, מנהל חטיבת רישוי
ופיקוח האחראי על נושא מבנים מסוכנים.
בחום הבדיקה נשיבך.

בכבוד רב,

זורית זיטקינד
עוזרת למנכ"ל

העתק: מר זאב זינגר - מנהל חטיבת רישוי ופיקוח

5/94 טל

לכבוד:

המפכ"ל יעקב טרנר

המטה הארצי משטרת ישראל

הנדון: הר הבית - כורות המים

בהמשך למכתבי בנדון מתאריך 16.6.92 ברצוני לדווח כדלהלן:

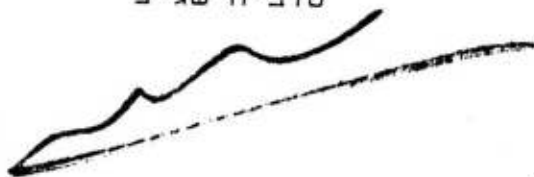
בחודש ספטמבר 92 ביקרתי עם הארכאולוג דן בהט בארכיון ה-P.E.F. (הקרן לחקר פלשתינה) בלונדון.
 בחיפושנו גילינו תשריטים של חלק מבורות המים בהר הבית שלא פורסמו מעולם.
 לגבי בור מס' 8 נמצא כי שטח הבור למעלה מ-1000 מ"ר. תקרת הבור ניתמכת ע"י 2 קירות עבים ו-4 עמודי אבן שגובהם כ-14 מטר במיפתחים של כ-10 מטר.
 העמודים נימצאים בסביבה מימית וזה למעלה ממאה שנים לא ניבדקו. קריסת העמודים עלולה למוטט את רחבת הר הבית בין אל-אקצא וכיפת הסלע מקום כינוס המונים.

לאור נתונים אלו אני חוזר ומתריע כי יש לבדוק את הבורות בכלל ובור מס' 8 בפרט.

אשמח לשתף פעולה במתן מידע נוסף.

רצ"ב תשריטים בנידון.

לכבוד רב:
טוביה שגיב

העתקים:

דן בהט - ארכאולוג
 מיכאל גל - מנכ"ל עיריית ירושליים
 אמיר חשין - יועץ ראש העירייה
 אבי פדר - מפקד המשטרה העיר העתיקה
 זאב זינגר - מנהל חטיבת רישוי ופיקוח

08/10/96
36334

לכבוד
מר מיכאל בן יאיר
היועץ המשפטי לממשלה

שלום,

הנדון: מתחם הר- הבית - אורוות שלמה תמונת מצב

1. בתאריך 7 באוק' 96 נערך סיור פיקוח של ארכיאולוג מרחב ירושלים בהר הבית. אזכיר שמסוף אוג' 96 אין הווקף מאפשר סיורי פיקוח רצופים וחופשיים של אנשי רשות העתיקות באתר כפי שהיה נהוג בשנים האחרונות. סיורי הפיקוח של רשות העתיקות ב- 17 בספט' וב- 7 באוק' נערכו בליווי המשטרה.

2. תמונות המצב באורוות שלמה היא כדלקמן: -
א. הטרסות והמדרגות - המקשרות ביניהן הושלמו.
ב. הריצוף - בשלבי סיום (הונח בכ- 90% מהשטח).
ג. התאורה - בשלבי סיום (הותקנה - למעט בחלק המערבי).

3. התקנת מערכת התאורה גורמת לפגיעה של ממש בעתיקות ולנזק בלתי הפיך, שכן התקנת בתי המנורה וקוי החשמל נעשית ע"י הצמדתם לקירות ולעמודים הקדומים באמצעות קידוחים באבן העתיקה (וזאת מעבר לפגיעה החזותית).

ראוי לציין שהתקנת התאורה בצורה זאת הפוגעת בעתיקות, נעשית בניגוד לדיבור שהיה בין אנשי הרשות לווקף לפני ההתקנה על כך שהתאורה לא תפגע בעתיקות.

מצ"ב דו"ח בקור באורוות שלמה בתאריך 7 באוק' 96, נכתב ע"י גדעון אבני, ארכיאולוג מרחב ירושלים.

גדעון אבני
ב ב ר כ ה

אמיר דרורי
מנהל רשות העתיקות

העתקים: שר החינוך.
השר לבטחון פנים.
שר המשפטים.
שר הדתות.
ר' העיר ירושלים.
עוזי פוגלמן.
גדעון אבני, עו"ד יורם ברסלע - רשות העתיקות.

רשות העתיקות
מרחב ירושלים

7.10.96

לכבוד
אמיר דרורי
מנכ"ל רשות העתיקות

הנדון: אורוות שלמה - דו"ח סיור

היום בשעה 11.30 קיימתי סיור באורוות שלמה ביחד עם נצ"מ דוד גבעתי, מפקד מרחב העיר העתיקה במשטרת ישראל.
מן הסיור עולים הנתונים שלהלן:

א. הריצוף: מאז סיורי הקודם במקום (בתאריך 17.9.96) הושלם כמעט לחלוטין ביצוע הריצוף בכל שלשת המפלסים של האולם (כ-90% מן השטח הכולל). בשלב זה מתבצעות העבודות באיזור המערבי ביותר, במרחב המוביל אל מדרגות הכניסה שבפינה הצפונית מערבית של האורוות. הנחת הריצוף מבוצעת על שכבה של חול ים ועליו שכבת בטון דקה כתשתית לאבני הריצוף. באיזור זה מניחים את תשתית הריצוף על גבי רצפת הבטון הקיימת. מחוץ לאורוות, ברחבת הר הבית, מצויים עוד שמונה עד עשרה ריכוזים של אבני ריצוף (על גבי משטחים) שעדיין לא הוכנסו פנימה.

ב. הטראסות בין המפלסים: הושלמה בניית הטראסות, אשר נבנו כולן מאבני לקט שחוזקו בבטון. גובה הטראסות כ- 70 ס"מ, ובמרכזן הותקנו מדרגות מרוצפות אבן המובילות ממפלס אחד לשני.

ג. התאורה: באולם הותקנה תאורה מודרנית (נורות ניאון), כאשר אל הקירות והעמודים הוצמדו בתי המנורות על ידי קידוח אל תוך האבן. קוי החשמל המחברים בין נקודות התאורה הונחו בצורה חשופה על גבי הקירות והעמודים העתיקים תוך פגיעה בעמודים באמצעות הקידוחים. מערכת התאורה המודרנית פוגעת הן באופן פיזי באבנים, והן בחזות הכללית של האולם. בשלב זה הושלמה התקנת מערכת התאורה הפנימית כמעט לחלוטין, להוציא את החלק המערבי ביותר של האולם.

על פי קצב התקדמות העבודות ניתן להעריך כי הן תושלמנה בתוך כשבוע ימים. ניתן לקבוע כי בעבודות שבוצעו עד כה בתוך האולם נגרם נזק לעתיקות על ידי התקנת מערכת התאורה בצורה חיצונית וגלויה, תוך קדיחת חורים בקירות הקדומים של המבנה, ובתוך כך יצירת נזק בלתי הפיך לאתר.

בברכה,

גדעון אבני
ארכיאולוג מרחב ירושלים

08/10/96
36342

משרד המשפטים
לשכת השר
דואר נכנס
13-10-1996
מכתב: 172535

לכבוד
מר מיכאל בן יאיר
היועץ המשפטי לממשלה

שלום,

הנדון: אורוות שלמה

בהמשך למכתבי אליך מהיום שענינו תמונת המצב באורוות שלמה שלמדנו בסיור פיקוח של רשות העתיקות שנערך באתר ב- 7 באוק' 96, אודיעך שבפגישה שנערכה היום 8 באוק' 96 נמסר לנו ע"י מנהל הווקף שמערכת התאורה שהותקנה באורוות שלמה ואשר מהווה פגיעה בעתיקות הותקנה באורח זמני והכוונה שתוחלף בעתיד במערכת תאורת קבע שתמנע מפגיעה בקירות ובעמודים הקדומים.

מאחר שהפגיעה בעתיקות בהתקנת התאורה בעיקרה כבר נעשתה המלצתי היא שלא לנקוט בשלב זה בצעדים אלא להמתין לפרוק והחלפה של המערכת כפי שנמסר לנו ע"י הווקף. אם החלפה זו לא תתבצע הרי שיהיה צורך לשקול התיחסותנו לכך בעתיד.

בברכה

אמיר דרורי
מנהל רשות העתיקות

העתיקים: שר החינוך.
השר לבטחון פנים.
שר המשפטים.
השר לענייני דתות.
משטרת ישראל, מפקד מחוז ירושלים.
עוזי פוגלמן, משרד המשפטים.
גדעון אבני, עו"ד יורם ברסלע, רשות העתיקות.

08/10/96
36340

אל: אמיר דרורי
מאת: גדעון אבני

הנדון: אורוות שלמה - פגישה עם הנהלת הווקף

היום בשעה 13:00 התקיימה פגישה עם הנהלת הווקף בהשתתפות מפקד מרחב העיר העתיקה במשטרה, ובה נדון נושא העבודות באורוות שלמה.

לגבי התקנת התאורה בחלל התת קרקעי, הבהיר מנכ"ל הווקף כי מדובר במערכת תאורה זמנית בלבד, אשר בעתיד הקרוב תפורק ותוחלף בתאורה קבועה, אשר תתבסס על מערכות התשתית התת קרקעית, שכבר הוכנה לצורך כך באתר.

מערכת התאורה הקבועה תבוצע על פי התכניות שכבר הוצגו בפנינו בעבר, וללא כל נגיעה בקירות הקדומים.

לדבריו הצורך בהתקנת התאורה הזמנית נבע מן ההכרח לספק תאורה בטיחותית לשלב העבודות ולפתיחת האתר.

על פי דברי נציגי הווקף עתידות העבודות כולן להסתיים בתוך שבוע עד עשרה ימים, ואז יפתח האתר למבקרים.

ISRAEL ANTIQUITIES AUTHORITY

רשות העתיקות

08/10/96
36334

לכבוד
מר מיכאל בן יאיר
היועץ המשפטי לממשלה

שלום,

הנדון: מתחם הר- הבית - ארנונית שלמה תמונת מצב

1. בתאריך 7 באוק' 96 נערך סיור פיקוח של ארכיאולוג מרחב ירושלים בהר הבית. אזכיר שמסוף אוג' 96 אין הווקף מאפשר סיורי פיקוח רצופים וחופשיים של אנשי רשות העתיקות באתר כפי שהיה נהוג בשנים האחרונות. סיורי הפיקוח של רשות העתיקות ב- 17 בספט' וב- 7 באוק' נערכו בלווי המשטרה.

2. תמונות המצב באורות שלמה היא כדלקמן: -
א. הטרסות והמדרגות - המקשרות ביניהן הושלמו.
ב. הריצוף - בשלבי סיום (הונח בכ- 90% מהשטח).
ג. התאורה - בשלבי סיום (הותקנה - למעט בחלק המערבי).

3. התקנת מערכת התאורה גורמת לפגיעה של ממש בעתיקות ולנזק בלתי הפיך, שכן התקנת בתי המנורה וקוי החשמל נעשית ע"י הצמדתם לקירות ולעמודים הקדומים באמצעות קידוחים באבן העתיקה (וזאת מעבר לפגיעה החזותית).

ראוי לציין שהתקנת התאורה בצורה זאת הפוגעת בעתיקות, נעשית בניגוד לדיבור שהיה בין אנשי הרשות לווקף לפני ההתקנה על כך שהתאורה לא תפגע בעתיקות.

מצ"ב דו"ח בקור באורות שלמה בתאריך 7 באוק' 96, נכתב ע"י גדעון אבני, ארכיאולוג מרחב ירושלים.

בברכה

אמיר דרורי
מנהל רשות העתיקות

העתקים: שר החינוך.
שר לבטחון פנים.
שר המשפטים.
שר הדתות.
ר' העיר ירושלים.
עוזי פוגלמן.
גדעון אבני, עו"ד יורם ברסלע - רשות העתיקות.

רשות העתיקות מרחב ירושלים

7.10.96

לכבוד
אמיר דרורי
מנכ"ל רשות העתיקות

הנדון: אורוות שלמה - דו"ח סיור

היום בשעה 11.30 קיימתי סיור באורוות שלמה ביחד עם נצ"מ דוד גבעתי, מפקד מרחב העיר העתיקה במשטרת ישראל.
מן הסיור עולים הנתונים שלהלן:

א. הריצוף: מאז סיורי הקודם במקום (בתאריך 17.9.96) הושלם כמעט לחלוטין ביצוע הריצוף בכל שלשת המפלסים של האולם (כ-90% מן השטח הכולל). בשלב זה מתבצעות העבודות באיזור המערבי ביותר, במרחב המוביל אל מדרגות הכניסה שבפינה הצפונית מערבית של האורוות. הנחת הריצוף מבוצעת על שכבה של חול ים ועליו שכבת בטון דקה כתשתית לאבני הריצוף. באיזור זה מניחים את תשתית הריצוף על גבי רצפת הבטון הקיימת. מחוץ לאורוות, ברחבת הר הבית, מצויים עוד שמונה עד עשרה ריכוזים של אבני ריצוף (על גבי משטחים) שעדיין לא הוכנסו פנימה.

ב. הטראסות בין המפלסים: הושלמה בניית הטראסות, אשר נבנו כולן מאבני לקט שחוזקו בבטון. גובה הטראסות כ- 70 ס"מ, ובמרכזן הותקנו מדרגות מרוצפות אבן המובילות ממפלס אחד לשני.

ג. התאורה: באולם הותקנה תאורה מודרנית (נורות ניאון), כאשר אל הקירות והעמודים הוצמדו בתי המנורות על ידי קידוח אל תוך האבן. קוי החשמל המחברים בין נקודות התאורה הונחו בצורה חשופה על גבי הקירות והעמודים העתיקים תוך פגיעה בעמודים באמצעות הקידוחים. מערכת התאורה המודרנית פוגעת הן באופן פיזי באבנים, והן בחזות הכללית של האולם. בשלב זה הושלמה התקנת מערכת התאורה הפנימית כמעט לחלוטין, להוציא את החלק המערבי ביותר של האולם.

על פי קצב התקדמות העבודות ניתן להעריך כי הן תושלמנה בתוך כשבוע ימים. ניתן לקבוע כי בעבודות שבוצעו עד כה בתוך האולם נגרם נזק לעתיקות על ידי התקנת מערכת התאורה בצורה חיצונית וגלויה, תוך קדיחת חורים בקירות הקדומים של המבנה, ובתוך כך יצירת נזק בלתי הפיך לאתר.

בברכה,

גדעון אבנ
ארכיאולוג מרחב ירושלים

רשות העתיקות

כ"א באלול התשנ"ו
5 בספטמבר 1996

לכבוד:
מר מיכאל בן יאיר
היועץ המשפטי לממשלה
ירושלים

נכבדי היועץ המשפטי לממשלה

הנדון: ביצוע עבודות בהר הבית

ביום 23.9.93 החליט בית המשפט העליון (בג"צ 4185/90 פ"ד מ"ז(5), 221),
בין היתר, כי על רשות העתיקות לקיים פיקוח על הנעשה בהר הבית.

כמו כן הנחה היועץ המשפטי לממשלה ביום 18.9.88 את רשות העתיקות לדווח לו
על כל עבודות חריגות הנעשות בהר הבית והמצויות בידיעתה.

חנני להודיעך כי מאז 25.8.96 מתבצעות לסירוגין בהר הבית החלקו הידוע בשם
"אורות שלמה" עבודות שעל פי המידע שנמסר לנו על ידי אנשי הווקף, מיועדות
להכשיר שטח זה לתפילת מוסלמים ולביקורי תיירים. ככל שהדבר נוגע לשמירת
העתיקות, הואיל ואנו מקיימים בשלב זה פיקוח, לא נראה כי העבודות פוגעות
בעתיקות שבמקום בצורה המצדיקה התערבותנו בהיבט של שמירת העתיקות; מה עוד
שעל פי הוראות סעיף 29 (ג) לחוק העתיקות. התשל"ח-1978 סמכות רשות העתיקות
לחתיר ביצוע עבודות באתר המשמש לתכלית דתית מוגבלת.

מאחר ומדובר בעבודות שעלולות להביא לשינוי משמעותי בשימוש במקום, ולאור
פסיקתו האמורה של בית המשפט העליון והנחיית היועץ המשפטי לממשלה, אני
ראו: לנכון להוביא ליועצונך את עצם ביצוע העבודות.

מצורף דין וחשבון מיום 5.9.96 שנכתבו על ידי מר גדעון אבני ארכיאולוג
מרחב ירושלים, וכן תיאור המקום הידוע כ"אורות שלמה".

בברכה
מ"י
אמיר דרורי

הענתקט: מר זבולון חמר, סגן ראש הממשלה ושר וזווינגן
מר צחי הנגבי, שר המשפטים

מר אביגדור קהלמי, השר לבטחון פנים
מר אחד אולמרט, ראש עיריית ירושלים

עו"ד יורם ברסלע היועץ המשפטי לרשות העתיקות,
עו"ד יצחק אליז, משנה ליועץ המשפטי לעיריית ירושלים

משרד ראשי: ת"ד 586, ירושלים 91004, טל' 02-292807, 02-292827, פקס' 02-292828

רשות העתיקות
מרחב ירושלים

5.9.96

אל: אמיר דרורי, מנכ"ל רשות העתיקות
מאת: גדעון אבני, ארכיאולוג מרחב ירושלים

הנדון: עבודה באורוות שלמה - הר הבית

בשבוע האחרון נערך מעקב שוטף אחר העבודות המבוצעות בתוך אורוות שלמה, ובמקביל קיימתי שתי פגישות עם מנהל הווקף המוסלמי, מר עדנאן חוסייני, בתאריכים 3.9.96, 5.9.96. בפגישה השנייה השתתף גם האדריכל עיסאס עוואד, האחראי על העבודות מטעם הווקף, המחנדם יעקב שפר, מנהל תחום שימור ברשות העתיקות, וכן מר יואל מרינוב, מנכ"ל החברה לפיתוח מזרח ירושלים. להלן הנתונים הקיימים בידינו כיום לגבי העבודות: א. העבודות במקום מבוצעות מטעם הווקף ובאחריותו. ב. עבודות אלו כוללות את המרכיבים שפורטו במכתבי מתאריך 1.9.96, להוציא אח קורות הבטון בין המפלסים. על פי דברי אדריכל הווקף הוחלט שלא לבצע אותם בשל הרצון להמנע ככל האפשר מפגיעה באופי המבנה הקדום על ידי הכנסת יסודות זרים. הנוסף לעבודות בתוך החלל מתוכננת גם הכנסת תאורה פנימה. ג. לדברי נציגי הווקף המקום מיועד להיות מקום תפילה מוסלמי, אשר יפתח באופן סדיר גם לביקורי תיירים.

בפגישה שהתקיימה היום במשרדו של עדנאן חוסייני, הוצג בפני צו שהוצא על ידי בית המשפט בירושלים, לבקשת דוד ביטון ממחלקת הפיקוח בעיריית ירושלים, המורה על הפסקת העבודות במקום. בשיחה לא פורמאלית שחתפתחתי חבירו נציגי הווקף שבכוונתם לחמשיך את העבודות באתר ולסיימם עד לתחילת חודש חרמאדן.

על פי חתרשמותי מחעבודה שבשטח וממה שחוצג בפנינו על ידי אנשי הווקף, הרי שמבחינה מקצועית, ארכיאולוגית ושימורית, אין לכאורה בעבודות המבוצעות באתר בשלב זה משום פגיעה ממשית בעתיקות.

משרד ראשי: ת"ד 586, ירושלים 91004, טל' 02-292611, 02-292627, 02-292628 פקס' 02-292628

רשות העתיקות
מרחב ירושלים

אורוות שלמה

בשם "אורוות שלמה" מכונים סדרה של אולמות תת קרקעיים המצויים בפינה הדרומית מזרחית של הר הבית, ונתחמים על ידי החומה התיכונה של ההר. אורך האולמות כ- 80 מ' ממזרח למערב, וכ- 60 מ' מצפון לדרום. גבהם כ- 9 מ' ורצפתם נמוכה בכ- 12.5 מ' מדחבת הר הבית. תקרת האולמות נשענת על מערכת עמודים וקמרונות המסודרים בשורות ישרות שכיוונם צפון דרום. בסה"כ ידועות 12 שורות של עמודים וקשתות כאלו, היוצרים את וזקירי של החלק הוותן קרקעי.

מקובל לייחס את בניית מערכת הקמרונות לימי הורדוס, ככל הנראה כחלק מפעולות ההרחבה של רחבת הר הבית. במסגרת עבודות אלו נאלצו הבנאים להתגבר על המדרון הטופוגרפי התלול היוורד אל נחל קדרון באיזור הפינה הדרום מזרחית של הר הבית, על ידי בניית קיר תמך ענק שגבהו 47 מ', ובצידו הפנימי מערכת החללים התת קרקעית. בניית מערכת הקמרונות נועדה להפחית את הלחץ על קירות התמך התיכונים של ההר.

המקום שימש בתקופות מאוחרות יותר כשטח לאחסון, וככל הנראה נבנה מחדש בימי הכיננים כמתכונת הקודמת. מקובל להניח כי בתקופה הצלבנית שימשו החללים התת קרקעיים כאורוות שהכניסה אליהם היתה מחוץ לרחבת הר הבית. חלק ניכר מן העמודים והקשתות הקיימים כיום באתר נבנו מחדש בתקופה זו, תוך שימוש מחדש באבני הבנייה המקוריות ותוספת של אבני בנייה חדשות.

מאז התקופה הצלבנית האתר לא היוו בשימוש קבוע, אך מידי פעם נערכו בו עבודות תחזוקה ושיפוצים. לאחרונה בוצע ניקוי יסודי וטיפול בדפנות האולמות בשנת 1890.

נדעון אבני
ארכיאולוג מרחב ירושלים

רשות העתיקות

873-873

כ"א באלול התשנ"ו
5 בספטמבר 1996

משרד המשפטים
לשירות המבחן
דואר 10-09-1996
169930

לכבוד:
מר מיכאל בן יאיר
היועץ המשפטי לממשלה
ירושלים

64.53

נכבדי היועץ המשפטי לממשלה

הנדון: ביצוע עבודות בהר הבית

ביום 23.9.93 החליט בית המשפט העליון (בג"צ 4185/90 פ"ד מ"ז(5), 221), בין היתר, כי על רשות העתיקות לקיים פיקוח על הנעשה בהר הבית.

כמו כן הנחה היועץ המשפטי לממשלה ביום 18.9.88 את רשות העתיקות לדווח לו על כל עבודות חריגות הנעשות בהר הבית והמצויות בידיעתה.

הנני להודיעך כי מאז 25.8.96 מתבצעות לסירוגין בהר הבית בחלקו הידוע בשם "אורוות שלמה" עבודות שעל פי המידע שנמסר לנו על ידי אנשי הווקף, מיועדות להכשיר שטח זה לתפילת מוסלמים ולביקורי תיירים. ככל שהדבר נוגע לשמירת העתיקות, הואיל ואנו מקיימים בשלב זה פיקוח, לא נראה כי העבודות פוגעות בעתיקות שבמקום בצורה המצדיקה התערבותנו בהיבט של שמירת העתיקות; מה עוד שעל פי הוראות סעיף 29 (ג) לחוק העתיקות, התשל"ח-1978 סמכות רשות העתיקות להתיר ביצוע עבודות באתר המשמש לתכלית דתית מוגבלת.

מאחר ומדובר בעבודות שעלולות להביא לשינוי משמעותי בשימוש במקום, ולאור פסיקתו האמורה של בית המשפט העליון והנחיית היועץ המשפטי לממשלה, אני רואה לנכון להביא לידיעתך את עצם ביצוע העבודות.

מצורף דין וחשבון מיום 5.9.96 שנכתבו על ידי מר גדעון אבני ארכיאולוג מרחב ירושלים, וכן תיאור המקום הידוע כ"אורוות שלמה".

בברכה
אמיר דרורי

העתקים: מר זבולון המר, סגן ראש הממשלה ושר החינוך

מר צחי הנגבי, שר המשפטים

מר אביגדור קהלני, השר לבטחון פנים

מר אהוד אולמרט, ראש עיריית ירושלים

עו"ד יורם ברסלע היועץ המשפטי לרשות העתיקות,

עו"ד יצחק אלירז, משנה ליועץ המשפטי לעיריית ירושלים

רשות העתיקות
מרחב ירושלים

5.9.96

אל: אמיר דרורי, מנכ"ל רשות העתיקות
מאת: גדעון אבני, ארכיאולוג מרחב ירושלים

הנדון: עבודה באורות שלמה - הר הבית

בשבוע האחרון נערך מעקב שוטף אחר העבודות המבוצעות בתוך אורות שלמה, ובמקביל קיימתי שתי פגישות עם מנהל הווקף המוסלמי, מר עדנאן חוסייני, בתאריכים 3.9.96, 5.9.96. בפגישה השנייה השתתף גם האדריכל עיסאם עוואד, האחראי על העבודות מטעם הווקף, המהנדס יעקב שפר, מנהל תחום שימור ברשות העתיקות, וכן מר יואל מרינוב, מנכ"ל החברה לפיתוח מזרח ירושלים. להלן הנתונים הקיימים בידינו כיום לגבי העבודות:

א. העבודות במקום מבוצעות מטעם הווקף ובאחריותו.
ב. עבודות אלו כוללות את המרכיבים שפורטו במכתבי מתאריך 1.9.96, להוציא את קורות הבטון בין המפלסים. על פי דברי אדריכל הווקף הוחלט שלא לבצע אותם בשל הרצון להמנע ככל האפשר מפגיעה באופי המבנה הקדום על ידי הכנסת יסודות זרים. בנוסף לעבודות בתוך החלל מתוכננת גם הכנסת תאורה פנימה.
ג. לדברי נציגי הווקף המקום מיועד להיות מקום תפילה מוסלמי, אשר יפתח באופן סדיר גם לביקורי תיירים.

בפגישה שהתקיימה היום במשרדו של עדנאן חוסייני, הוצג בפני צו שהוצא על ידי בית המשפט בירושלים, לבקשת דוד ביטון ממחלקת הפיקוח בעיריית ירושלים, המורה על הפסקת העבודות במקום. בשיחה לא פורמאלית שהתפתחה הבהירו נציגי הווקף שבכוונתם להמשיך את העבודות באתר ולסיימם עד לתחילת חודש הרמאדן.

על פי התרשמותי מהעבודה שבשטח וממה שהוצג בפנינו על ידי אנשי הווקף, הרי שמבחינה מקצועית, ארכיאולוגית ושימורית, אין לכאורה בעבודות המבוצעות באתר בשלב זה משום פגיעה ממשית בעתיקות.

רשות העתיקות מרחב ירושלים

אורוות שלמה

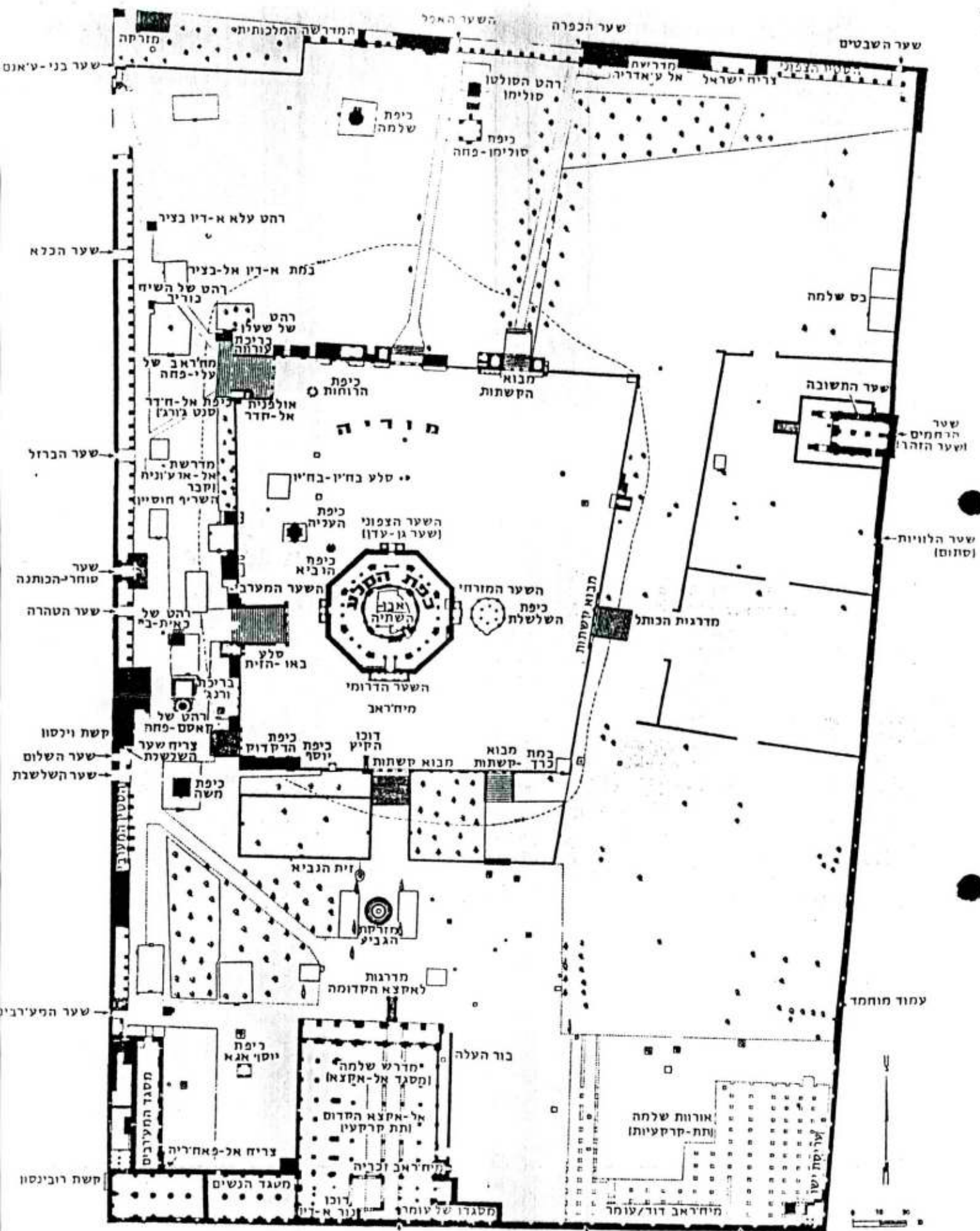
בשם "אורוות שלמה" מכונים סדרה של אולמות תת קרקעיים המצויים בפינה הדרומית מזרחית של הר הבית, ונתחמים על ידי החומה החיצונית של ההר. אורך האולמות כ- 80 מ' ממזרח למערב, וכ- 60 מ' מצפון לדרום. גבהם כ- 9 מ' ורצפתם נמוכה בכ- 12.5 מ' מרחבת הר הבית. תקרת האולמות נשענת על מערכת עמודים וקמרונות המסודרים בשורות ישרות שכיוונם צפון דרום. בסה"כ ידועות 12 שורות של עמודים וקשתות כאלו, היוצרים את הקירוי של החלל התת קרקעי.

מקובל לייחס את בניית מערכת הקמרונות לימי הורדוס, ככל הנראה כחלק מפעולות ההרחבה של רחבת הר הבית. במסגרת עבודות אלו נאלצו הבנאים להתגבר על המדרון הטופוגרפי התלול היורד אל נחל קדרון באיזור הפינה הדרום מזרחית של הר הבית, על ידי בניית קיר תמך ענק שגבהו 47 מ', ובצידו הפנימי מערכת החללים התת קרקעית. בניית מערכת הקמרונות נועדה להפחית את הלחץ על קירות התמך החיצוניים של ההר.

המקום שימש בתקופות מאוחרות יותר כשטח לאחסון, וככל הנראה נבנה מחדש בימי הביניים במתכונת הקודמת. מקובל להניח כי בתקופה הצלבנית שימשו החללים התת קרקעיים כאורוות שהכניסה אליהם היתה מחוץ לרחבת הר הבית. חלק ניכר מן העמודים והקשתות הקיימים כיום באתר נבנו מחדש בתקופה זו, תוך שימוש מחדש באבני הבנייה המקוריות ותוספת של אבני בנייה חדשות.

מאז התקופה הצלבנית האתר לא היה בשימוש קבוע, אך מידי פעם נערכו בו עבודות תחזוקה ושיפוצים. לאחרונה בוצע ניקוי יסודי וטיפול בדפנות האולמות בשנת 1890.

גדעון אבני
ארכיאולוג מרחב ירושלים

השער היחיד (סתום) השער המשולש (סתום) השער הכפול (סתום)

תכנית הר הבית
PLAN OF THE TEMPLE MOUNT

26.49

873 - 037

ירושלים

ג' באלול התשנ"ו

18 באוגוסט 1996

מספרנו: (166845)

לכבוד

כבוד הרב אורי רגב, עו"ד
ראש המרכז לפלורליזם יהודי

רחוב המלך דוד 13

ירושלים 94101

נכבדי,

הריני מאשר בזאת כי מכתבך לראש הממשלה מיום 4
באוגוסט 1996 בענין זכות התפילה ברחבת הכותל התקבל
בלשכת שר המשפטים.

נוכח התפטרותו של שר המשפטים, יעקב נאמן, לא
אוכל להעביר פנייתך כעת לעיון השר. כולי תקוה כי ראש
הממשלה, המחזיק כידוע אף בתיק המשפטים, ישיבך דבר.

בכבוד רב,

אדם איתן

המרכז לפלורליזם יהודי
The Israel Religious Action Center

לשוויון ערך האדם, צדק חברתי וסובלנות דתית
For Human Equality, Social Justice, Religious Tolerance

ירושלים, יט' באב תשנ"ו
4 באוגוסט 1996
תיקנו: 1138-040

לכבוד
מר בנימין נתניהו
ראש הממשלה
הקריה, בניין ג'
הלשכה הראשית
ירושלים, 91919

נכבדי,

הנדון: החלטה בעניין דרישתן של קהילות יהודיות לא-אורתודוקסיות
להתפלל על-פי מנהגן ברחבת הכותל

הריני מתכבד לפנות אל כב' בשם מרשי, האיגוד העולמי ליהדות מתקדמת, בנושא תפילותיהן של קהילות לא-אורתודוקסיות (רפורמיות וקונסרבטיביות) ברחבת הכותל המערבי, כדלקמן:

1. בעבר פנינו אל הרשויות השונות בענין זה, ולצורך הבהרת הרקע אנו מצרפים בזה העתק מקצת ההתכתבות, המדברת בעד עצמה.
2. אנו שבים ומקבלים פניות מקהילות וקבוצות שונות, בעיקרן קבוצות המשתייכות ליהדות המתקדמת (רפורמית) והמסורתית (קונסרבטיבית), אך גם קבוצות נוספות לאלה, אשר מגיעות לכותל המערבי ומתוך חוסר מודעות למדיניות האוסרת על יהודים ליברלים לקיים מעמד תפילה שוויוני ברחבת הכותל - נתקלים באלימות ובפעולת שומרים וסדרנים באזור הכותל המונעים מהם לקיים מעמד תפילה, בו שותפים גברים ונשים, בכל חלק של רחבת הכותל המערבי. למותר הוא לציין מידת הפגיעה והעלבון שיש במדיניות זו כלפי קבוצות אלה.
3. קווים מנחים בסוגיית התפילה ברחבת הכותל המערבי הותוו בפסק-דינו של בית המשפט הגבוה לצדק מיום 26.1.94 בעניין 'נשות הכותל' (בג"צ 257/89, 2410/90 הופמן ואח' נגד הממונה על הכותל המערבי ואח' פ"ד מח (2) 265). בפסק-דין זה נקבע כי יש לקיים את העקרון של חופש גישה לכל ברחבת הכותל המערבי. על-פי הצעת כב' הנשיא דאז, השופט שמגר, בית המשפט החליט שלא להכריע בסוגייה, אלא להציע לממשלה לשקול מינויה של ועדה אשר תוסיף ותבדוק את הנושא לעומקו כדי להגיע לפתרון שיקיים את חופש הגישה לכותל ויצמצם פגיעה ברגשות המתפללים.
4. בעקבות פסק-הדין הוקמה בהחלטת הממשלה מיום 17.5.94 ועדת מנכ"לים בראשות מנכ"ל משרד ראש הממשלה, אשר נתבקשה להציע פתרון אפשרי שיקיים את חופש הגישה לכותל המערבי ואת חופש התפילה ברחבתו, תוך צמצום הפגיעה ברגשות המתפללים במקום.

5. ביום 1.5.95 הופענו בפני הועדה ופרטנו בפניה את בקשתם של מרשינו להתפלל על-פי דרכם ברחבת הכותל המערבי. הדגשנו בפני הועדה את חשיבות הנושא לקהילות היהודיות הלא-אורתודוקסיות בחו"ל, המהוות את רובו המכריע של הציבור היהודי המאורגן במסגרת קהילתית כלשהיא. הסברנו כי הפגיעה בזכותו של ציבור זה להתפלל בכותל המערבי על-פי אמונתו כמוה כסטירת לחי מצד מדינת ישראל לא רק לאמונה הדתית של ציבור זה אלא גם לתחושת הקשר והערבות ההדדית לעם ישראל ולמדינת ישראל.

כפי שהבאנו בפני הועדה, עקרונות הצדק והשיוויון של מדינת ישראל וההבטחה כי במדינת ישראל יזכו כל המאמינים על זרמיהם ליחס שיוויוני, כמו גם העקרונות שקבע בית המשפט הגבוה לצדק, מחייבים מציאת פתרון שיאפשר תפילתן של קהילות וקבוצות לא-אורתודוקסיות.

6. מסקנות הועדה ניתנו ביום 2.4.96, שנתיים (!!) לאחר הקמתה. למרות שהועדה הכריזה בראשית דבריה כי "הכותל המערבי, רחבתו והסביב לו שייכים לכל יהודי באשר הוא יהודי וזכות התפילה בכותל המערבי וברחבתו שמורה לכולם", הרי שבמסקנותיה, הוציאה את כל מי שמבקש לערוך תפילה שלא על פי ההלכה האורתודוקסית ואף מי שמבקש להתפלל, על-פי ההלכה אך בדרך אשר אינה מקובלת בכותל, כגון "נשות הכותל", משטח רחבת הכותל. הועדה המליצה כי תפילת "נשות הכותל" והקהילות הלא-אורתודוקסיות תיעשה בפניה הדרום-מזרחית של חומת העיר העתיקה.

יצויין כי הן "נשות הכותל" והן מרשינו התנגדו חד-משמעית ליהוצאתם אל מחוץ לגדר' כפי שנעשה על-ידי הועדה במסקנותיה.

7. עם קבלת דו"ח ועדת המנכ"לים החליטה הממשלה בחודש אפריל 1996, להקים ועדת שרים לצורך בחינת המלצות ועדת המנכ"לים.

8. ביום 15.5.96 פנינו במכתב (רצ"ב העתק) אל שר המשפטים דאז דוד ליבאי. במכתבנו שבנו על התנגדותנו להמלצות הועדה, המהוות לדעתנו, כניעה שלא כדין לאיומים באלימות ולתכתיביה של הרבנות האורתודוקסית. בהמלצות אלה התעלמה הועדה מעקרונות יסוד של שיוויון ושל חופש דת ומצפון וביקשה להנציח הפגיעה הבוטה ברגשותיהם ובכבודם של יהודי התפוצות.

דרשנו מאת שר המשפטים כי ועדת השרים לא תאחר ליתן החלטתה, וזאת לאור העיכובים הרבים שכבר נגרמו במהלך דיוניה של ועדת המנכ"לים בנושא.

8. אנו פונים כעת אל כב' בדרישה כי נושא התפילה ברחבת הכותל המערבי, אשר הדיון בו נמשך שנים כה רבות בבתי המשפט ובוועדות שהקימה הממשלה, יובא להכרעה בעתיד הקרוב ביותר. מרשינו אינם מתכוונים להשלים עם עיכובים נוספים (ואולי מכוונים) על-ידי הקמת עוד ועוד ועדות, ללא מתן תשובה ברורה לדרישתם.

אודה איפוא לכב', אם יודיעני מתי צפויה להתקבל החלטת הממשלה בנדון, ולאור תשובת כב' יכלכלו מרשי את צעדיהם וישקלו הצורך בפניה לערכאות בשלב זה.

בכבוד רב,
הרב אורי רגב, ע"ד
ראש המרכז לפלורליזם יהודי

העתק:
פרופ' יעקב נאמן, שר המשפטים
עו"ד מיכאל בן-יאיר, היועץ המשפטי לממשלה
הרב אשר הירש, מזכ"ל האיגוד העולמי ליהדות מתקדמת

המרכז לפלורליזם יהודי

The Israel Religious Action Center

לשוויון ערך האדם, צדק חברתי וסובלנות דתית
For Human Equality, Social Justice, Religious Tolerance

ירושלים, ה' באב, תשנ"ד
13 ביולי 1994
תיקנו: 3137/14

לכבוד
הרב גץ.
הממונה על הכותל
ירושלים

נכבדי,

הנדון: הפרעה לקיום טקס קבלת שבת ברחבת הכותל

1. מרשינו, האגוד העולמי ליהדות מתקדמת והרב ג'וליאן י. קוק, רב קהילת בית אל ממישיגן, מלאו ידי לפנות אליך בענין סדרי בקור באזור הכותל בעקבות ארוע מביש שהתרחש ביום 27.5.94 ברחבת הכותל המערבי.
2. במועד זה, בשעת בין הערביים, הגיעה קבוצה בראשותו של הרב קוק לרחבת הכותל, כולם מקרב חברי בית הכנסת בית אל במישיגן, ארה"ב. על-פי התכנון המקורי התכוונה הקבוצה לערוך טקס קבלת שבת במקום. בשל הידיעה כי המתפללים האורתודוקסים רגישים לנוסחים אחרים של התפילה ולתפילה משותפת של נשים וגברים, בחרה הקבוצה לערוך את הטקס בחלקה האחורי והמרוחק של רחבת הכותל, מחוץ לאזורים המגודרים.
3. באמצע התפילה הפריע אחד מ"שומרי הכותל" את הטקס, וקבע כי לא ניתן להמשיך בתפילה, היות והקבוצה מורכבת מגברים ונשים. תוך דקות מעטות הצטרף אליו אדם נוסף, שצעק וגידף ומנע את המשך הטקס. שוטרים שנכחו במקום וסרו אל זירת הארוע, לא הצליחו (או לא ניסו) למנוע את ההפרעה.
4. יצויין כי בין האנשים שמנעו את המשך הטקס, זיהה עצמו אחד בשם יהושע רחמים, וטען כי הוא האחראי הראשי בכותל ושסמכותו משתרעת על כל הרחבה.
5. ככל הידוע למרשי, וודאי אף לך, טרם הוכרעה שאלת נוהגי התפילה באזור הסמוך לכותל, אשר הועלתה בעתירתן של "נשות הכותל", אבל אין להעלות על הדעת כי תוגבל חירות הדת, חופש התפילה והגישה החופשית אל האזור המרוחק מאזורי התפילה המיועדים לתפילה נפרדת של נשים וגברים. הכותל הינו אתר לאומי וככזה תוכל להבין את עוצמת הפגיעה במרשי, אשר ביקשו לראות את ביקורם ותפילתם במקום כפסגת ביקורם בארץ, ובמקום זאת נחשפו לאלימות ולקנאות דתית, אשר הותירה עליהם את רישומה השלילי עד עצם היום הזה, ואני חושש כי תהיה לה אף השלכה קשה בעתיד, על יכולתם לשוב ולבקר בארץ ועל הזדהותם עם מה שישראל מייצגת כלפי עם ישראל ומשפחת העמים.

6. אין המדובר בקבוצה זו בלבד אלא בקבוצות רבות המגיעות ארצה, ואשר רבות מהן מאוגדות במסגרת האיגוד העולמי ליהדות מתקדמת, הפועל בלמעלה מ-20 מדינות בעולם ומונה למעלה ממליון חברים.

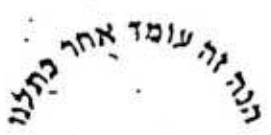
7. אשר על כן, אבקשך לבדוק הארוע שתואר לעיל ולהודיעני מה הצעדים שננקטו על ידך למניעת השנותו ולהסקת המסקנות המתחייבות כנגד האחראים לפגיעה במרשי.

8. עוד אבקשך להודיעני מה הן ההנחיות התקפות באשר להבטחת חופש הפולחן ולו באזור המרוחק של רחבת הכותל, כדי לקיים איזון בין רגשותיהם של המתפללים באזור הכותל לבין זכותם של הבאים לרחבה, ואשר השקפת עולמם הדתית היהודית היא ליברלית ושוויונית, לקיים סדרי תפילה על פי מנהגם.

בכבוד רב,
ד"ר אלמ-א-עני, 1/13
הרב אורי רגב, עו"ד
ראש המרכז לפלורליזם יהודי

העתקים: מר יצחק רבין, ראש הממשלה והשר לענייני דתות
משטרת הכותל.
הרב ג'וליאן קוק, קהילת בית אל, מישיגן
הרב אשר הירש, מוזכ"ל האיגוד העולמי ליהדות מתקדמת.

בעהשית

P.O. Box 14123 ת.ד.
Tel. (02) 283523 טל.
Fax. (02) 894828 פקס.

Rabbi Mayer Yehuda GETZ

In charge of the Western Wall
and Sacred Sites adjacent to the Temple Mount
and all Holy Places in Eretz Israel
Jerusalem - Israel

מאיר יאודה גץ
הרב הממונה על הכותל המערבי
וסביבות הר הבית
ויתר המקומות הקדושים בארץ ישראל
העיר העתיקה - ירושלים ת"ו

י"ג באב תשנ"ד.

בס"ד.

לכבוד
הרב א. רגב, עו"ד יציין
ראש המרכז לפרולריזם דתי
רחוב המלך דוד, 13
ירושלים ת"ו.

בידי עו"ד, הגבי ע. בן-דור.

נכבדי,

הנני מאשר קבלת מכתבך מיום ה' מנ"א דנא (מספר 3137/14) ועלי להביע את צערי על עוגמת הנפש שנגרמה לקבוצה אשר התארגנה לתפלה מעורבת, גברים ונשים יחדיו, ברחבה העליונה של הכותל המערבי, בערב ש"ק לסדר "בהעלותך" ש.ז.

ואין האשמה איפוא בסדרן הכותל אשר פעל כדיון, באשר חל אסור על "עריכת טקס דתי שלא כמנהג המקום" כלשון התקון משנת ה' תשי"ן (1990), סעיף 4 לתקנות השמירה על המקומות הקדושים ליהודים ה' תשמ"א - 1981. וגם בג"ץ פסק ברוח זו בתאריך י"ד בשבט ש.ז. בתיקים 2410/90 - 257/89, ולא על הסדרן תלוותיכם.

וביודעכם את הרגישות של הדבר, ואת האכזבה המרה שתהיה מנת חלקם של המשתתפים בתפלות הנערכות שלא כמנהג, הייתם צריכים להמנע מכך ולא לגרום לפגיעה ברגשותיהם של תמימים שאינם מבינים את פשר המהומה הקמה מסביבם ולא מסוגלים לתפוש את מהותה של התנגדות צבור המתפללים בכותל.

עליך, הרב רגב הנכבד, לא פחות ממני, מוטל התפקיד למנוע כל חכוך בפינה הקדושה, החביבה והמכובדת הזאת והיקרה לכל יהודי באשר הוא שם.

והיה נא לי לפה בפני קהל ביהכ"נ "בית אל" במישיגן ולמדריכם הרוחני הרב ג'. י. קוק הנכבד, והסבר נא להם את הענין בחן ובנועם.

במיטב האחולים והברכות

ונכבוד רב.

המרכז לפלורליזם יהודי

The Israel Religious Action Center

לשוויון ערך האדם, צדק חברתי וסובלנות דתית
For Human Equality, Social Justice, Religious Tolerance

ירושלים, כה' באב תשנ"ד
2 באוגוסט, 1994
תיקנו: 40/3349

לכבוד
הרב ג'ץ
הרב הממונה על הכותל המערבי
וסביבות הר הבית
ירושלים

נכבדי,

הנדון: קיום טקס קבלת שבת ברחבת הכותל
על-ידי קהילה של התנועה ליהדות מתקדמת
מכתבך מיום יג' באב, תשנ"ב

מרשיי, האיגוד העולמי ליהדות מתקדמת והרב ג'וליאן י. קוק, רב
קהילת בית-אל ממישיגן, מלאו ידי לענות אליך בענין סדרי הביקור
והתפילה באזור הכותל.

1. קיבלנו את מכתבך מיום י"ג באב, תשנ"ד, ואנו מודים על תשובתך
העניינית שהובאה אלינו בדרכי נועם.

לצערינו, אין בידינו להסכים עם דבריך, ולכן אנו מתכבדים
לפנות אליך בשנית.

2. לדבריך, בשל "הרגישות של הדבר" ובשל "האכזבה המרה שתהיה מנת
חלקם של המשתתפים בתפילות הנערכות שלא כמנהג", ובכדי "לא
לגרום לפגיעה ברגשותיהם של תמימים" היה על מרשיי - כמו על כל
מי שאינו מתפלל במנהג המדויק של היהדות האורתודוקסית
המחמירה - להמנע מלהתפלל במקום ולקיים בו טקסים. להצדקת
עקרון זה הנך מסתמך על סעיף 2(א1) לתקנות השמירה על מקומות
קדושים ליהודים, התשמ"א-1981, ועל בג"צ 257/89.

3. נראה לנו, עם כל הכבוד, כי הפרשנות שהנך נותן לתקנה הנ"ל
ולפסק הדין אינה במקומה.

4. את תקנה 2 (א1) לתקנות השמירה יש לקרוא בכפוף לדברים
המפורשים הנאמרים בחקיקה המסמיכה. סעיף 3 לחוק יסוד: ירושלים
בירת ישראל וחוק השמירה על המקומות הקדושים, תשכ"ז-1967,
מבטיחים במפורש את חופש הגישה של בני כל הדתות אל המקומות
המקודשים להם. בכלל המקומות המקודשים גם הכותל המערבי. חוקים
אלו והתקנות שהוצאו מכוחם, יש לפרש על פי המכנה המשותף
המקובל על הציבור בישראל בכללותו, פירוש המקובל בחברה
דמוקרטית.

5. לגישתנו, מניעת טקס כאמור בתקנה 2(א1), תהא רק אם הטקס פוגע בברור ובוודאי ובאופן אוביקטיבי ברגשות הציבור המתפלל במקום. אלא שהמתפללים עצמם, צריכים אף הם לכבד את המקום ואת מנהגיהם של מתפללים אחרים בו, ולא להגרר לרגשות יתר כלפי כל סטיה מאמונתם הם.
6. פסיקת בית המשפט העליון שניתנה לאחרונה מאמצת גישה זו במפורש. כך אומר הנשיא שמגר כי לנוכח מעמדו של הכותל המערבי בעיני כל העם, מובנות הדאגה והשקידה על שני יעדים: קיום חופש גישה לכותל והחלת חובה לשמור על כבוד המקום. לדעת הנשיא, יש לשאוף למכנה משותף שהוא "הסתפקות בעיקרי ההסדרים המבטיחים חופש גישה וחופש תפילה לכל אחד, ללא כפיית אורח התנהגות ייחודי על מי שאינו רוצה בכך וללא פגיעה ברגשות המאמינים."
7. כך גם השופט שלמה לוין, הקובע כי את חוק השמירה על המקומות הקדושים יש לפרש לפי המכנה המשותף המקובל על הציבור בישראל בכללותו; ועל כן הוא אומר, אין לאסור דרך תפילה מסויימת או קיום פעילויות בעלות אופי לאומי בשל העובדה שהללו היו לצנינים בקרב קבוצות מסויימות.
8. יצויין כי מרשיי ביקשו להמנע מחיכוך ומפגיעה ברגשות המתפללים במקום (למרות שזכותם לנהוג כרצונם), ולפיכך התרחקו ככל שניתן מן הכותל, וערכו את תפילתם בקצה המרוחק של רחבת הכותל. אולם גם בכך לגישתך, לא סגי.
9. מרשיי עומדים על זכותם, כזכותו של כל מאמין, מכל בית ישראל בארץ ובעולם, לקיים את תפילותיהם בכותל המערבי, על-פי מנהגם ואמונתם.
10. לאור האמור, אנו חוזרים ודורשים כי מרשיי יורשו לקיים את תפילתם, כרצונם ולפי מנהגם הם, תוך שתישמר זכותם לקיימה בבטחון ובבטחה ובלא כל הפרעה. אנו רואים את כבודו כמחוייב מתוקף תפקידו, כממונה על הכותל המערבי, להבטיח זכות זו.

בכבוד רב,

ענת בן-דוד, עו"ד

העתק:

הרב אשר הירש - מנכ"ל האיגוד הבינלאומי ליהדות מתקדמת
הרב ג'וליאן קוק - רב קהילת בית-אל

המרכז לפלורליזם יהודי

The Israel Religious Action Center

לשוויון ערך האדם, צדק חברתי וסובלנות דתית
For Human Equality, Social Justice, Religious Tolerance

ירושלים, כז בחשון תשנ"ה
1 בנובמבר, 1994
תיקנו: 3734/40

לכבוד
מר שמעון שבס
מנכ"ל משרד ראש הממשלה
ויו"ר הוועדה לענין התפילה באזור הכותל המערבי
משרד ראש הממשלה

נכבדי,

הנדון: חופש הגישה לכותל לקהילות היהדות המתקדמת בישראל ובעולם

1. ועדתכם הנכבדה מונתה בעקבות המלצת כבוד בית המשפט העליון בבג"צ 257/89; 2410/90, מתוך מגמה, עליה המליץ כב' נשיא בית המשפט, להגיע לפתרון שיקיים את חופש הגישה לכותל ויצמצם הפגיעה ברגשות המתפללים.
2. כידוע לך, מהווה היהדות המתקדמת אחת משלוש התנועות הדתיות העקריות בעולם היהדות, וקהילותיה המונות כמליון וחצי נפש פרושות על פני העולם בלמעלה מ-20 מדינות, ומאוגדות במסגרת האיגוד העולמי ליהדות מתקדמת.
3. שניים מעקרונות היסוד המייחדים את היהדות המתקדמת הם עקרון השוויון בין נשים וגברים, ממנו נגזרת תפילה משפחתית שוויונית, שאינה מבחינה ומפרידה בין נשים וגברים, וכן עקרון ההתפתחות של המסורת, אשר מכוחו חדשו והתאימו רבני וקהילות התנועה את סידור התפילה למציאות זמננו ולרגשות המתפללים היהודים בעולם המודרני.
3. קבוצות ומשלחות רבות של קהילות תנועתנו בארץ ובעולם וכן של קהילות היהדות המסורתית (קונסרבטיבית) מבקשות לקיים תפילות באזור הכותל המערבי, ועבור רבות מהן מהווה הביקור בכותל פיסגת ההזדהות והחוויה של שהותם בישראל.
4. מאידך גיסא, נסיוןן המר של קבוצות אלה, בבואן להתפלל ברחבת הכותל, גרם להן לחוויות טראומטיות ושליליות, ולפגיעה ועלבון קשים לכבודם ולתפיסת עולמם הדתית ליברלית. למותר הוא לציין את ההשפעה השלילית שיש לכך בין השאר, על יחסן לישראל.
4. ההתכתבות הרצ"ב מדברת בעד עצמה ופורשת מחד גיסא את נסיונה הקשה של קבוצה מתנועתנו בדטרויט, אשר באה מאחת הקהילות הגדולות והחשובות בארצות הברית, ואת תגובת רשויות הכותל בעניינה, ומאידך גיסא חוויות דומות שהיו מנת חלקה של קבוצה מסורתית (קונסרבטיבית) מקנזס סיטי, כפי שהן מתוארות במכתבו של אחד מראשי הקבוצה, שהוא גם אחד מפעילי הקהילה היהודית בקנזס סיטי.

5. מן התכתובת דלעיל תבין שמלכתחילה היו הקבוצות מודעות לנושא רגשות המתפללים האורתודוקסים, ולפיכך הגיעו בעצמן לפתרון אשר, כך האמינו, יאזן את הערכים הנ"ל העומדים בלב פסיקת הבג"צ, חופש הגישה והפולחן מחד גיסא, והתחשבות ברגשות המתפללים האחרים מאידך גיסא.

לשבח הוא לאותן קבוצות שלא ניסו אף לממש את זכותם להתפלל באזור התפילה היעודי והחצוי הסמוך לכותל, אלא בקשו להביא שיחס לפני הבורא בלא להתערב בין שאר התפללים אלא באזור הפתוח שבחלקה האחורי של הרחבה.

6. תשובות רב הכותל בנדון, לאחר שהתייעץ עם יועציו המשפטיים, אינן מקובלות עלינו ואין בכוונתנו להשלים עימן.

הואיל ונראה מן השיקולים אשר נפרשו ע"י כב' בית המשפט העליון כי המנדט הראוי לועדה אינו מצומצם לענין תפילת נשים בלבד, מצאנו לנכון להביא את פנייתנו בפני הועדה הנכבדה שבראשותך.

אנו סבורים שמן הראוי שנישמע בפני הועדה בענין זה, והועדה תיתן דעתה אף לסוגיה המועלית בפניותינו, וזאת בתקווה ליתר את הצורך בפניה לבג"צ לשם מימוש זכויות מרשינו, האיגוד העולמי ליהדות מתקדמת והתנועה ליהדות מתקדמת בישראל, עפ"י העקרונות שהותרו בפסק הדין הנ"ל ואשר קוימו על ידי הקהילות והקבוצות שעניינן הובא לעיל כדוגמא.

7. אנא הודיענו אם בדעתך לזמננו ולכלול את הנושא המועלה במסגרת עבודת הועדה, וזאת כדי שנוכל לכלכל את המשך צעדינו בנדון.

בכבוד רב ובברכה
ד' אלול / תשנ"ג, 13/9/73
הרב ארי רגב, עו"ד

לוטות: צרופות

המרכז לפלורליזם יהודי

The Israel Religious Action Center

לשוויון ערך האדם, צדק חברתי וסובלנות דתית
For Human Equality, Social Justice, Religious Tolerance

ירושלים, כ"ו באייר תשנ"ו
15 במאי 1996
[0750-40]

לכבוד
פרופ' דוד ליבאי
שר המשפטים
בפקס: 285 438

נכבדי,

הנדון: ועדת השרים לענין חופש הגישה והתפילה ברחבת הכותל המערבי

1. לאור החלטת הממשלה בדבר מינוי ועדת שרים בראשותך לענין חופש הגישה והתפילה ברחבת הכותל המערבי, הריני מתכבד לפנות אליך בנדון זה.
2. כידוע לך, וכפי שעולה ממסמכי ועדת המנכ"לים, העליתי בפניה את נושא הפגיעה בקבוצות של יהודים רפורמים וקונסרבטיבים, אשר נמנע מהם לקיים תפילה באזור הכותל המערבי עפ"י אמונתן והמקובל עליהן בכל מקום בעולם, היינו במנין שוויוני (נשים וגברים) ובנוסח הנהוג בתנועות אלה.
3. הבהרתי בכתב ובהופעתי בפני ועדת המנכ"לים כי פנייתנו אל הועדה נעשתה לשם הזהירות ומיצוי ההליכים, טרם נעלה פגיעה זו בפני ערכאות המשפט, וזאת לאור המלצות בית המשפט העליון בבג"צ 257/87 והמנדט שניתן לוועדת המנכ"לים.
4. כמו כן הדגשתי את תמיכתנו בדרישתן הצודקת של נשות הכותל ואת עמדתנו כי אין כל יסוד להשהות או להתנות בירור תביעתן בשל הנושא הנוסף שהובא על ידינו בפני הועדה.
5. לצערי השהתה ועדת המנכ"לים את עבודתה מעבר לראוי ולנדרש, ועובדת מינוי ועדת השרים הנכבדה שבראשותך, בעתויה ובנסיבות הענין, מעורר חשש לקיום רצון לדחות דחיה נוספת את ההכרעה בסוגיה זו.
6. למותר הוא לציין, שהמלצות ועדת המנכ"לים אינן מקובלות עלינו, ואין לי אלא להפנות למכתבי אל הועדה מיום 15.2.96, בתגובה ל"מצע לדיון בוועדת המנכ"לים לענין הסדרי התפילה בכותל המערבי", המדבר בעד עצמו.
7. כפי שניתן לראות, הועדה בחרה להתעלם מעמדתנו ומההנחיה העולה מפסק דינו של בית המשפט העליון, לפיה יש "להגיע לפתרון שיקיים את חופש הגישה לכותל ויצמצם הפגיעה ברגשות המתפללים". במסקנות הועדה אין כדי לקיים חופש הגישה והתפילה, ויש העדפה מוחלטת ומלאה של רגשות מי מן המתפללים אשר ביקש למנוע בכח הזרוע את תפילתם של הפונים אל הועדה.
8. ועדת המנכ"לים שילמה מס שפתיים לעקרון היסוד העולה מפסיקת בית המשפט העליון, בהכירה בכך ש"זכות התפילה בכותל המערבי וברחבתו שמורה לכולם", ומיד לאחר מכן איינה עקרון זה הלכה למעשה בקובעה כי הואיל והמחלוקת פוגעת בקדושת הכותל יש להגן על קדושה זו ולמנוע המחלוקת. הדרך למניעת המחלוקת, לשיטת הועדה, היא על ידי קבלת דרישתם של בעלי אגרוף למנוע זכות התפילה באיזור הכותל מנשים מחד גיסא,

ומקהילות היהדות המתקדמת (רפורמית) והמסורתית (קונסרבטיבית) ואחרות, הנאמנות לערך השוויון בין המינים, מאידך גיסא.

8. התמיהה גוברת למקרא מסקנת הועדה כי אין המדובר על אי יכולת המשטרה להתמודד עם האיום במהומות, אלא על העקרון הנאצל כי "מפני דרכי שלום נדרשים הצדדים לויתורים הדדיים".
- יקשה על הקורא דברים אלה ומעיין במכלול דו"ח הועדה להלום עקרון ראוי זה עם העובדה הפשוטה כי אין המדובר באיזון עליו דיבר כבי בית המשפט העליון ואף לא על "וויתורים הדדיים" כנוכר לעיל, אלא בכניעה פשוטה ומלאה לתביעתם של המאיימים באלימות ולתכתיבה של הרבנות הראשית אשר קבעה כי "מורים אנו שאין לשנות את הסטטוס קוו הקיים ויש להמשיך ולהתפלל בכותל המערבי כפי שהיה נהוג למקובל עד היום".
9. הוראתה של הרבנות הראשית היא שגברה בדיוניה ובמסקנותיה של הועדה על פני הערכים הגלומים בפסיקת בג"צ והמתחייב ממנה בכל הנוגע לרשויות המדינה, ככל שהן נאמנות לשלטון החוק ולמושגי היסוד של שוויון וחופש דת ומצפון. בניגוד להצהרת הערכים והכוונות של הועדה, אין הנוקטים דרכי אלימות ואיומים להשגת מבוקשם ושליטתם באתר הכותל המערבי נדרשים לויתורים כלשהם, ואת נשות הכותל וקהילות היהדות הרפורמית והקונסרבטיבית מכל רחבי העולם מבקשים לסלק הרחק ככל האפשר מרחבת הכותל המערבי, מחוץ לטווח הראיה והשמיעה, בבחינת "מחוץ לגדר".
10. מאליו יובן שלא נוכל להשלים עם מסקנות והמלצות הועדה ואנו מצרים על העכוב הנוסף בהעמדת הדברים על מכונם, אשר עלול להגרם בשל מינוי הועדה הנכבדה בראשותך. ברור לנו כי איזון ראוי מחייב חלוקת זמן ואו חלוקת שטח ברחבת הכותל המערבי גופא, וכל פתרון אחר יחייבנו להביא עניינינו להכרעה בפני בית המשפט העליון, בהמשך לדברי כבי הנשיא דאז, כי "שערי בית המשפט פתוחים תמיד, אך, כאמור, ראוי תחילה למצות דרכים אחרות".
11. אנו סבורים כי הדיונים והשהויים במהלך השנתיים שחלפו מאז מונתה ועדת המנכ"לים, שלא לדבר על השנים שחלפו מאז הוגשה ונדונה עתירתן של נשות הכותל, הם בבחינת מצוי מלא, אם לא למעלה מכך, של "הדרכים האחרות". עתה הגיעה העת להכרעה שפוטית בנדון, משנכזבה תקוותנו כי ניתן יהיה להביא לאיזון הראוי באמצעות ובשיתוף עם הרשויות האחרות.
12. אשר על כן, ככל שלהערכתך ניתן להביא לתיקון המעוות במסגרת ועדת השרים שבראשותך - נשמח להופיע ולהביא עמדתנו בפני הועדה. מאידך גיסא, אם אין לצפות כי הועדה תסטה ממסקנות הועדה ומתכתיבי הרבנות הראשית, ראוי להודיע זאת כבר עתה, ולא נרצה לבטל את זמנה של הועדה הנכבדה בהופעה מיותרת אשר רק תאריך שלא לצורך את ההליכים.
13. בין כך ובין כך, נבקשך להודיענו מתי צפויה החלטתה של ועדת השרים, כדי שנוכל לכלכל את המשך צעדינו לאור כל האמור לעיל.

בכבוד רב,
הרב אורי רגב, עו"ד
ראש המרכז לקורליזם יהודי

